

ΑΝΤΑΙΟΣ

ΧΡΟΝΟΣ Β'
ΑΡΙΘ. 7-8
ΑΠΡΙΛΙΟΣ
ΜΑΪΟΣ
1. 9. 47

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΛΕΤΗ
ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗΣ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ: ΑΠΟ ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ—ΣΥΝΤΑΞΗ: Δ. ΜΠΑΤΣΗΣ
ΑΘΗΝΑ, ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ 3 — ΤΗΛΕΦ. 21 - 018

ΤΙΜΗ ΤΕΥΧΟΥΣ
ΔΡΑΧΜΕΣ 1500

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ 1947 ΚΑΙ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

Ἡ φετεινὴ Πρωτομαγιά, γιορτὴ ποὺ συμβολίζει τοὺς ἐπικούς ἀγῶνες τῆς ἀδάμαστης, πρῶτοπόρου ἐργατικῆς τάξης ἐναντίον τῶν δυνάμεων τῆς κοινωνικῆς ἀντίδρασης, δὲ θὰ γιορτασθεῖ στὴ χώρα μας, ὅπως σὲ ἄλλες χώρες ποὺ οἱ λαοὶ τους, ὅπως καὶ δικοὶ μας, νίκησαν τὴ φασιστικὴ ἐπιδρομὴ μὲ τὴν ἀντίστασή τους, σὰ γιορτὴ ποὺ θὰ συμπίπτει καὶ θὰ ἐκφράζεται μὲ τὸν ἀνοικοδομητικὸ ὄργανο τοῦ τόπου. Ἀντίθετα.

Τοὺς τελευταίους μῆνες, κάθε μέρα ποὺ περνάει, φέρνει τὴν οἰκονομία τοῦ τόπου πλησιέστερα στὴν ὁλοκληρωτικὴ καταστροφὴ. Οἱ αἰτίες εἶναι γνωστές. Καὶ οἱ γενικότερες καὶ οἱ εἰδικές αἰτίες.

Στὸ περασμένο τευχὸς μιλήσαμε γιὰ τὶς συνέπειες, ποὺ θὰ ἔχει τὸ «δόγμα» Τρούμαν στὴν ἐλληνικὴ ἀνοικοδόμηση. Διαπιστώσαμε πὼς ἡ «βοήθεια» αὐτὴ τῶν τριῶν ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων δολларίων, ποὺ θὰ χρησιμοποιοθεῖ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς γιὰ τὸν ἐμφύλιο πόλεμο, εἶναι καὶ αὐτὴ καθουτὴ ἀνεπαρκής, ἀν κρίνουμε ἀπὸ τὴ χαώδη κατάστασι ποὺ παρουσιάζεται στὸ λοζύγιο πληρωμῶν καὶ στὸν προϋπολογισμό καὶ γίνεται ἀκόμα ἀνεπαρκέστερη ἀφοῦ θὰ τὴ «διαχειριστεῖ» τὸ συγκρότημα τῶν «διευθυντικῶν» οἰκονομικῶν κύκλων τοῦ μεγαλομαυραγοριτισμοῦ, τῆς δοσιλογικῆς πλουτοκρατίας καὶ τοῦ μεγάλου κεφαλαίου τῶν βιομηχάνων καὶ ἐμποροτραπεζιτῶν. Ὁ ἐλληνικὸς λαὸς ἔχει ἀποκτήσει, τὰ τελευταῖα αὐτὰ τρία χρόνια, πικρὴ πείρα ἀπὸ τὴ «διαχείριση» αὐτῇ, τόσο τῶν ἐφοδίων τῆς ΟΥΝΡΑ, ὅσο καὶ τοῦ συναλλαγματικοῦ ἀποθέματος.

Οἱ ἐπίσημοι Κυβερνητικοὶ καὶ οἰκονομικοὶ κύκλοι διακήρυξαν πολλές φορές καὶ ὑποστήριξαν μὲ ἐκθέσεις, σχέδια, προϋπολογισμοὺς καὶ ὑπομνήματα, πὼς θὰ χρειαστοῦν πολλές ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια δολλάρια (περισσότερο ἀπὸ 1 δισεκατ. δολλάρια τοῦ 1938, ἀν δεχτοῦμε τὰ πρῶτα τοῦ ὑπομνήματος Αὐγούστου 1946 τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὸ Κοινωνικὸ καὶ Οἰκονομικὸ συμβούλιο τοῦ ΟΗΕ) γιὰ τὴν ἀποκατάστασι τῶν πολεμικῶν καταστροφῶν καὶ τὴν ἀξιοποίηση τῶν πλουτοφόρων φυσικῶν πηγῶν τῆς Χώρας. Σήμερα, ὅμως, οὔτε τὰ πρῶτα αὐτὰ τοὺς δόθηκαν, οὔτε ἡ «ἐσπευσμένη» χρηματοδότησι τῆς ἐλληνικῆς Κυβερνήσεως φτάνει γιὰ νὰ καλύψει καὶ τὶς στοιχειακὲς ἀκόμα ἀνάγκες τῆς ἐξαρθρωμένης ἀπὸ τὴν ἐγκληματικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ τους—σημερινῆς οἰκονομίας.

Οἱ κυρίαρχες τάξεις γίνονται, ἔτσι, γιὰ μιὰ φορὰ ἀκόμα, ὁ βασικὸς αἴτιος τῆς καταστροφῆς τῆς Χώρας.

Γιὰτὶ ἀφοῦ, πρῶτα, ὅλα τὰ ἐξάρτησαν ἀπὸ τὰ δισηκατομμύρια δολλάρια ποὺ ΘΑ τοὺς ἔδιναν οἱ «προστάτιδες» Δυνάμεις, κατασπατάλησαν—ὅπως ὁ Ἄσωτος τοῦ Εὐαγγελίου—κάθε ἐξωτερικὸ πόρο καὶ ἄφησαν ἀναξιο-

ποίητη κάθε ἐσωτερικὴ δυνατότητα, ποὺ θὰ ἐπέτρεπενὰ εἶχε ἀρχίσει ἡ ἀνασυγκρότησι.

Μ' ἓνα λόγο δὲ κινητοποίησαν παραγωγικὰ τὸ λαὸ, δὲν τὸν ἐνθουσίασαν, δὲν ἔκαναν τὸ ἔργο τῆς ἀνοικοδόμησης ἔργο τοῦ Λαοῦ. Τὰ περίμεναν ὅλα ἀπ' ἐξῶ καὶ μόνο ἀπ' ἐξῶ. Τὸν ἐργαζόμενο λαὸ τὸν ἐθεώρησαν—ὅπως καὶ πάντα τὸν μεταχειρίστηκαν—σὰ μέσο, σὰν «ἐμψυχο ὕλικό» γιὰ τὸν ἀχόρταγο καὶ παρασιτικὸ πλουτισμό τους. Νόμισαν πὼς μποροῦσαν νὰ κόνουν τὴν «ἀνοικοδόμηση», μέσα σὲ συνθήκες τρόμου, βίας, νοθείας τοῦ λαϊκοῦ φρονήματος καὶ ληστείας τοῦ λαϊκοῦ εἰσοδήματος. Δὲν εἴμαστε ἐναντίον τῆς ἐξωτερικῆς ἐνίσχυσης. Ἡ ἐξωτερικὴ ἐνίσχυσι, ὅμως, πρέπει νὰ δίνεται μὲ ὅρους πραγματικὰ συμφέροντες γιὰ τὴν οἰκονομία καὶ μὲ τὴν ἐγγύησι τῆς ἀξιοποίησής τῆς γιὰ ὠφέλεια τοῦ τόπου. Ὅχι γιὰ προνόμια ἀποικιακὰ καὶ πολιτικὴ ἐπιρροή.

Ἡ βάση, ὅμως, ἡ πρωταρχικὴ βάση, γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση, ἦτον νὰ ἐξασφαλιστεῖ ἡ σὲ ὁλοένα ἀνώτερο βαθμὸ παραγωγικὴ δραστηριότητα, ποὺ θὰ γονιμοποιούσε κάθε ἐσωτερικὸ πόρο καὶ κάθε ἐξωτερικὴ ἐνίσχυσι. Τὰ στενά τους, ὅμως, συμφέροντα τοὺς ἔκαναν νὰ μὴ θέλουν νὰ δοῦν τὴν ἀπλή, μὰ θεμελιακὴ αὐτὴ ἀλήθεια. Καὶ ἔκαναν τὸ ἀντίθετο. Ἐνα παράδειγμα χαρακτηριστικόν, εἶναι ἡ παταγῶδης διάψευσι τῶν προσδοκιῶν τους ἀπὸ τὴν ἀσύδοτη χρησιμοποίηση τοῦ συναλλάγματος γιὰ τὴ δημιουργίαν ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς. Ἡ ἀγορὰ αὐτὴ δὲ δημιουργήθηκε ποτέ, ὅχι μόνο γιὰτὶ τὴ διαφορὰ τιμῆς ἐξωτερικοῦ (τοῖφ) καὶ ἐσωτερικοῦ τὴν τρέπωσε τὸ μεγαλεμπόριο, ἀλλὰ καὶ, κυρίως, γιὰτὶ δὲ δημιουργήθηκε ἡ ἀπαραίτητη ἀγοραστικὴ δύναμις στὸ λαὸ. Ἐτσι δημιουργήθηκαν ἀζήτητα ἀποθέματα, ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος καὶ ὑποκατανάλωσι, ἀπὸ τὸ ἄλλο, γιὰ τὴ πλατεῖα μάζα τοῦ λαοῦ. Πὼς ὅμως νὰ δημιουργηθεῖ ἀγοραστικὴ δύναμις, ποὺ ἔχει σὰ προϋπόθεσι, πάλι, τὴν αὐτοῦσα παραγωγικὴ δραστηριότητα, ὅταν τὰ ἐργατικά χέρια μὲ τὴν «υπερδυναμικὴ» πολιτικὴ ἔβγαιναν ἀντὶ νὰ μπαίνουν στὴ παραγωγή; Ὅταν οἱ μισθοὶ καὶ τὰ μεροκάματα—μὲ τὸ παρεμβατισμὸ ὑπὲρ τοῦ κεφαλαίου—γιὰ νὰ μὴ θιγοῦν τὰ κέρδη τῆς πλουτοκρατίας κρατιόταν σὲ ἐπίπεδα 25 % τῆς προπολεμικῆς ἀξίας τους; Ὅταν τὰ κεφαλαιοποιημένα κέρδη τῆς κερδοσκοπικῆς «ἀτομικῆς πρωτοβουλίας» γινόνταν χρυσὸς καὶ συνάλλαγμα ἀντὶ νὰ μπαίνουν στὴ παραγωγή; Ὅταν οἱ φόροι βάραιναν ἀποκλειστικὰ τὸ λαϊκὸ εἰσόδημα;

Διασάλευσαν, λοιπόν, οἱ κυρίαρχες τάξεις τὴ πραγματικὴ βάση γιὰ τὴν ἀνοικοδόμηση καὶ εἶναι γι' αὐτὸ ξανά ὑπόλογες ἀπέναντι στὸ ἔθνος. Καὶ στὴν ἐξωτερικὴ οἰκονομικὴ πολιτικὴ ἀντὶ νὰ ἐπιδιώξουν τὴν ἀνεξαρτησία καὶ τὴν οὐδετερότητα τῆς Χώρας, τὶς ἀπαρνήθη-

(Συνέχεια στὴ σελίδα 220) 201

ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΙΚΗ ΔΟΡΙΣΤΟΛΟΓΙΑ

(Παρατηρήσεις πάνω στη διένεξη Διομήδη - Βαρβαρέσου)

Στο ύπ' αριθμ. 6 τεύχος της «Ν. Οικονομίας», δημοσιεύτηκε επιστολή του κ. Κ. Βαρβαρέσου προς τον κ. Α. Διομήδη και απάντηση του τελευταίου.

Αφορμή στην επιστολή του κ. Β. έδωσαν «σκέψεις τινές επί της οικονομικής καταστάσεως» του κ. Δ. που δημοσιεύτηκαν στο ύπ' αριθμ. 4 τεύχος της «Ν. Οικονομίας».

Η επιστολή του κ. Β. γραμμένη σε πολύ πικρόχολο και επιθετικό ύφος, προκάλεσε μία τό 'ίδιο επιθετική απάντηση του κ. Δ. και έδωσε στην όλη υπόθεση έναν τόνο προσωπικό, που βέβαια δε μπορεί να ενδιαφέρει παρά τούς 'ιδίους.

Ωστόσο η διένεξη αυτή, παρουσιάζει κάποιο ενδιαφέρον και για μās τούς τρίτους, έξ αιτίας των διαπιστώσεων που γίνονται από προσωπικότητες της όλης των κ. κ. Β. και Δ., αλλά και έξ αιτίας των διαπιστώσεων που δε γίνονται.

Ας δο'ουμε πρώτα πρώτα τις διαπιστώσεις που γίνονται: Α' Ο κ. Δ. διαπιστώνει την κρίσιμότητα της σημερινής οικονομικής κατάστασης: έλλειψη εμπιστοσύνης, «χωλή πίστις», ανύπαρκτη αποταμίευση, κίνδυνος πληθωρισμού, άνοδος συνεχώς των τιμών, ξεπούλημα του συναλλάγματος για εισαγωγές ειδών πολυτελείας, σταμάτημα των εξαγωγών, μεγάλη οικονομική δύναμη ενός στενού κύκλου βιομηχάνων, παραγωγών, εμπόρων, που ρυθμίζουν άσυδοτα την αγορά και προκαλούν «ήθελμένην» πολλές αύξομειώσεις της αξίας της δραχμής κ.λ.π.

Β'. Ο κ. Δ. προτείνει για την άνασυγκρότηση του τόπου 4/χρονο ή 5χρονο σχέδιο αποκατάστασης των καταστροφών και αξιοποίησης των παραγωγικών δυνατοτήτων της χώρας, με χρηματοδότηση από τη βοήθεια των συμμάχων, τὰ δάνεια από την Τράπεζα Άνασυγκρότησης και τὰ έσωτερικά κεφάλαια.

Γ'. Για να γίνουν τὰ παραπάνω και ν' αποτραπεί ο γλεθρος της χώρας, ο κ. Δ. ζητά την «περιστολήν της ατομικής οικονομικής αυτοτελείας», «έλεγχον της παραγωγής 10—15 ειδών» και «την λήψιν δραστηκών μέτρων».

Είναι φανερό πώς κ' ο κ. Β., που με πολύ μεγαλύ-τερη δέξυτητα εκφράσθηκε για την άσυνδοσία και άρπακτικότητα της πλουτοκρατικής όλιγαρχίας (πρβλ. επιστολή κ. Κ. Βαρβαρέσου προς κ. Μείμπεν Άνταϊος Β' 5-6) συμφωνεί με τὰ παραπάνω και μάλιστα συγχαίρει τον κ. Δ. γιατί έστω, κι' άργά, κι' άφ' ότου πρώτα τις πολέμηση, αποδέχεται τις άπόψεις αυτές, που ο κ. Β. θεωρεί δικές του. Ο κ. Δ. άρνείται την κατηγορία και λέει πώς από τὸ 1935 ήταν πολέμιος του οικονομικού λιμπεραλισμού. Έξ ου κι' η διένεξη!

Θά μπορούσε, φυσικά, να συμφωνήσει κι ο κάθε καλό-πιστος άνθρωπος, με τις παραπάνω διαπιστώσεις και προτάσεις, ύστερα μάλιστα άπ' τὸ αποτέλεσμα 2 1/2 χρόνων άχαλίνωτης δράσης της ατομικής πρωτοβουλίας στον τόπο μας. Είναι άλλωστε τόσο γενικοί τόσο «άνώδυνοι» και τόσο άόριστοι οί όροι που θέτει ο κ. Δ. για την οικονομική άνασυγκρότηση της χώρας, ώστε να υπάρχει έλπίδα πώς σε κάποιο προσεχές γεύμα θά τούς υιοθετήσει στον έπιδόρπιο λόγο του, με άμετρο ένθουσιασμό, κι' αυτός άκόμα ο κ. Πρόεδρος του Συνδέσμου Έλλήνων Βιομηχάνων!

Ωστόσο θά πρέπει, ο κ. Δ. να μās εξηγήσει τί άκριβώς έννοει όταν ζητά «την περιστολήν της ατομικής οικονομικής αυτοτελείας». Γιατί δεν θά περιμένει άσφαλώς άπό μās να του υποδείξουμε, πώς τέτοιες άόριστες διατυπώσεις δε μπορούν να έχουν, ιδιαίτερα σήμερα στον τόπο μας, καμμιάν αξία, ούτε και να φέρουν σε κάποιο όποιοδήποτε όφέλιμο αποτέλεσμα. Άνάμεσα στον άκρατο οικονομικό λιμπεραλισμό, που τον καταδίκασε ο κ. Δ. άπ' τὸ 1935, ως την όλοκληρωμένη ένθικοποίηση των μέσων παραγωγής, υπάρχει μία άπειρία άποχρώσεων και συν-

δυασμών. Τὸ ζήτημα λοιπόν δεν είναι τὸ αν θ' αποδεχθείς ή όχι, την αρχή της περιστολής της ατομικής οικονομικής αυτοτελείας, μα τὸ ως ποιο σημείο και μέσα σε τί πλαίσιο θά την άποδεχθείς. Γιατί ή πείρα μās έχει διδάξει πώς ή περιστολή αυτή, όσο δεν ξεπερνά ένα κάποιο όριο, δεν είναι άλλο παρὰ ή οικονομικός λιμπεραλισμός με νέα καμουφλαρισμένη μορφή ή βέβαιη άποτυχία.

Πρέπει λοιπόν ή περιστολή της ατομικής οίκ. αὐτοτελείας, για να έχει κάποια αποτελεσματικότητα, να ξεπεράσει τὸ κάποιο αυτό όριο. Και για να τὸ ξεπεράσει θά πρέπει ν' άπλωθεί όχι μόνο στην κατανάλωση μα και στην παραγωγή. Συγκεκριμένα ή «περιστολή» θά έπρεπε να περιλάβει τη δράση όλων εκείνων που έκαναν κακή χρήση της οικονομικής τους αὐτοτελείας «βιομηχάνους, παραγωγούς, εμπόρους και άλλους» έτσι ώστε να πάψουν να διαθέτουν σχεδόν αποκλειστικῶς ώρισμένα πρώτης ανάγκης προϊόντα και να ρυθμίζουν άσυνδότης την αγοράν εις βάρος του καταναλωτοῦ, αναλόγως της κερδοσκοπικής των αντίληψης... και να προκαλούν ήθελημένην αύξομειώσεων της αξίας της δραχμής. Πιστεύει όμως ο κ. Δ. πώς τὸ πανίσχυρο και άποθρασυμένο σήμερα κεφάλαιο, θά θελήσει εκούσια να περιορίσει την άσυνδοσία του, κι' αυτό έπειδή ο κ. Δ. τὸ διαβεβαιώνει πώς άλλοιῶς «παρασκευάζει τὸν 'ίδιον αὐτοῦ δλεθρον»; Άσφαλώς δεν τὸ πιστεύει. Κι' αυτό γιατί θεωρεί μοιραία την αντίδραση των ενδιαφερομένων κύκλων «ήτις εις όλας τὰς χώρας και εις όλους τούς χρόνους παρουσιάζεται ως αὐτόματον φαινόμενον των συμφερόντων μιάς τάξεως».

Έπειδή λοιπόν ο κ. Δ. δεν πιστεύει πώς τὸ Κεφάλαιο είναι δυνατό να παραιτηθεί άπ' την προνομιακή άσυνδοσία του, γι' αυτό ζητά την έπιβολή έλέγχου στην παραγωγή 10—15 ειδών. Έτσι όμως ο κ. Δ. άπ' την μιά έντοπιζει την «περιστολή» σε 10—15 είδη, κι' άπ' την άλλην έπεξηγεί τή μιά γενικότητα με μιάν άλλη γενικότητα.

Ζητώντας έλεγχο στην παραγωγή 10—15 ειδών, ο κ. Δ. δεν ξεκαθαρίζει αν έννοει άγροτικά ή βιομηχανικά είδη. Τὸν έλεγχο αὐτῶν των 10—15 ειδών, τὸν θέλει έλεγχο αποτελεσματικό τιμών και αποθεμάτων. Όμως άποφεύγει να μās πεί, κατά ποιο τρόπο νομίζει ότι θά εξασφαλιστεί αυτή ή αποτελεσματικότητα. Όχι βέβαια με τις διατιμήσεις, «κατ' αντιγραφήν» Γκοτζαμόνη—Τσιρονίκου—Βαρβαρέσου. Ο τρόπος αὐτός άποδείχθηκε «άπό της έποχής των Φραζών» άφέλης. Λοιπόν ρωτούμε: σε περίπτωση που δε θά γίνει δυνατό να εξασφαλισθεί ή συγκάταθεση των ενδιαφερομένων, πράγμα βέβαιο κατά τή γνώμη μας και κατά τὸν κ. Δ. μοιραίο, νομίζει πώς θά έπρεπε να φθάσουμε μέχρι τή δέσμευση των αποθεμάτων και έπίταξη των έπιχειρήσεων που παράγουν αὐτά τὰ 10—15 βασικά είδη;

Είναι πολύ πιθανὸ να θέλει να φθάσει μέχρις εκεί ο κ. Δ. και γι' αὐτὸ να ζητά και τή λήψη «δραστηκών μέτρων». Με την προϋπόθεση αὐτή και με λίγη φαντασία, ή τρίτη αὐτή γενικότητα, αποκτά κάποιο περιεχόμενο. Γι' αὐτὸ δε θά έπιμείνουμε σε λεπτομερέστερη ανάλυση. Ωστόσο άνάγκη είναι να μās διευκρινίσει ο κ. Δ. πώς θά τὰ λάβει αὐτά τὰ δραστηκά μέτρα. Δεν είναι άσφαλώς ή σημερινή Κυβέρνηση, όπου κυρίαρχα άσκει τή έπιρροή του άσύνδοτο τὸ Κεφάλαιο, εκείνη που θά υιοθετήσει άλλα και θά έπιβάλλει τὰς άπόψεις του κ. Δ., έτσι τουλάχιστο που έμείς, οί άφελείς 'Ισως άναγνώστες του, προσπαθήσαμε να τις έρμηνεύσουμε πὸ πάνω. Ούτε βέβαια ένα όποιοδήποτε καλοπροαίρετο άτομο, (π. χ. ένας νέος Βαρβαρέσος) που κατά σύμπτωση θά

ΑΝΕΚΔΟΤΗ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΤΟΥ Κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΥ ΣΤΟΝ Κ. ΜΕΪΜΠΕΝ *

Β' Ήταν μιά προσπάθεια να αποδώσουν με άριθμούς αν και όμὰ τὸ άναμφισβήτητο αὐτὸ γεγονός μās σοβαρά κακής κατανομής των εισοδημάτων. Ωστόσο δε συμφωνῶ ότι οί άριθμοί αὐτοί υπερτιμῶν κατά πολύ την φορολογική ικανότητα της τάξης των έπιχειρηματιῶν.

1) Όσον άφορὰ τὰ εισοδήματα των μισθωτῶν ή τελευταία καταγραφή που έκανε τὸ 'Υπουργείο Έφοδιασμοῦ συμπίπτει όλότελα με τὰ συμπεράσματα του Τμήματος Οικονομικῶν Έρευνῶν.

Οί τελευταίοι άριθμοί που δόθηκαν δείχνουν την παρακάτω κατανομή των εισοδημάτων ανάμεσα στην τάξη των μισθωτῶν και ήμερομισθίων εργατῶν στην πρωτεύουσα.

Εισόδημα	ὡς 8.000	31,9%
>	8.000—11.000	23,9%
>	11.000—14.000	21,2%
>	14.000—17.600	13,6%
>	17.000 και πάνω	9,5%
		100 %

* Μετάφραση από τὸ Άγγλικὸ κείμενο.

βρεθεί επί κεφαλῆς του 'Υπουργείου Οικονομικῶν της σημερινής Κυβέρνησης ή κάποιος άλλης άνάλογης. Συνεπῆς πρὸς τὰ όσα γράφει ο κ. Δ., πρέπει τίμια και ελικρινά να παραδεχτεί, πώς μόνο μιά Κυβέρνηση, που ή έπιρροή σ' αὐτήν της άσύνδοτης πλουτοκρατίας θά έχει έξουδετερωθεί ή σημαντικά περισταλεί—και που κατ' ανάγκην και κατά συνέπεια θά βασίζεται στην ύποστήριξη των μεγάλων λαϊκῶν μαζῶν—θα μπορέσει να πραγματοποιήσει και ν' αξιοποιήσει μιά πολιτική, έστω και τόσο άνώδυνη παρεμβατική, όπως αὐτή που αὐτὸς υποδεικνύει.

Κι' έδω άκριβῶς βρισκόμαστε στὸ κέντρο του προβλήματος, που έγκειται, όχι στην άφηρημένη διατύπωση θεωρητικῶν άπόψεων και άρχῶν, μα στην πρακτική και λεπτομερειακή μελέτη και ύπόδειξη των μέτρων που πρέπει να ληφθοῦν και των μέσων που θά εξασφαλίσουν τή λαϊκή ύποστήριξη και μαζί μ' αὐτήν την έξουδετέρωση της αντίδρασης των θιγομένων συμφερόντων.

Αὐτή είναι ή οὐσία του προβλήματος που δε μπόρεσε να την συλλάβει ο κ. Βαρβαρέσος. Ξεκίνησε με τις πιο άγαθές προθέσεις και με τις ώραιότερες θεωρητικές άρχές. Όταν όμως θέλησε να θίξει τὰ προνόμια της πανίσχυρης πλουτοκρατικής όλιγαρχίας (δεν είχε καν ζητήσει έπίταξη έργοστασίων) δε χρειάστηκε και μεγάλη προσπάθεια για να «φαγωθεί». Οί 5 - 10 άφασισμένοι συνεργάτες του δεν ήτανε φυσικά άρκετοί για να τὸν σώσουν. Κι' ο λαός, που με την ύποστήριξή του θά μπορούσε τόσα να πετύχει ο κ. Β., δεν είχε κανένα λόγο να δώσει την ύποστήριξή του σε μιά προσπάθεια που δεν τὸν άφορούσε, που τὸν άγνοούσε, μα και που στην άποτυχία της θέλησε να σωθεί ρίχνοντας όλα τὰ βάρη σ' αὐτὸν και ζητώντας άπ' αὐτὸν μόνο θυσίες. Τὸ δράμα, έτσι, του κ. Β. δε μπόρεσε να συγκινήσει κανέναν.

Ή πίκρα του κ. Β. είναι μεγάλη. Όμως αντί να παρελθοντολογεί και να ζητά εύθυνες άπ' τὸν ένα ή τὸν άλλον, πραγματικῶν ή φανταστικῶν, υπεύθυνο της άποτυχίας του, καλλίτερα θά ήτανε αν προσπαθοῦσε να καταλάβει τὰ πραγματικά αίτία της και κατόπι τὰ έθετε άπ' όψη των άλλων και του κ. Δ. Τότε θά μπορούσαμε να πούμε πώς κάτι τὸ θετικό προέκυψε για τὸν βασανισμένο αὐτὸν τόπο άπ' τὸ τραγικὸ «πείραμα» του κ. Β. και να πείσουμε σε κάποια θετικώτερη συμβολή των οικονομικῶν προσωπικοτήτων του τόπου μας στη λύση των προβλημάτων για τή βελτίωση της ζωῆς του λαοῦ μας. Με την προϋπόθεση φυσικά, πώς μιά τέτοια πρόθεση υπάρχει.

Έπομένως μπορεί κανείς στὰ σίγουρα να παραδεχθεί ότι ο μέσος όρος εισοδήματος του 70% του εργατικῶν πληθυσμοῦ της πρωτεύουσας ήταν σχεδόν 10.000 δρχ. τὸ μήνα Μάιο του 1945. (Ή άπογραφή βασίζεται πάνω στους μισθοῦς και τὰ μεροκάματα που ίσχυαν τὸ Μάη έ.έ. που έγιναν τὸν 'Ιούνη).

Τὰ αποτελέσματα της καταγραφῆς μās επιτρέπουν να διατυπώσουμε τὰ παρακάτω γενικά συμπεράσματα:

α) Ο άριθμὸς των μισθωτῶν και των ήμερομισθίων εργατῶν στην περιοχή της πρωτεύουσας είναι πάνω κάτω 250.000. Στὸν άριθμὸ αὐτὸ δεν υπολογίζονται ούτε οί άνεργοι ούτε οί άνεξάρτητοι εργάτες και επαγγελματίες που δεν περιελήφθησαν στην άπογραφή.

β) Ο μέσος άριθμὸς των προσώπων κατά μονάδα εισοδήματος είναι 1,9 συγκρινόμενος με τὸ 2 που υπελόγισε ή Τράπεζα της Ελλάδος. Έτσι ο ύπολογισμός της Τράπεζας άνταποκρίνεται αρκετὰ στην πραγματικότητα.

γ) Οί ύπολογισμοί της Τράπεζας έδωσαν την παρακάτω εικόνα του εργαζόμενου πληθυσμοῦ στις άστικές περιοχές.

Άριθμὸς μονάδων εισοδήματος

Μηνιαίος μέσος όρος εισοδήματος

Ήλικίας 10 19 ετών

1) Άνεργοι ή άποροι 150.000

2) Εργαζόμενοι 100.000

ή odd jobs 50.000

Ήλικίας 20 και πάνω

1) δημόσιοι υπάλληλοι 12.000

2) υπάλληλοι σε νοσοκομεία ή σ' άλλα φιλανθρωπικά ιδρύματα 13.000

3) άξιωματικοί στρ. 17.000

4) > ναυτικοῦ 4.000

5) > άεροπορ. 5.400

6) έμπορικὸ ναυτ. 700

7) άστυνομία 5.800

8) χωροφυλακή 16.000

9) πυροσβεστική 1.260

10) υπάλληλοι δημοσίων οργανισμῶν, άσφαλ. κ.λ.π. 21.000

11) τροχοδρομικοί 25.000

12) υπάλληλ. ιδιωτικῶν έπιχειρήσεων

α) Τράπεζες 15.000

β) εταιρείες και γραφεία 40.000

γ) άλλοι υπάλ. 100.000

13) εργάτες βιομηχαν. α) άεργοι 100.000

β) εργαζόμενοι 50.000

γ) in odd jobs 50.000

14) άνεξάρτ. εργάτες α) άνεργοι 20.000

β) εργαζόμενοι ή in odd jobs 30.000

Γενικὸ Σύνολο 825.660

Μέσος όρος εισοδήματος κατά μονάδα 7.500

Μέσος όρος εισοδήματος κατά μονάδα εφήβων 10.300

Μέσος όρος εισοδήματος κατά μονάδα εφήβων εκτός από τούς άνέργους 12.300

Αν λάβουμε υπόψη μας το γεγονός ότι :

α) Οι παραπάνω υπολογισμοί αναφέρονται σ' όλη την Ελλάδα ενώ η καταγραφή έγινε μονάχα για την πρωτεύουσα όπου και τα εισοδήματα και το επίπεδο χρησιμοποίησης της εργασίας είναι μεγαλύτερο και β) ότι η καταγραφή περιλαμβάνει μόνο εργαζόμενα πρόσωπα η πρόσωπα που εξακολουθούν να πληρώνονται από το ταμείο των επιχειρήσεων χωρίς να δουλεύουν, ενώ οι παραπάνω υπολογισμοί συμπεριλαμβάνουν όλους τους άνεργους, είναι φανερό ότι οι υπολογισμοί που έγιναν τον περασμένο Μάη ανταποκρίνονται πολύ περισσότερο στην πραγματικότητα από ότι θα μπορούσε κανείς να περιμένει με την κατάσταση και τις μέθοδες που χρησιμοποιούνται.

2) Όσον αφορά το εισόδημα της τάξης των επιχειρηματιών νομίζω ότι η πείρα των τριών τελευταίων μηνών απέδειξε επίσης ότι οι υπολογισμοί της Τράπεζας ήταν αρκετά καλοί για το σκοπό για τον οποίο έγιναν.

Και κατά πρώτο λόγο με τις τιμές που ίσχυαν τον περασμένο Μάη ήταν αδύνατο για μια οικογένεια από 4 άτομα να ζήσει άνετα με λιγότερα από 100.000 δραχ. το μήνα όπως φαίνονταν απ' την συμπληρωματική έκθεση του υπομνήματος.

Η Τράπεζα βεβαίωσε ότι 50.000 μονάδες είχαν ένα μέσο όρο εισοδήματος από 100.000 δραχ. το μήνα, άλλες 50.000 μονάδες ως μέσο όρο εισοδήματος από 150.000 δραχ. και 27.000 που αντιπροσώπευαν την κεφαλαιοκρατική τάξη μέσο όρο εισοδήματος 300.000 δραχ. το μήνα. Αυτό σημαίνει ότι τα 7% του συνολικού πληθυσμού υπολογίζεται ότι ζούσαν άνετα και ότι αποταμίευαν ένα μέρος απ' το εισόδημά τους. Είναι δύσκολο να πει κανείς πως ένας τέτοιος υπολογισμός μπορεί να θεωρηθεί υπερβολικός. Ακόμη και ο πιο τυχαίος παρατηρητής θα διαπιστώνει ότι στην Ελλάδα μια ώριμη τάξη δε στερείται τίποτα και ότι ακόμη το βιοτικό της επίπεδο είναι ανώτερο απ' το προπολεμικό.

Κατά δεύτερο λόγο οι εισπράξεις απ' τον ειδικό φόρο απέδειξαν αναμφισβήτητα ότι η φορολογική ικανότητα αυτής της τάξης είναι ανώτερη από τα 2.000 εκατομμ. δραχ. που της επεβλήθησαν. Ένας απ' τους σκοπούς του φόρου ήταν να εξαναγκάσει τους εμπόρους και τους βιομηχάνους να πουλήσουν τα αποθέματα των εμπορευμάτων ή τις χρυσές λίρες που φύλαγαν σαν τα μάτια τους κι έτσι να φέρουν μια πτώση των τιμών.

Κανείς ποτέ δεν πρόβλεψε και δεν περίμενε ότι ο φόρος θα αντιμετωπιζόταν με τις συνήθεις μεθόδους. Όσοσο έκπληξη των εμπορευμάτων δεν έγινε ποτέ.

Η πρώτη δόση του φόρου κατεβλήθη χωρίς δυσκολίες, από κεφάλαια δραχμών, που προήλθαν από κέρδη των εμπόρων και βιομηχάνων.

Το ίδιο συνέβη και για την καταβολή και της δεύτερης δόσης, αλλά είναι φανερό ότι από την αύξηση της αντίδρασης κατά του φόρου και τις πολλές αιτήσεις για εύκολιες πληρωμών ή δάνεια, το έργο που αναλαβή γινόντανε όλο και πιο δύσκολο. Στο μεταξύ έφθασε ο καιρός να μοιράσουμε μερικά από τα συσσωρευμένα ιδιωτικά στόκ.

Πιστεύω ότι η ρευστοποίηση των στόκ ήταν το χειρότερο από όλα τα μέτρα που αντιμετωπίστηκαν στο οικονομικό μου πρόγραμμα και η έκστρατεία που οργανώθηκε έναντι του μέτρου μου είχε σαν πρωταρχικό σκοπό να εμποδίσει τη ρευστοποίηση των εμπορευμάτων.

Αποδείχτηκε καθαρά από την απογραφή που διέταξα λίγες μέρες πριν παραιτηθώ ότι τα στόκ που βρισκότανε σε χέρια των εμπόρων και των βιομηχάνων ήταν σημαντικά.

Είναι γνωστό ότι ένα μικρό μόνο ποσοστό είχε δηλωθεί από εκείνους που είχαν τα στόκ. Παρά το γεγονός αυτό η καταγραφή απόδειξε την ύπαρξη σημαντικού στόκ.

Είναι φανερό ότι εφ' όσον δεν ρευστοποιούντο τα στόκ των εμπορευμάτων ή του χρυσού για να πληρωθεί ο ειδικός φόρος, είναι αδύνατο να μιλούμε για μη ύπαρξη φορολογικής ικανότητας των ελλοίων τάξεων.

Το ποσό που εισπράχθηκε τον πρώτο μήνα ήταν 1800 εκατ. δραχμές. Το ποσό αυτό αντιπροσώπευε τον δηλωθέντα φόρο από τους ιδίους. Είναι γνωστό ότι μετά την εισπράξη της α' δόσης της φορολογίας από τους ταμίες όλου του Κράτους, το ποσό υπερέβη τα 2000 εκατ. δραχ. Εάν ελαμβάνοντο όλα τα αναγκαία μέτρα ή απόδοση του φόρου θα έφθανε τα 2200. εκατ. δραχ.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο επιχειρηματίας ήταν ικα-

νός να πληρώσει αυτό το ποσό. Το γεγονός ότι μετά την εισπράξη του φόρου ο προϋπολογισμός θα έσημιωνε ένα έλλειμμα 2000 εκ. δραχμές, είναι μια αρκετή απόδειξη ότι η αγοραστική ικανότητα που αφέρθηκε στο κοινό θα υπερβαίνει τη δυνατότητα της ελληνικής οικονομίας. Ότι η υπερβαλλούσα αγοραστική ικανότητα ήταν συγκεντρωμένη στα χέρια της τάξης των επιχειρηματιών είναι γεγονός που ενώ δεν το συζητώ. The alternative from collecting the tax would have been to reduce the incomes of wage-earners, salaried workers and pensioners either by increasing the price of relief foodstuffs or by reducing or taxing salaries and wages. As will be shown presently none of these alternatives was acceptable.

Το συμπέρασμά μου είναι ότι ο φόρος ήταν το κλειδί για τη σταθερότητα της ελληνικής οικονομίας και ότι μια προσπάθεια να του μειώσουμε τον αυτρητισμό θα έσβυνε τις συνέπειές του.

Πολιτική τιμών και ημερομισθίων.

Στις σελίδες 38 και 48 ο κ. Coombs μιλάει για το μεγάλο ενδιαφέρον της ΟΥΝΡΡΑ για τη μείωση των τιμών των εφοδίων που εισάγονται και η οποία αποφασίστηκε τον περασμένο Ιούνιο.

Αντιλαμβάνομαι ότι το μέρος αυτό του προγράμματος μου δεν έχει γίνει πλήρως κατανοητό και είμαι υποχρεωμένος να δώσω πρόσθετες εξηγήσεις.

Όταν ανέλαβα Υπουργός του Έφοδιασμού τον περασμένο Ιούνιο βρήκα την εξής κατάσταση: Τα επίπεδα των μισθών και των ημερομισθίων δεν ήταν μεγαλύτερα από το τριπλάσιο και το τετραπλάσιο των προπολεμικών επιπέδων, ενώ οι τιμές στην ελεύθερη αγορά είχαν ανατιμηθεί από 10—40 φορές συγκριτικά με τις προπολεμικές τιμές και οι τιμές των εισαγομένων εφοδίων είχαν καθορισθεί από το τριπλάσιο έως το επταπλάσιο των προπολεμικών τιμών. Μια σύγκριση με την κατάσταση του τιμαριθμού του Μάρτη για ένα στοιχειώδες επίπεδο διαβίωσης μάς δείχνει ότι ο τιμαριθμός ηύξησε από 305,7 σε 599,4 (2 Ιουνίου). Το αποτέλεσμα ήταν να σημειωθεί κύμα ανεργιών με καθολικό αίτημα την ουσιαστική αύξηση των μισθών και των ημερομισθίων. Για να αποκαταστήσουμε τους πραγματικούς μισθούς στο επίπεδο του Μάρτη ήταν ανάγκη να αυξήσουμε την κυκλοφορία κατά 100%. Η αποκατάσταση των πραγματικών μισθών ήταν ένα στοιχειώδες καθήκον κάθε Κυβέρνησης, που σβόταν τον εαυτό της, γεγονός που δεν μπορεί να συζητηθεί για μένα.

Αναφέρθηκε πολλές φορές ότι οι μισθοί και τα ημερομισθία ήταν πάρα πολύ ψηλά και ότι θα έπρεπε να ελαττωθούν, είτε με τη φορολογία, είτε με την αύξηση των τιμών. Στην πραγματικότητα τα μεροκάματα και οι μισθοί ήταν τόσο χαμηλά ώστε στις περισσότερες περιπτώσεις δεν επαρκούσαν παρά για μια στοιχειώδη ζωή. Και έπειτα ακόμα από τη σημαντική βελτίωση την οποία είχε σαν αποτέλεσμα η πολιτική μου, η κατάσταση των μισθών και ημερομισθίων παρέμενε κρίσιμη και η κατάσταση αυτή είχε γίνει αποδεκτή μόνον, διότι υπήρχε υπόσχεση για περαιτέρω βελτίωση. Το κόστος συντήρησης για ένα στοιχειώδες επίπεδο ζωής είχε εκτιμηθεί από την Τράπεζα της Ελλάδος για μια τετραμελή οικογένεια σε έξοδα 17.000 δραχμές το μήνα, ως ακολούθως:

Έφοδια της ΟΥΝΡΡΑ	2.092 δραχ.
Τρόφιμα από την αγορά	4.243 »
Νοίκι	1.500 »
Καύσιμος ύλη, ηλεκτρικό	2.055 »
Διάφορα έξοδα (σαπούνι, σπρίτα, μεταφορικά κλπ.)	3.657 »
Επιδιορθώσεις ρούχων	2.199 »
Άλλα αναγκαία έξοδα (φάρμακα, επιδιορθώσεις σπιτιού)	1.000 »
Σύνολο	16.746 »

Συγκριτικά με αυτά τα έξοδα τα μεροκάματα τον Ιούλη είχαν ως ακολούθως:

Δημόσιες Υπηρεσίες	Ανώτατο	23.000
	Κατώτατο	8.000
Υπάλληλοι	Ανώτατο	30.000
Ιδιωτικών Επιχειρ.	Κατώτατο	10.000

Μισθωτοί :

Ανεπίδοτοι εργάτες	4.500
Επίδοτοι »	15.000
Ανώτατο	10.000
Κατώτατο	22.000

Και αν ακόμη παραδεχθούμε ότι ο μέσος αριθμός των εξαρτημένων από μια οικογένεια ήταν μικρότερος από τρία άτομα, —η τράπεζα αποδέχεται 4— και πάλι το μίνιμουμ των εξόδων δεν θα ήταν δυνατό να μειωθεί κάτω των 10.000 δραχμών για μια οικογένεια από 2 άτομα. Αυτό δείχνει ότι μια πολύ μεγάλη αναλογία συνταξιούχων, μισθωτών και ημερομισθίων ζούσε με στοιχειώδη διαβίωση και μετά τα μέτρα που πάρθηκαν τον Ιούνιο.

Εν τούτοις πολλοί εργάτες και υπάλληλοι με μεγάλη οικογένεια εξαρτώνται ολοσχερώς από το εισόδημα, που αναφέραμε. Συνεπώς η πρόβλεψη για τα βασικά είδη τροφής σε πολύ χαμηλές τιμές ήταν μια στοιχειώδης πρόνοια έναντι των πεινών από την οποία θα έμαστιζοντο οι πολυμελείς οικογένειες. Η πολιτική αυτή ήταν απόλυτα σύμφωνη με τις αρχές της ΟΥΝΡΡΑ, που απαιτούν ώστε η βοήθεια της ΟΥΝΡΡΑ να είναι προστιθέμενη σε όλους χωρίς διάκριση της αγοραστικής δύναμης που διαθέτει ο καθένας.

Απεφάσισα να πραγματοποιήσω αυτό το σκοπό με την ακόλουθο μέθοδο:

1ον Φορολογία των κερδών που θα εισέπραττε η Κυβέρνηση πάνω στις πρόσθετες εισπράξεις για να πληρώνονται αυξημένα μεροκάματα και συντάξεις.

2ον Έλεγχος τιμών ο οποίος θα έριχνε το κόστος των ειδών στην ελεύθερη αγορά και ειδικά στα κηπουρικά.

3ον Δημιουργία έμπιστοσύνης με τη γρήγορη διανομή των εφοδίων (ροούχα και παπούτσια) τα οποία θα έριχναν τις τιμές των υφαντουργικών και των άλλων βιομηχανικών ειδών.

4ον) Μείωση των τιμών των εφοδίων σε τρόφιμα, που θα εξασφάλισουν ένα μίνιμουμ διατροφής σε πολύ χαμηλές τιμές.

Κατ' αυτό τον τρόπο οι μισθοί και τα ημερομισθία θα αυξανόταν από 50—60%.

Εν τούτοις, παίρνοντας υπόψη ότι οι μισθοί θα είχαν αυξηθεί κι' όλος, ανεπίσημα, κατά το Μάη και ότι έγένοντο απολύσεις σε μεγάλη κλίμακα στους Δημοσίους υπαλλήλους, το ποσό που θα προέκυπτε από αυτές τις απολύσεις θα εκάλυπτε πιθανά μια αύξηση ανώτερη των 20% για τους μισθωτούς και τους ημερομισθίους εργαζομένους.

Οι τιμές των εφοδίων της ΟΥΝΡΡΑ—αν εξαίρεσουμε το ψωμί—ελαττώθηκαν κατά 40—50%.

Η επίσημη διατίμηση, χαμηλότερη από τις τιμές της ελεύθερης αγοράς κατά 30—35%, είχε επιβληθεί στα τοπικά προϊόντα και στα άλλα ουσιαστικά αγαθά. Οι τιμές των ενδυμάτων και των υποδημάτων έπεσαν πολύ περισσότερο από 50%.

Το αποτέλεσμα αυτής της πολιτικής ήταν η αποκατάσταση των μισθών και των ημερομισθίων σύμφωνα με τον τιμαριθμό του Μάρτη και πιθανά με μια κάποια βελτίωση. Πρέπει επίσης να σημειωθεί ότι παίρνοντας υπόψη, ότι οι διανομές των εφοδίων της ΟΥΝΡΡΑ στην πρωτεύουσα ήταν σημαντικά χαμηλότερες των Ιουνίου—Ιουλίου από το Μάρτιο ή πτώση των τιμών των τοπικών προϊόντων ήταν αναλογικά μεγαλύτερη από όσο θα ήταν ανάγκη, για να διατηρήσει τους μισθούς στο επίπεδο του Μαρτίου.

Ο πιο κάτω πίνακας μάς δείχνει τις αλλαγές στο κόστος της ζωής και της ενδυμασίας κατά την περίοδο που αναφέραμε:

	Τιμαριθμός κόστους ζωής (για μια στοιχειώδη ζωή)	Ειδικός τιμαριθμός ενδυμασίας
1935—37	100	100
Οκτώβριος 1940	114,4	131,2
Μάρτιος 1945	305,7	—
Απρίλιος	355	—
1 του Μάη	382,3	1.750
17 » »	451,9	2.327,4
24 » »	561	3.417,1
31 » »	528	3.106,9
2 του Ιουνίου	591,4	—
7 » »	547,3	2.239,5
15 » »	449,1	1.824,8
19 » »	428,9	1.942,0
21 » »	421,1	1.805,2

	Τιμαριθμός κόστους ζωής (για μια στοιχειώδη ζωή)	Ειδικός τιμαριθμός ενδυμασίας
28 του Ιουνίου	415,7	1.811,0
5 του Ιουλίου	425,6	1.681,6
12 » »	427,8	1.690,5
20 » »	429,8	1.798,3
26 » »	434,6	1.806,9
2 του Αυγούστου	438,9	1.869,6
9 » »	490,3	1.914,2
16 » »	500,2	1.901,2
23 » »	504,4	1.990,1
30 » »	511,4	1.990,1

Έτσι, η ελάττωση του κόστους των εφοδίων (της Ούνης) είναι ένα ολοκληρωμένο μέρος της πολιτικής των τιμών και ημερομισθίων, που ακολουθήθηκε απ' τον Ιούνιο.

Κατά τη γνώμη μου, τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν απ' αυτή την ελάττωση ξεπεράσαν κατά πολύ την μείωση των προσόδων του Κράτους.

Για λιγότερα από 200 εκατ. δραχ. το μήνα, μπορούσαμε α') να επιτύχουμε μια αξιοσημείωτη σταθερότητα στους μισθούς, τα ημερομισθία και τις συντάξεις σε μια εποχή, που τα εξαιρετικά μεγάλα κέρδη έπρεπε να παροτρύνουν σε συνεχείς απαιτήσεις για αυξήσεις των μισθών και β') να εξασφαλίσουμε ένα μίνιμουμ διατροφής σε όλες τις τάξεις του πληθυσμού με τις μικρές πρόσδοες και να εμποδίσουμε το πείνασμα πολλών οικογενειών με ανεπαρκείς προσόδους.

Πλούσιες χώρες με ψηλά μεροκάματα, πλήρη απασχόληση και καλά οργανωμένη οικονομία, όπως οι Ένωμένες Πολιτείες και η Μ. Βρετανία διαπίστωσαν στον πόλεμο, ότι τα βοηθήματα στην κατανάλωση, ήσαν ένα απ' τα πιο αποτελεσματικά μέσα για την εξασφάλιση της σταθερότητας και την αντιμετώπιση των απαιτήσεων για αύξηση του μεροκάματος.

Η πολιτική των βοηθημάτων στην κατανάλωση σαν μέσο ελέγχου του πληθωρισμού άρχισε να αποκρίνεται δριμύτατα σαν αντιφατική, αφού αυξάνει τη διαθέσιμη αγοραστική δύναμη αντί να την ελαττώνει. Βαθμιαία όμως διαπιστώθηκε ότι η ζημία στις προσόδους του Κράτους αντισταθμίζεται καλύτερα από τα πλεονεκτήματα που προκύπτουν από τη σταθερότητα του επιπέδου των μεροκαμάτων.

Η αποτελεσματικότητα αυτής της τεχνικής βρίσκεται στο ότι ο πραγματικός μισθός εκφράζεται σ' ένα δείκτη του κόστους ζωής, που συνήθως μετρά την κατανάλωση μιας εργατικής οικογένειας και επομένως δίνει μεγάλο βάρος στα απαραίτητα, όπως τα βασικά τρόφιμα, το νοίκι, την καύσιμη ύλη και δεν πέρνει υπόψη τις τιμές των μη απαραίτητων ειδών.

Όταν λοιπόν μέσω των βοηθημάτων μια κυβέρνηση μπορεί να διατηρήσει το δείκτη του κόστους της ζωής σταθερό, άγνοει σημαντικές υψώσεις των τιμών που μπορούν να γίνουν στους άλλους τομείς του επιπέδου ζωής. Αυτό ακριβώς γίνθηκε στη Μεγάλη Βρετανία.

Ενώ οι τιμές των μη απαραίτητων επετράπη να αυξηθούν ίσα με 100—400%, έγινε δυνατό, κυρίως δια των βοηθημάτων, να εξασφαλισθεί η μη αύξηση του κόστους της ζωής περισσότερο από 30%.

Στην Ελλάδα αυτή η τεχνική είχε το πρόσθετο πλεονέκτημα ότι αποδείκνυε στο λαό, ότι επιθυμία της Κυβέρνησης ήταν να δώσει στις φτωχότερες τάξεις, τόσο βοήθεια, όσο μπορούσε.

Σε μια χώρα όπου οι ψυχολογικοί παράγοντες παίζουν ένα τόσο σπουδαίο ρόλο, αυτό το πλεονέκτημα δεν πρέπει να παραγνωρίζεται.

Είμαι πεπεισμένος ότι αυτό συνετέλεσε περισσότερο από κάθε άλλο μέτρο, στο να κερδίσουμε την υποστήριξη των εργαζομένων τάξεων επί της Κυβερνητικής πολιτικής και να εξασφαλίσουμε μίαν αξιοσημείωτη ησυχία στην εργασία για περισσότερο από 3 μήνες.

Θα ήθελα ακόμα να εξηγήσω ότι, στην απόφαση της ελάττωσης αυτών των τιμών, πήρα υπ' όψιν το γεγονός ότι οι εισπράξεις εξαρτώνται πολύ περισσότερο από τις μερίδες απορίας που είχαν θεωρηθεί, παρά απ' το επίπεδο των τιμών. Έτσι ενώ με τις τιμές του Μάη η εισπράξη απ' την πώληση των διανεμηθέντων εφοδίων σ' όλη την Ελλάδα θα έπρεπε να ανέβει περίπου 2.000 εκατ. δραχμές οι πραγματικές εισπράξεις είναι άπληστο να ξεπεράσουν τα 600 (*) εκατομμ. δηλ. λιγότερο από 30%.

* Οι συνολικές εισπράξεις του Μάη ήταν 836 εκατομμ. υπολογίζουμε ότι τα 70% απ' αυτά προέρχονταν απ' την πώληση τροφίμων.

Αυτό ωφείλετο στις πολλές μερίδες άπορίας που θεσπίσθηκαν στη χώρα και οι οποίες κυμαίνονταν, από 20% στην πρωτεύουσα, σε 90% στη Μακεδονία.

Ήταν φανερό ότι η ελάττωση των τιμών θα έπρεπε να ελαττώσει αντίστοιχα τα δελτία άπορίας και έτσι θα ίσοφάριζε σε σημαντικό βαθμό την ελάττωση των εισπράξεων απ' τα εφόδια. Ο λόγος για τον οποίο αυτό δεν έγινε είναι ότι, στο μικρό διάστημα που μείνα ύπουργός, ήταν άδύνατο να έπιλυθεί το περιπλεγμένο πρόβλημα στη διανομή των εφοδίων τις επαρχίες και να εισαχθεί ένα πιο αποτελεσματικό σύστημα.

Προχώρησαμε, πάντως πολύ, σύμφωνα με τα σχέδιά μας, που θα έαιλυναν το δύσκολο αυτό πρόβλημα και θα αύξαναν τις εισπράξεις από την πώληση των τροφίμων. Ίδιαίτερα άπορήσαμε στη δριςτική μείωση των δωρεάν διανομών καθορίζοντας το μέξιμου των δελτίων άπορίας σε κάθε περιοχή. Ο μέσος όρος αυτών των δελτίων σ' όλη την Ελλάδα δεν έπρεπε να ξεπερνά τα 20%.

Τέλος θα ήθελα να σάς εξηγήσω πώς αντιμετώπιζα την προσαρμογή των τιμών των εισαγόμενων εφοδίων με τις παχόσμιες τιμές μετά τον τερματισμό των εισαγωγών της Ούνρα. Ο κ. Coombs λέγει ότι: «η ελληνική άποστολή (ή Grech Mission της ΟΥΝΡΑ) εξέφρασε επανειλημμένα την έξαιρητική της φροντίδα, ότι ο τερματισμός της εισαγωγής εφοδίων χωρίς πληρωμή συναλλάγματος στην Ελλάδα αντεπαγεται την όξεία αύξηση σε δραχμές των τιμών των εισαγομένων έμπορευμάτων με συνέπεια τη διαταραχή και ίσως την κατάρρευση ολόκληρου του συστήματος των τιμών και των ήμερομισθίων».

Αν πάρουμε τον Ιούλη τον πιο αντιπροσωπευτικό μήνα της περιόδου που μελετάμε, θα βρούμε τα έπόμενα έπίπεδα τιμών ίσχύοντα ταυτόχρονα στη χώρα:

Μισθοί και μεροκάματα	3—5 φορές τα προπολεμικά
Συναλλάγμα	3,3 » » » »
Τρόφιμα βοήθειας	2—5 » » » »
Ψωμί	3 » » » »

Έγχώρια τρόφιμα:

Λαχανικά	10—12 » » » »
Φρούτα	10 » » » »
Κρέας	8 » » » »
Ψάρι	6 » » » »
Τυρί	11 » » » »
Αυγά	8 » » » »
Λάδι	8 » » » »

Άλλα βασικά είδη έγχώρια παραγωγής:

Ευλοκάριβονα	10 φορές τα προπολεμικά
Κανσόξυλα	10 » » » »
Σαπούνι	12 » » » »
Έγχώρια υφάσματα	15—20 » » » »
» παπούτσια	25—30 » » » »
Ένοίκια	δέν ηυξήθησαν
Ηλεκτρικό	3 φορές τα προπολεμικά
Είσιτήρια τράμ	6 » » » »

Μπορούμε επομένως να πούμε ότι υπήρχαν 3 έπίπεδα τιμών στην Ελλάδα τον Ιούλη.

Οι τιμές των έγχωριων τροφίμων που ήταν κατά μέσο όρο 8—10 φορές υψηλότερες από τις προπολεμικές. Οι τιμές των υφασμάτων και των παπουτσιών που ήταν κατά μέσο όρο 20 φορές υψηλότερες από τις προπολεμικές και οι τιμές των εφοδίων έξωτερικού που ήταν κατά μέσο όρο 3 φορές υψηλότερα. Στην ίδια περίοδο το κόστος της ζωής διετηρείτο χαμηλό από το ένοικοσάσιο και τις χαμηλές τιμές του ήλεκτρικού και του νερού.

Είναι φανερόν, όπως ο Mr Coombs όρθά σημειώνει, ότι οι χρηματικές τιμές των ήμερομισθίων τελικά θα έπρεπε να γίνουν ο μεγαλειέτος καθοριστικός συντελεστής του έπίπέδου των τιμών και των τιμών του συναλλάγματος.

Θεωρητικώς έπομένως η ίσορροπία άνάμεσα στην έσωτερική και έξωτερική αξία της δραχμής θα είχε κατορθωθεί όταν το γενικό έπίπεδο των τιμών θα είχε πέσει σε 4—5 φορές το προπολεμικό.

Έτσι όμως δέν παίρνει υπόψη του τη μεγάλη πτώση της παραγωγικότητας που γίνηκε στην Ελλάδα αν άποτελεσμα της καταστροφής του παραγωγικού έξοπλισμού της χώρας, όπως επίσης και την ελάττωση της άποδοτικότητας της εργασίας που όφείλεται στον ύποσιτισμό, την πνευματική εξάντληση, την έλλειψη ικανοποίησης απ' τις κρατούσες συν-

θήκες κ.ο.κ. Η έρευνα του κόστους της παραγωγής της ύφαντουργίας που κάναμε τελευταία, έδειξε ότι με το παρόλ έπίπεδο ήμερομισθίου, το χρηματικό κόστος της παραγωγής είναι τουλάχιστο 6 έως 7 φορές μεγαλειέτος του προπολεμικού.

Το έπίπεδο ήμερομισθίων 4—5 φορές του προπολεμικού και γενικό έπίπεδο τιμών 6—7 φορές του προπολεμικού θα πρέπει να αντιστοιχεί σε έπίπεδο πραγματικών μεροκαμάτων ελάττωμένων κατά 35% σε σχέση με τα προπολεμικά.

Μιά τέτοια πτώση σε πραγματικά μεροκάματα έγινε άναπόφευκτη και είναι άποτέλεσμα της ελάττωσης του συνολικού έθνικού εισοδήματος της χώρας.

Είναι έξω από κάθε συζήτηση ότι ένα τέτοιο έπίπεδο δέν θα ήταν δυνατό χωρίς τη ξένη βοήθεια προς τη χώρα, διότι η παραγωγική ικανότητα της χώρας έχει πέσει πολύ περισσότερο από ότι δείχνει αυτή η ελάττωση του πραγματικού μεροκαμίου.

Πρέπει ακόμη να σημειωθεί, ότι έν όψει του χαμηλού προπολεμικού έπίπέδου ζωής (standard of living) η πτώση του πραγματικού μεροκαμίου κάτω αυτού του έπίπέδου δέν θα απέβαινε ένα κίνητρο για δουλεία και θα οδηγούσε μόνο στον πληθωρισμό και την κοινωνική διάσπαση.

Το πρόγραμμα που ανέλαβα να εφαρμόσω αντιμετώπιζε αν έν απ' τους κύριους σκοπούς του, αυτή τη πτώση στο γενικό έπίπεδο των τιμών. Χωρίς την αντίδραση που άναπτύχθηκε θα ήταν δυνατό να κατέβει το γενικό έπίπεδο των τιμών στη Ελλάδα στο τέλος του 1945 σε 10 φορές περίπου του προπολεμικού. Αυτό θα έπιτυχανόταν ως άκολούθως:

1) Ένα απ' τα πρώτα πράγματα που σκόπευα να κάμω ήταν η κατάργηση των διαφόρων φόρων και τελών έπί των έμπορευμάτων των μεταφερομένων μέσα στη χώρα.

Αυτό άπαιτούσε μιά έπισταμένη μελέτη των πολυάριθμων φόρων και τελών που ίσχύουν και των εκατοντάδων ειδικών ταμείων που τους εισπράτουν. Η δουλεία είχε τελειώσει στα μέσα Αυγούστου και ο νόμος που καταργούσε τους φόρους ήταν έτοιμος για να ύποβληθεί προς έγκριση στο Ύπουργείο Συμβούλιο στις όρχές του Σεπτέμβρη. Η κατάργηση αυτών των φόρων ήταν μιά καλά ύπολογισμένη μεταρρύθμιση με μεγάλη σημασία για όλη την οικονομία της χώρας. Θα ελάττωνε το κόστος των έγχωριων προϊόντων που έρχονταν στους άστικούς συνεισκιμούς κατά 10—15%, θα διευκόλυne την κυκλοφορία των έμπορευμάτων μέσα στη χώρα και την άποκέντρωση της βιομηχανίας, θα ελάττωνε την κράτηση (παράκράτση) (the old) των έμπορων και των μεσαζόντων, τόσο από τους καταναλωτές όσο και από τον παραγωγό, με τον περιορισμό της ανάγκης της κατοχής κεφαλαίων για την πληρωμή των φόρων και τελικά θα έβαζε τέλος στις πολυάριθμες και άναπόφευκτες καταχρήσεις στην εισπράξη αυτών των φόρων.

Ο νόμος που είχα έτοιμάσει πρόβλεπε την κατάργηση όλων των φόρων αυτού του είδους και την άντικατάστασή τους με ένα φόρο 4—5 δραχ. το κιλό, σε όλο το εισαγόμενο σάκι και ένα πρόσθετο φόρο έπί των εισαγομένων καυσίμων και έπί των σιγαρέττων.

Οι εισπράξεις παρεχωρούντο σε ένα ειδικό ταμείο διευθυνόμενο από αντιπροσώπους όλων των ένδιαφερομένων αντιπροσώπων και σωμάτων, που θα διένειμαν μεταξύ τους τα συλλεγόμενα ποσά κάτω από την έποπτεία του κράτους.

Ένα πρόσθετο πλεονέκτημα αυτού του συστήματος θα ήταν ο άμοιβαίος έλεγχος των ένδιαφερομένων μερών, που θα άντικαταστούσε το σημερινό γενικό άγώνα για αύξήσεις σε βάρος του κοινού.

Σας στέλνω ένα αντίγραφο αυτού του νόμου που νομίζω πως θα σάς ένδιαφέρει να το διαβάσετε.

Αυτή η μεταρρύθμιση θα μās επέτρεπε να ελαττώσουμε τις τιμές των έγχωριων προϊόντων κατά 10—15%.

Μιά άλλη σημαντική μείωση θα άκολουθούσε τη βελτίωση των μέσων της μεταφοράς καθόσον τα έξοδα μεταφοράς είναι σήμερα ένα από τα μεγαλειέτα βάρη έπί του καταναλωτή. Η άποστολή μερικων χιλιάδων φορτηγών άυτοκινήτων που άποφασίσθηκε απ' την Ούνρα θα μās επέτρεπε να παραχωρήσουμε 300 φορτηγά άυτοκίνητα για τον έφοδιασμό των μεγάλων άστικών κέντρων με έγχώρια τρόφιμα και έτσι να ελαττώσουμε το κόστος τους για τον καταναλωτή τουλάχιστο κατά άλλα 10—15%.

Τελικά, μιά πιο άποτελεσματική όργάνωση του Ύπουργείου Εφοδιασμού που σχεδιάσαμε, θα μās επέτρεπε να

άπομακρύνουμε μερικους απ' τους ένδιάμεσους, που σήμερα παρεμβάλλονται άνάμεσα στον παραγωγό και τον καταναλωτή και έτσι να ελαττώσουμε ένα άλλο κοινότυλο του κόστους. Είμαι πεπεισμένος ότι αν είχα την εύκαιρία να εφαρμόσω αυτό το πρόγραμμα οι τιμές των έγχωριων προϊόντων θα ελαττώοντο στο τέλος του 1945 κατά 25—30% τουλάχιστο.

Όσον άφορά τα βιομηχανικά προϊόντα και ειδικά τα είδη ένδυσης και ύπόδυσης τα άκόλουθα μέτρα θα οδηγούσαν άσφαλώς σε σημαντική ύποτίμηση.

α) Κατά πρώτο έγινε τώρα τελείως φανερό ότι η μεγαλειέτη αύξηση των τιμών των βιομηχανικών ειδών όφείλεται όχι στη μεγαλυτέτη τους έλλειψη, άλλα στην άπορθημία των έμπόρων και των βιομηχάνων ν' άποχωρισθούν τα στόκ τους και στη γενική τάση που έπικρατεί άνάμεσά τους να κρατούν μη φθαρτά έμπορεύματα έν άναμονή ύποτιμής σεις του νομίσματος.

Η καταγραφή των στόκ που διέταξα λίγες μέρες πριν παραιτηθώ θα μās έδιδε τον έλεγχο αυτών των στόκ και θα μās επέτρεπε να τα μοιράσουμε στον πληθυσμό με το δελτίο ιματισμού.

β) Κατά δεύτερο λόγο η πρόπουσα χρησιμοποίηση των πρώτων ύλων της Ούνρα υπό τον έλεγχο του Κράτους θα μās προμήθευε σημαντικές ποσότητες ύφαντουργικών ειδών που θα διενέμοντο στο κοινό σε τιμές όχι μεγαλειέτες από 7—8 φορές των προπολεμικών.

γ) Κατά τρίτο λόγο ο ύπό της Ούνρα εισαχθείς ιματισμός θα διενέμετο στους έχοντας το χαμηλότερο εισόδημα με τιμές όχι μεγαλειέτες από 4—5 φορές των προπολεμικών.

δ) Η ελάττωση των ύπερβολικών τιμών των παπουτσιών θα ήτο πολύ πιο δύσκολη 1) διότι η δουλεία αυτή είναι σε πολύ μικρή κλίμακα βιομηχανικά άναπτυγμένη και δύσκολα έλέγχεται και β) διότι ύπάρχει πολύ μεγαλειέτα έλλειψη δέρματος από υφάσματα. Μιά σημαντική μείωση όμως, θα γινότανε όταν οι ποσότητες των ύποδημάτων και των δερμάτων που εισήγαγε η Ούνρα διενέμοντο στον πληθυσμό και όταν η καταγραφή των στόκ μās έδιδε τον έλεγχο των σημαντικών ποσοτήτων των τομαριών και των δερμάτων που ύπήρχαν στη χώρα.

Αν τα πράγματα βάδιζαν σύμφωνα με τις προβλέψεις μου μιά πτώση στις τιμές των έγχωριων τροφίμων τουλάχιστο κατά 25% θα γινότανε στο τέλος του 1945, και άκόμα πιο σημαντική πτώση στις τιμές των βιομηχανικών έμπορευμάτων ίση με 50%. Αυτό θα ελάττωνε το κόστος της ζωής τουλάχιστο ως άκολουθως:

	Ιούλιος 1945	Ιανουάριος 1946
Τρόφιμα βοήθειας	2092	2092
Έγχώρια τρόφιμα	4243	3150
Νοίτι	1500	1500
Κάυσια κλπ.	2055	2055
Διάφορα	3657	3500
Υφάσματα	2199	1500
Άλλα έξοδα	1000	1000
Σύνολο	17146	14797

Οι προηγούμενες έκτιμήσεις δείχνουν ότι, άκόμη ύπολογίζοντας με την πιο συντηρητική βάση, η πτώση των έσωτερικών τιμών θα δημιουργούσε ένα περιθώριο που θα μās επέτρεπε να αύξήσουμε τις τιμές των εφοδίων ίσα με 100%. Αυτό όμως δέν θα χρειαζότανε. Μιά αύξηση κατά 50% θα άποκαθιστούσε την ίσορροπία των τιμών των εισαγομένων τροφίμων με τις διεθνείς τους τιμές. Το ύπόλοιπο θα άποτελούσε μιά βελτίωση στο πραγματικό εισόδημα.

Αν το οικονομικό μου πρόγραμμα είχε εφαρμοσθεί πλήρως η κατάσταση το Μάρτη θα ήτο ως άκολουθως:

α) Το γενικό έπίπεδο των τιμών θα ήταν 7—8 φορές του προπολεμικού.

β) Οι χρηματικοί μισθοί θα ήταν 4—5 φορές ύψηλότεροι των προπολεμικών. Η διαφορά άνάμεσα σ' αυτή την αύξηση και την αύξηση της τιμής του συναλλάγματος (3,3 φορές) θα άντιπροσώπευε την αύξηση των παγκοσμίων τιμών.

γ) Η διαφορά άνάμεσα στην αύξηση των μεροκαμάτων θα μετρούσε την πτώση της παραγωγικής ικανότητας της Έλληνικής οικονομίας.

Η άποκατάσταση του πραγματικού μεροκαμίου στο προπολεμικό έπίπεδο θα ήταν δυνατή μόνο ύστερα από μερικά χρόνια έκτεταμένης έξωτερικής βοήθειας και έπίμονης προσπάθειας για οικονομική άνοικοδόμηση.

δ) Η πτώση των τιμών θα άφαιρούσε τα μεγάλα κέρδη του παρόντος που πραγματοποιεί η βιομηχανία και το έμποριο και έτσι θα ελάττωνε ατόματα την «κρατούσαν» κακή διανομή του εισοδήματος. Αυτό θα συνδυαζόταν με τον τερματισμό της ύποχρέωσης προς πληρωμή του ειδικού φόρου (Μάρτιος 1945) και θα έδινε στο Κράτος τη δυνατότητα να γυρίσει στην πατροπαράδοτη πολιτική του, και να βασισθεί και πάλι σε περισσότερες όρθόδοξες οικονομικές μέθοδες δηλ. έμμεσοι φόροι, φόροι εισοδήματος κλπ.

Το συμπέρασμά μου είναι ότι η τεχνική των χαμηλών τιμών για τα εισαγόμενα εφόδια συνέβαλε ούσιωδώς στην οικονομική σταθερότητα και μέσα στα όρια του προγράμματος που σάς εξέθεσα πιο πάνω, θα μπορούσε να έξασφαλίση μιά βαθμιαία μεταβολή από μιά οικονομία έλλειψης και κακής διανομής των εισοδημάτων, σε μιά κανονική οικονομική στρουκτούρα.

Κρατικός Έλεγχος και Διανομές.

Συχνά έπεκρίθηκα για την άνεπάρκεια του έλέγχου που εφαρμόσθηκε και για την καθυστέρηση στη διανομή των εφοδίων.

Ο κ. Coombs όμιλει για το «στενό όρίζοντα» και την «άδοκίμαστη» μηχανή αυτών των έλέγχων.

Θάθελα να εξηγήσω έδώ ότι με τις ύπάρχουσες δυσχέρειες και τα έμπόδια είναι άνθρωπίνως άδύνατο να έπιτύχουμε θεαματικά άποτελέσματα στην οικονομική όργάνωση σε λιγότερο από 3 μήνες.

Είχα ήδη την εύκαιρία να τονίσω μερικες απ' αυτές τις δυσχέρειες σε μιά συνέλευση της Οικονομικής Συμβουλευτικής Έπιτροπής. Θα έπαναλάβω έδώ μερικά απ' τα κύρια σημεία:

α) Η κατοχή έχει τόσο ολόκληρωτικά διαφθείρει και καταστρέφει την ελληνική διοικητική μηχανή, ώστε η άναδιοργάνωση της θα άπαιτήσει πολύ περισσότερους μήνες και πολύ περισσότερα μέσα στη διάθεση του Κράτους απ' τα διατιθέμενα σήμερα.

β) Η κατάσταση των οικονομικών της χώρας είναι τέτοια, ώστε οι μισθοί, που το Κράτος μπορεί να πληρώσει στους ύπαλλήλους του, δέν μπορούν να γίνουν κίνητρο για τις έξαιρητικές προσπάθειες που χρειαζονται για την άνοικοδόμηση της ελληνικής διοίκησης.

γ) Τα ύλικά μέσα στη διάθεση του Κράτους είναι τόσο άνεπαρκή, ώστε λείπουν όλες οι προϋποθέσεις για μιά ικανοποιητική όργάνωση των κρατικών ύπηρεσιών. Δέν μπορούν να βρεθούν κίτριά για κίρια ύπουργεία, τα μέσα μεταφοράς είναι άνέφικτα, η ούσιωδής έπίπλωση και έξοπλισμός λείπει, οι συγκοινωνίες είναι κατεστραμμένες και έμποδίζουν τη στενή επαφή με τις επαρχίες.

δ) Σε περίοδο τέτοιων άνυπερβλήτων δυσχερειών καινούρια καθήκοντα έπесαν στα ελληνικά Ύπουργεία, που θα ήταν άνικανα να τα άντιμετωπίσουν άκόμα και στις κανονικές έποχές. Οι διανομές των εφοδίων στο κοινό, που ήταν πάντα στα χέρια των έμπόρων και δέν ένδιέφεραν το Κράτος, έγιναν τώρα ένα απ' τα σπουδαιότερα καθήκοντά του.

Έξ άλλου, δέν άντιμετωπίσθηκε απ' τις όρχές τι επέβηλαν αυτά τα καθήκοντα απ' την άποψη της όργάνωσης. Έτσι, οι 8 πρώτοι μήνες ύστερα απ' την άπελευθέρωση πέρασαν χωρίς σοβαρή προσπάθεια για τη δημιουργία του άναγκαίου όργανισμού διανομών. Δέν πρέπει λοιπόν ν' άπορεί κανείς, γιατί άντιμετωπίζουμε σήμερα τέτοιες άνυπερβλήτες δυσχέρειες.

ε) Σ' άλλες χώρες οι κυβερνήσεις μπορούν να βασίζονται στους έπιχειρηματίες τους για την όργάνωση του έλέγχου των. Άτυχώς στην Ελλάδα η ιδέα του Κρατικού έλέγχου είναι άκόμη άποτρόπαιη στις έπιχειρηματικές τάξεις, ενώ οι συνήθειες που άποκτήθηκαν στην κατοχή καθιστούν δύσκολο για το Κράτος να έμπιστευθεί τέτοια έργα στους έπιχειρηματίες. Έτσι το Κράτος είναι άναγκασμένο να βασίζεται σχεδόν άποκλειστικά στους δημόσιους ύπαλλήλους.

στ) Η ύγεια και η ήθική του Έλληνικού πληθυσμού κλονίσθηκε σοβαρά στα 4 χρόνια πείνας και στερήσεων. Η ικανότης και η έπιθυμία για εργασία ελαττώθηκε σοβαρά και δέν ύπάρχει προθυμία για παρά πέρα θυσίες. Άντίθετα οι έλλειδες για άπεριόριστη βοήθεια στη χώρα δημούργησε μιά τάση που δέν μπορεί εύκολα ν' άρκεσθεί στο μίνιμουμ έπίπεδο ύπαρξης, που τα διαθέσιμα στη χώρα έπιτρέπουν στο κράτος να έξασφαλίσει.

Αν σ' αυτές τις άναπόφευκτες δυσχέρειες προσθέσουμε

ΣΥΝΤΟΜΗ ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ
ΤΗΣ ΠΟΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

Η γεωργία μας, η οποία είναι ο βασικός αυτός κλάδος της Εθνικής μας Οικονομίας, βρισκόταν και προπολεμικά κάτω από εξαιρετικά δύσκολες οικονομικές, τεχνικές και κοινωνικές συνθήκες. Το επίπεδο της Γεωργίας μας, σε σύγκριση με την σύγχρονη τεράστια πρόοδο των τεχνικών επιστημών, την ανάπτυξη της βιομηχανίας, την τελειοποίηση των τεχνικών μέσων κ.λ.π., είναι αναμφισβήτητα πρωτόγονο.

Η τέτοια καθυστέρηση στην Αγροτική μας οικονομία βασικά οφείλεται στην γενική οικονομική και αγροτική πολιτική του κράτους.

Τα προβλήματα και οι συνθήκες της αγροτικής μας οικονομίας σήμερα, 2 1/2 χρόνια μετά την απελευθέρωση, βασικά δεν διαφέρουν από εκείνα της περιόδου της κατοχής. Από τις αρχές ακόμα του 1945, και μέσα στο 1946 και 1947 περί τους 200 χιλ. άνθρωποι κυρίως γεωργοί, που αποτελούσαν τα καλλίτερα και δυναμικότερα εργατικά χέρια της γεωργίας μας, λείπουν από τα χωριά τους εξ αιτίας της γνωστής καταστάσεως στην ύπαιθρο.

Το πρόβλημα της στεγασίας των πυροπαθών αγροτών μας και τον τρίτο αυτό μετά την απελευθέρωση χειμώνα, ήταν σχεδόν άλυτο και το πλείστον των πυροπαθών μας έστεγάζετο πρόχειρα.

Οι συνθήκες συγκοινωνίας και μεταφοράς των προϊόντων βρίσκονται σε κακή κατάσταση σε σύγκριση με την κατοχή, που λειτουργούσε και κάποιο σιδηροδρομικό δίκτυο. Έπειτα η κατάσταση των δρόμων χειρότερη, γιατί από την κατοχή και έπειτα δεν έχει γίνει καμιά σχεδόν προσπάθεια, για τη συντήρηση και επισκευή τους.

Το άνοιγμα της ψαλίδας των τιμών των γεωργικών και βιομηχανικών προϊόντων εξακολουθεί όπως και στη κατοχή. Η «προαιρετική» συγκέντρωση των προϊόντων από το κράτος και τους εξαγωγικούς οργανισμούς σε τιμές χαμηλές, δεν διαφέρουν και πολύ από τις αναγκαστικές συγκεντρώσεις των κατοχικών κυβερνήσεων.

Ο κρατικός μηχανισμός και της Αγροτράπεζας δεν θέλησε να βοηθήσει σοβαρά τη γεωργική μας παραγωγή και τη μόνη δραστηριότητα που επέδειξε ήταν στη δίωξη των συνεταιρισμών, των δραστηρίων και τιμών γεωργικών υπαλλήλων και στην πλημμελή και αντιπαραγωγική, πολλές φορές, διάθεση των γεωργικών εφοδίων της Ούνρρα και την άγρια εκμετάλλευση του αγροτικού εισοδήματος κ.λ.π.

Έτσι δεν είναι καθόλου περίεργο γιατί η γεωργία μας δεν παρουσίασε ουσιαστική πρόοδο, σε σχέση με την

προηγούμενη χρονιά. Ό,τι έγινε οφείλεται σχεδόν αποκλειστικά στην πρωτοβουλία και δραστηριότητα των γεωργών μας και στις εξαιρετικά ευνοϊκές φυσικές συνθήκες για την παραγωγή των πρωίμων δημητριακών (1946) ενώ αντίθετα έγινε για τα δψιμα.

Τα επίσημα κρατικά στατιστικά στοιχεία, για να παρουσιάσουν «ρόδινη» την οικονομική μας κατάσταση και την πορεία της ανασυγκρότησης και να δημιουργήσουν ψεύτικες εντυπώσεις τόσο στο εσωτερικό, όσο και στο εξωτερικό για λόγους πολιτικής δεν είναι σύμφωνα με τα πράγματα και δεν μπορούμε να έχουμε μια ακριβή με αριθμούς εικόνα της πραγματικής κατάστασης της γεωργίας μας.

Ανεβάζουν τις καλλιεργηθείσες εκτάσεις με πρώιμα, πολύ λίγο απέχουσες από τις προπολεμικές και ανώτερες της περασμένης χρονιάς (Πίναξ 1), ενώ στην πραγματικότητα σε πολλές περιφέρειες και ιδιαίτερα όπου οι συνθήκες από άποψη ασφαλείας είναι χειρότερες, ήταν κατώτερες (Δυτική Μακεδονία, Έδεσσα, Βέρροια, Νιγρίτα, Θράκη κ.λ.π.).

ΠΙΝΑΞ 1.

Ποσοστό φθινοπωρινών καλλιεργειών του 1946-47 σε σύγκριση με το 1938-39 και 1945-46.

Διαμερίσματα	Αναλογία σε σχέση με 1938-39	Επί τοις 100 ολόκληρων	Αναλογία σε σχέση με 1945-46 επί τοις 100	
			Σίτος	Λοιπά σιτηρά
Θράκη	80	79	98	86
Μακεδονία	87	85	118	122
Θεσσαλία	90	90	123	100
Ήπειρος	93	72	95	150
Στερεά Έλλάς	88	85	107	97
Νήσοι Αιγαίου	93	91	152	241
Πελοπόννησος	93	109	101	102
Κυκλάδες	95	92	122	160
Κρήτη	78	78	80	88
Ιόνιοι Νήσοι	170	50	60	62

Η έφετεινή σπορά του σίτου σύμφωνα με τα κρατικά στατιστικά στοιχεία ανέρχεται σε 8 470 000 στρεμ. και των άλλων πρωίμων σιτηρών σε 4 125 000 στρεμ. Έναντι αντίστοιχων των έτων 1938-40, Σίτος 9 557 000, λοιπά πρώιμα 4 664 000 και των έτων 1945-46 Σίτος 7656.000 λοιπά πρώιμα

διαφέρθηκαν τόσο πολύ για τη ζωή της χώρας, θα δυνηθεί να διακρίνει ανάμεσα σ' αυτή τη μειοψηφία και την πλειαυτία πλειοψηφία των τιμών Έλληνων.

Τα μέλη της επιτροπής είδαν μόνο τους το βαθμό των θυσιών που έκαμε ο Έλληνικός λαός για το συμφέρο του κοινού σκοπού και την απελπιστική κατάσταση στην οποία έπεσε.

Η ανόρθωση από το χάος της κατχής είναι αναγκαίως βραδεία και επιβραδύνεται απ' τα εμπόδια που δημιουργεί ένα ισχυρό γκροπ κερδοσκόπων. Οι τελευταίοι μπορεί να επιτύχουν κάποια παροδική επιτυχία, αλλά ο Έλληνικός λαός στο τέλος θα τους επιβληθεί και θα προστατεύσει το δικαίωμά του για μια καλλίτερη ζωή.

Η άποστολή της Ούνρρα συμβάλλει ανεκτίμητα σ' αυτό το σκοπό με την υποστήριξη των ασθενών και των πτωχών και την επιμονή της για δικαίαι και ίσες διανομές.

Επιθυμώ να σάς βεβαιώσω ότι, παρά τις απαγοητεύσεις, τις συγχύσεις και τις ανακριβείς πληροφορίες, για το ρόλο που η Ούνρα παίζει στην Έλλάδα, ο Έλληνικός λαός πλήρως αναγνωρίζει τι οφείλει στην άποστολή, για το ενδιαφέρον, την συμπάθεια και την αφοσίωση με την οποία τα μέλη της προσπαθούν να τον βοηθήσουν και ν' ανακουφίσουν την δυστυχία του.

Κ. ΒΑΡΒΑΡΕΣΣΟΣ

3.792.000. Ένω σύμφωνα με τα στοιχεία της Ούνρα προβλέπεται η παραγωγή του τρέχοντος έτους σημαντικώς κατωτέρα του 1946, η δε σπαρεία εκτασις υπολογίζεται «μικροτέρα της περυσινής λόγω δυσχερών συνθηκών και έλλειψως σπόρου».

Με βάση πάντοτε τα επίσημα στατιστικά η παραγωγή των δημητριακών του 1946 σε σύγκριση με την παραγωγή του 1945 και την προπολεμική του 1939 ήταν όπως στους πιο κάτω πίνακες.

ΠΙΝΑΞ 2.

Είδος καλλιεργείας	1944-1945		1945-1946		1936-1939		Ποσοστό παραγωγής ολόσ σε σχέση με το 1939-40
	Καλλιεργηθείσα έκταση σε χιλ. στρέμ.	Παραγωγή σε χιλ. τόν.	Καλλιεργηθείσα έκταση σε χιλ. στρέμ.	Παραγωγή σε χιλ. τόν.	Καλλιεργηθείσα έκταση σε χιλ. στρέμ.	Παραγωγή σε χιλ. τόν.	
Σίτος	6 570	393	7 650	700	8 500	842	84
Κριθή	1 370	75	1 620	160	2 100	203	69
Σίκαλις	440	24,5	550	50	700	56	89
Βρώμη	1 090	54	1 060	100	1 420	130	77
Άραβόσιτ.	2 060	141	2 370	160	2 590	271	59
Σύνολον	11 530	687,5	13 250	1 100	15 310	1 502	78,1

Με βάση τα στοιχεία αυτά και με ημερήσιο σιτηρέσιο κατ' άτομο 2650 θερμίδες υπολογίστηκαν οι εισαγωγές δημητριακών από τις υπηρεσίες της Ούνρα για το πρώτο εξάμηνο του 1947 σε 384 χιλ. τόνους. Τα στοιχεία όμως της Ιδικής μας παραγωγής ήταν υπερβολικά. πράγμα που αποδεικνύεται και από την επιστημονική δυσχέρεια που ήδη αντιμετώπιζεται (μπομποτόψωμο), και τις τιμές των σιτηρών στην ελεύθερη αγορά.

Καπνός. Ο καπνός απασχολεί παραγωγικά μεγάλο τμήμα του πληθυσμού (120/100) και αποτελεί σοβαρή πηγή φορολογικών εσόδων (400-500 εκατ. Έγγειος φόρος και 2 δισεκ. ταινία σιγαρέτων).

Η παραγωγή του καπνού την τελευταία τετραετία προ του πολέμου ανέβηκε κατά μέσο έτησιο όρο σε 62 000 τόνους και η αξία των εξαγομένων έκαλυπτε τα 40-50% του συνόλου της αξίας των εξαγωγών μας. Στη διάρκεια της κατοχής η παραγωγή του καπνού μειώθηκε πολύ, αλλά και μετά την απελευθέρωση μόλις έφθασε περί τις 25 000 τόνους (1945 σε 23 000, 1946 σε 31 000 τόνους). Στα χέρια των παραγωγών βρίσκονται σήμερα περί τα 25 εκατ. όκαδ. έσοδειας 1945 και στα χέρια των έμπόρων περίπου 1 1/2 έκ. όκ. Από αυτά υπολογίζεται ότι περί τους 8.000 τόνους θα απορροφηθούν στην έσωτερική αγορά, και η διάθεση για τους υπολοίπους όχι μόνον δεν είναι εξηραλισμένη, αλλά και προβληματική. Οι τιμές του καπνού κυμαίνονται από 6.000-8.500 δραχ.

Μά α ύ ρ η Σ τ α φ ί δ α κ α ι σ ο υ λ τ α ν ί ν α. Προ του πολέμου η καλλιέργεια της σταφίδας ήταν βασικής οικονομικής σημασίας για 80.000 περίπου γεωργικές οικογένειες της Πελονήσου και νήσων. Η καλλιεργούμενη έκτασις έφθανε τα 790.000 στρέμματα με μέση έτησια παραγωγή 180.000 τόνους. Η παραγωγή της σταφίδας στη κατοχή κατέβηκε εξ αιτίας κυρίως της έλλειψως φυτοπαθολογικών φαρμάκων, λιπασμάτων και την έκρίζωση, σε 60.000 περίπου τόνους.

Το 1945 η παραγωγή δεν ήταν ανώτερα της κατοχικής περιόδου (59.000 τόνους), το δε 1946 υπολογίζεται σε 75.000 τόνους.

Η σταφίδα, παρά τη μείωση της παραγωγής, διέρχεται κρίση των τιμών λόγω της μη απορροφήσεως της στο έξωτετικό, απ' τη Δύση μόν λόγω του συναγωνισμού της από τις σταφίδες Καλιφορνίας και Αυστραλίας, από Βορρά δε, λόγω της μη έπανασύνδεσης της αγοράς μας με τις αγορές αυτές.

Έλαιον-Έλαια. Το 1946 η παραγωγή έλαιολάδου υπολογίζεται σε 85.000 τόνους. (έναντι 129.000 μέσης προπολεμικής παραγωγής) και σε 25.000 τόνους η παραγωγή βρωσίμων έλαιων. Η παραγωγή ήταν μετρία (Θάσος, Σαμοθράκη και Ναύπακτο) πολύ λίγη στη λοιπή Δ. Στερεά, Χίο, Μυτιλήνη και Άττική και Ικανοποιητική στη Κέρκυρα, Κρήτη και Πελοπόννησο. Η ποσότης του έλαιου κατά ταύτα κρίνεται από μέτρια έως άριστη.

Βάμβαξ. Η καλλιέργεια του βάμβακος προπολεμικά 1938-39 έφθασε τα 750 000-760 000 στρεμ. με μέση έτησια παραγωγή 48 000 τόνους. Οι εισαγωγές έκκοκισμένου βάμβακος περιορίστηκαν σε 2500 τόνους περίπου (1935-39). Έξ άλλου την ίδια περίοδο έζηχθησαν 1250 τόννοι νημάτων. Στη κατοχή η παραγωγή βάμβακος μειώθηκε σε 5000 τόνους. Το 1945 η καλλιέργεια ανέβηκε σε 272 000 στρέμ. με παραγωγή 18 300 τόνους. Το 1946 καλλιεργήθηκαν 518 550 στρέμ. εκ των οποίων 345 000 ξερικά και 173 000 ποτιστικά με συνολική παραγωγή 81 000 τόνων.

Οι αποδόσεις είναι μικρές· 30-40 όκ. στη Μακεδονία και 40-150 όκ. στην Ανατ. Στερεά στις άρδευόμενες εκτάσεις και 10-40 στις ξερικές.

Έξ αιτίας της μικρής τιμής «ασφαλείας» και της μη χρηματοδοτήσεως των συνεταιρισμών έγκαιρως και επαρκώς μεγάλο μέρος του προϊόντος περιήλθε στα χέρια των έμπόρων και βιομηχάνων στη τιμή των 1800-2 000 δραχ. κατ' όκαν.

Κτηνοτροφία. Ο πληθυσμός των ζώων λόγω του πολέμου 40-41 και στη διάρκεια της κατοχής έπαθε μεγάλη φθορά. Υπολογίζεται ότι στο τέλος του έτους 1946 υπήρχαν τα κάτωθι ζώα (σε χιλιάδες κεφάλια) και σε σύγκριση με το 1938.

Αροτριώντα *	1946	1938
Ίπποι	138	364
Ήμιονοι	76	184
Βούβαλοι	36	67
Βόδες και άγελάδες έλξεως	260	468
Άγελάδες μικτών αποδόσ.	94	126

Μη αροτριώντα

Άγελάδες γαλακτοφόροι	184	285
Μόσχοι, Μοσχίδες, Ταύροι	119	213
Βουβάλες	33	67
Χοίροι	425	430
Πρόβατα-άμνοι	6 500	8 139
Αίγες	3 400	4 356
Πουλερικά	7 760	11 945

Η παραγωγή της κτηνοτροφίας σε ζωοτροφικά προϊόντα υπολογίζεται από τις υπηρεσίες της Ούνρρα για το πρώτο εξάμηνο του 1947, σε χιλιάδες τόνους.

Βάρος Σφαγίων

Βούου	2,73	Έριφίων	5,73
Μόσχου	1,12	Πουλερικών	3,12
Βουβάλου	0,37	Κουνελιών	1
Χοίρου	5,12	Θηραμάτων	1,2
Άμνου	15,8	Ίχθύων	14,5
Προβάτου	2,27		

Η συνολική παραγωγή του γάλακτος, για το ίδιο έξαμηνο, υπολογίστηκε σε 240 χιλ. τόν. Από αυτό προβλέπεται να χρησιμοποιηθούν 100 χιλ. τόννοι για τυρί, 19 χιλ. τόννοι για βούτυρο και 121 χιλ. τόννοι θα χρησιμοποιηθεί ως γάλα νωπό. Η συνολική ποσότης γάλακτος, η οποία προβλέπεται ότι θα καταναλωθεί από τους ίδιους τους παραγωγούς υπολογίζεται σε 181 χιλ. τόνους.

Λιπάσματα. Τα εισαχθέντα έτοιμα χημικά λιπάσματα και οι πρώτες ύλες (φωσφορίτης) το 1945 και 1946 ανέρχονται όπως στον κατωτέρω πίνακα (Στοιχεία ΑΤΕ).

Οι φωσφορίτες εισάγονται από την Ούνρρα, παράδονται κατόπιν ειδικής συμβάσεως στην έταιρία λιπασμάτων για την έπεξεργασία με ανάλογη άμοιβή. Ο έλεγχος των έξόδων της γίνεται από επιτροπή από αντιπροσώπους του Υπουργείου Γεωργίας, της Α.Τ.Ε. και του Έδαφολογικού Έργαστηρίου. Η επιτροπή όμως αυτή με την επέμβαση της έταιρείας δεν λειτουργεί και έτσι η έταιρεία είναι έντελως ανεξέλεγκτη και ελεύθερη να κερδοσκοπεί με τα εφόδια της Ούνρρα.

Σχετικά με τη διάθεση των λιπασμάτων λείπουν στατιστικά στοιχεία. Κατά πληροφορίες, όμως, πολλά λιπάσματα έμειναν άδιάθετα, γιατί οι τιμές των είναι μεγάλες και η οικονομική ένισχυσις της ΑΤΕ προς τους γεωγούς μικρή.

Μελέτη για να διαπιστωθεί τί ποσοστό των πραγματικών αναγκών καλύπτουν τα διατεθέντα λιπάσματα το 1945 και 1946 δεν υπάρχει, πάντως αυτό είναι πολύ μι

* Στοιχεία Ούνρρα.

ΟΙ ΚΑΤΑΒΟΛΕΣ ΤΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΠΡΟΣ ΤΑ ΑΓΓΛΙΚΑ ΣΤΡΑΤΕΥΜΑΤΑ

Με τη συμφωνία που έγινε τον Οκτώβριο 1944, μεταξύ του Άγγλικου Θησαυροφυλακίου και της ελληνικής αντιπροσωπείας, που την αποτελούσαν ο κ. Άγγ. Άγγελοπούλου, τότε υφυπουργός Οικονομικών, και ο κ. κ. Βαρβαρέσσος και Μαντζαβίνος, είχε οριστεί πως στην αρχή της απελευθέρωσης θα κυκλοφορούσαν, για την εύκολια των συμμαχικών στρατευμάτων, στρατιωτικές λίρες ΒΜΑ, που θ' απεσύροντο μόλις η Τράπεζα της Ελλάδος θα ήταν σε θέση να χορηγήσει δραχμές έναντι λιρών.

Με σκοπό ν' αποφευχθεί η σύγχυση του λογαριασμού αυτού με το γενικότερο ζήτημα των εκατέρωθεν πολεμικών και μεταπολεμικών οικονομικών σχέσεων, που είχαν ρυθμισθεί με άλλες συμφωνίες προγενέστερες, ορίστηκε ότι θα έδμιουργείτο ο ειδικός αυτός λογαριασμός μεταξύ της Τραπεζής της Αγγλίας και όχι μεταξύ του Άγγλικου και Έλληνικού Δημοσίου.

Κατά τη συμφωνία, η Τράπεζα Ελλάδος θα έπιστώνετο σε λίρες για τα ποσά δραχμών, που θα χορηγούσε ο Άγγλικός στρατεύματα. Η συμφωνία προέβλεπε πως σε σύντομα χρονικά διαστήματα θα εγίνοντο έκκαθαρίσεις του λογαριασμού, γιατί στα έξοδα των Άγγλικών στρατευμάτων περιλαμβάνοντο και τα έξοδα της ΜΕ που βάραιναν το ελληνικό Δημόσιο. Ακόμα δόθηκε τότε η διαβεβαίωση πως τα ποσά αυτά θα ήταν πολύ περιορισμένα, αφού ο Άγγλικός στρατός που θάρχότανε στην Ελλάδα δε θα ξεπερνούσε τις 13.000, έτσι ώστε να μη δημιουργηθεί πρόσθετη ζήτηση στα περιορισμένα τότε αγαθά της χώρας (*).

Η συμφωνία αυτή παραβιάστηκε και στο πνεύμα και στο γράμμα της. Γιατί όχι μόνο ο αριθμός των Άγγλικών στρατευμάτων ξεπέρασε κατά πολύ τις 13.000, μα κι ο χρόνος της παραμονής τους, που δε προβλέφθηκε, μα ξευπονοείτο «άπ' τη φύση των πραγμάτων» ότι θα ήταν

(*) Πρβλ.: Άγγελοπούλου: Τα πρώτα μέτρα για την Άνασυγκρότηση.

κρό. Ένδεικτικά αναφέρουμε ότι για την Κορινθία και Άχαια κυμαίνεται για το 1946 σε 12-13% των πραγματικών αναγκών.

Τύπος	Εισαχθείσα ποσότης εις τόννους	Εισαχθέντες φασφορίτες	Παραληφθέντα από Α.Ε. Ε.Χ. Π. και Λιπασμάτων
			0 40-0 0-16-0
1945			
21-0-0	7 500	33 340	4 776
0-16-19-0	9 920		
16-0-0	17 600		
0-0-43/50	4 400		
1946			
21-0-0	5 000	54 165	7 928
16-0-0	15 900		
0-0-43/50	4 590		
0-16-0	15 654	39 532	
Νιτρ. άμμωνία	5 879		

Ημερομίσθια γεωργικά. Τα ημερομίσθια των έποχιακών γεωργοεργατών τον μήνα Νοέμβριον είναι:

Γεωργοτεχνίτου	17.000	δραχ.
Γεωργοεργατών ανδρών	8-15.000	»
» γυναικών	4-10.000	»
Ζεύγος ζώων	30-60.000	»
Άροσις δια ζώων κατά στρέμμα	9-15.000	»
» δια μηχανών »	6-7.000	»

περιορισμένης διαρκείας (*) δηλ. το πρώτο διάστημα της απελευθέρωσης ή το πολύ ως το τέλος του πολέμου, διαρκεί μέχρι σήμερα.

Ξέρουμε, φυσικά, πως τ' Άγγλικά στρατεύματα αύξήθηκαν και παρέτειναν τη διαμονή τους στον τόπο μας, ύστερα από «πρόσκληση» της Έλληνικής Κυβέρνησης. Αυτό όμως είναι μι άλλη ιστορία!

Τους πρώτους 14 μήνες, μέχρι δηλ. τον Ιανουάριο 1946 που υπογράφηκε η Συμφωνία του Λονδίνου απ' τον κ. Τσουδερό, δεν έγινε καμιά έκκαθαρίση του λ/σμού και φυσικά οι πιστώσεις μας αυτές σε λίρες, δεν χρησιμοποιήθηκαν για εισαγωγές ή για ό,τιδήποτε άλλο. Ωστόσο φαίνεται—λέμε φανερώνεται γιατί δεν έγινε ποτέ καμιά υπεύθυνη ανακοίνωση—πως έγινε τότε κάποια έκκαθαρίση του λογαριασμού. Όπως δὴποτε, το έπίσημο κείμενο της Συμφωνίας, δεν αναφέρει τίποτα εκτός απ' το πολύ άοριστο ότι «συνεφωνήθη κατ' αρχήν όπως αϊ δυο Κυβερνήσεις προβούν εις συνεννοήσεις δια την αποδέσμευσιν περιουσιακών στοιχείων εν άμφοτέροις ταίς χώραις» (παράγραφος γ'). Άνεπίσημα ανακοινώθηκε τότε, (**) πως μετά τη συμφωνία, οι προκαταβολές της Τραπεζής της Ελλάδος στ' Άγγλικά στρατεύματα, θα τακτοποιούνται «όπως και μέχρι σήμεραν βάσει της συμφωνίας Άγγελοπούλου».

Έναν όλόκληρο χρόνο αργότερα, στις 18/1/47, το «Βήμα» ανακοινώνοντας την κατηγορία πως ο κ. Τσουδερός δέχτηκε τη δέσμευση των λιρών του λ/σμού αυτού, άφινει με μισόλογα να υπονοηθεί πως δεν έγινε τότε, δηλ. μέχρι τέλους Δεκεμβρίου 1945, μόνο έκκαθαρίση του λογαριασμού, δηλ. δεν αφαιρέθηκαν απ' τα ποσά που χρεώθηκε η Τράπεζα της Αγγλίας, μόνο τα έξοδα της ΜΕ, μα έγινε και συμψηφισμός με όφειλές Έλληνικές (ποιές;) που δεν ήσαν καθαρά πολεμικής φύσεως» και πως έμεινε ένα υπόλοιπο 5 εκ. λιρών εις πίστωση της Τραπεζής της Ελλάδος.

Το πως πληρώσαμε, μ' αυτόν τον τρόπο, στους Άγγλους, κι άλλες όφειλές μας εκτός απ' εκείνες της ΜΕ, βγαίνει κι απ' το έξης: στο τέλος Δεκεμβρίου 1945, η όφειλή αυτή των Άγγλων έφθανε τα 14 περίπου εκ. λίρες. Αυτό σημαίνει πως τα ποσά που συμψηφίστηκαν ήταν γύρω στα 9 εκ., ποσό φυσικά που ήταν αδύνατο να έφθασαν τα έξοδα διαχείρισης των έφοδίων της ΜΕ, απ' τ' Άγγλικά στρατεύματα στην Ελλάδα.

Ποιές ήταν αυτές οι όφειλές; Στή... δημοκρατούμενη Ελλάδα φαίνεται πως οι τέτοιες έρωτήσεις θεωρούνται αδιάκριτες.

Σ' όλο το 1946 συνεχίστηκαν—και συνεχίζονται μέχρι σήμερα—οι προκαταβολές της Τραπεζής της Ελλάδος προς τ' Άγγλικά στρατεύματα, με όριο τις 700.000 λίρες το μήνα, όριο όμως που φαίνεται πως ξεπεράστηκε, αφού ο ίδιος ό βρετανός αντιπρόσωπος στη Νομισματική Επιτροπή, κ. Γκρέγκορ, ανακοίνωσε στη συνεδρίαση της 18/1/47 πως για το 1946, οι προκαταβολές φτάσανε τα 12 εκ. λίρες.

Έν συνεχεία απ' τον καθημερινό τύπο πληροφορηθήκαμε, πως η Άγγλική Κυβέρνηση, εκτός απ' τα 5 εκ. λίρες που όποδέσμευσε τον περασμένο Ιανουάριο (δηλ. το υπόλοιπο του 1945) αποδέσμευσε άλλο ένα εκατομμύριο λίρες, για τη συνέχιση του έφοδιασμού του Έλληνικού Στρατού, μέχρι τη μέρα που θα εγκριθεί το άμερικανικό δάνειο. Κι όμως είχαμε άφεθεί να πιστέψουμε πως το Άγγλικό Θησαυροφυλάκιο, στη μεγαλοψυχία του, θα συνέχιζε τον έφοδιασμό του στρατού μας, όχι με δικά μας έξοδα, μα «ξοδώντας άλλη μι φορά τον πάτο του βαρε-

(*) «Ν. Οικονμία»: Έπιστολή του κ. Α. Άγγελοπούλου.

(**) Προ. «Βήμα» 3/2/46

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΕΒΓΟΣ

Στις 20-3-1947 έπεσε θύμα άνανδρης πολιτικής δολοφονίας στη Θεσσαλονίκη ο Γιάννης Ζέβγος, άναπληρωματικό μέλος του Π.Γ. της Κ.Ε. του Κ.Κ.Ε. και μέλος της Κ.Ε. του Ε.Α.Μ. Στους τοίχους της Αθήνας, την έποχή της φασιστικής κατοχής—της πρώτης κατοχής (1941-1944)—εσχώριζε πάντοτε γραμμένη ή έπική φράση: «Τό αίμα των άγωνιστών του λαού μας που χύνεται ποτίζει το δέντρο της λευτεριάς!». Στο όλοκαύτωμα του νέου Εικοσιένα έπεσαν κι έχυσαν το αίμα τους χιλιάδες άγωνιστές του λαού μας. Πλαίτους, ό πιο διαλεκτός στους διαλεκτούς, ό πιο ήρωικός στους ήρωικούς, στέκει τώρα κι ο Γιάννης Ζέβγος. Πότισε κι αυτός με το αίμα του, που έτρεξε άφθονο ως τη σερνή του σταγόνα στο πεζοδρόμιο της Θεσσαλονίκης, το δέντρο της λευτεριάς—της λευτεριάς των Έλλήνων, που είναι «άπ' τα κόκκαλα βγαλμένη». Και τον χάσαμε. Δεν τον έχασε μόνο το Κόμμα του. Δεν τον έχασε μόνο το Ε.Α.Μ. Δεν τον έχασε μόνο ο Έλληνικός Λαός. Δεν τον έχασε μόνο το ιδεολογικό-θεωρητικό στρατόπεδο της Άριστερας, που ήταν ένας θεωρητικός—άπ' τους πιο ξεχωριστούς—του Έπιστημονικού Σοσιαλισμού (Μαρξισμού—Λενινισμού—Σταλινισμού). Τον χάσαμε κι έμεις—όλοι οι προοδευτικοί Έλληνες έπιστήμονες. Είναι πολύ μεγάλο το κενό που άφινει εδώ. Ξεκίνησε από ένα μικρό χωριό της Τρίπολης, τη Ντόριζα, όπου γεννήθηκε στα 1897. Άγρότης ό πατέρας του κι ό παππούς του άγωνιστής του 1821. Ξεκίνησε με τις άνησυχίες και τους πόθους ενός παιδιού της βασανισμένης άγροτιάς του τόπου μας. Σπούδασε δάσκαλος. Στε-

ρήσει και βάσανα του κλόνισαν για πάντα την υγεία. Στα 1922, ύστερα απ' την φυλακισή του στη Μικρασία εξαιτίας του κινήματος των δημοκρατικών φαντάρων του μετώπου, συνδέεται με το Κ.Κ.Ε., γίνεται μέλος του. Και από τότε αφιερώνει τη ζωή του στην υπηρεσία του λαού των εργαζομένων. Πηγαίνει στην ΕΣΣΔ (1928-1933). Κι όταν γυρίζει στην Ελλάδα είναι πια ό βαθός μελετητής των προβλημάτων του Έλληνικού Λαού και

της Χώρας στο φώς της έπιστήμης του Μαρξισμού—Λενινισμού. Το σύνθημα των προοδευτικών έπιστημόνων όλων των χωρών: «Έπιστήμη για το Λαό!» ήρθε κι έγινε στο Γιάννη Ζέβγο βίωμά του. Με το παράδειγμα της ζωής του—ζωής ενός πνευματικού ανθρώπου, που με την πρα-

χτική του δράση έπαλήθευε στο πρόσωπό του την οργανική ενότητα θεωρίας και πράξης—πολέμησε άνειρήνευτα την άποψη για μι τάχα «καθαρή» έπιστήμη των λίγων «έκλεκτών του πνεύματος». Και διακήρυξε με το πλούσιο έργο του—ιστορικό, φιλοσοφικό, κοινωνιολογικό κλπ.—πως η «καθαρή» έπιστήμη δεν είναι παρά ή πιο άκαθαρτη εξυπηρέτηση της ολιγαρχίας των έκμεταλλευτών του λαού απ' τους «έκλεκτους του πνεύματος». Το παράδειγμα του Γιάννη Ζέβγου ύψώνεται τώρα με την υπέρτατη θυσία του για την ανεξαρτησία και τη συμφιλίωση του λαού μας, περισσότερο από κάθε άλλη φορά σαν ένα φωτεινό σύμβολο στους Έλληνες έπιστήμονες. Είναι το παράδειγμα του έπιστήμονα και στοχαστή που ξεκίνησε απ' τον λαό, έζησε μέσα στον λαό και έργαστηκε για το λαό, άντλώντας απ' τα προβλήματα του το υλικό για τις έπιστημονικές θεωρητικές του εργασίες κι απ' το συμφέρο του—το συμφέρο δηλ. του κοινωνικού συνόλου των εργαζομένων—το φώς και το σκοπό για την κριτική του έρευνα. Όλα τα έργα του Γιάννη Ζέβγου, για τα όποια όταν συμπληρωθεί ή βιβλιογραφία που τώρα ετοιμάζεται θα ξαναμιλήσουμε πλατειά, έχουν τη σφραγίδα αυτή. Το θεωρητικό έργο του Γιάννη Ζέβγου—πολυσύνθετο και δημιουργικό, έν-

σάρκωνει και πραγματοποιεί την αρχή της σύγχρονης προοδευτικής έπιστήμης να συμπορεύεται με τους λαούς φωτίζοντας τους την άνελιχτική πορεία. Και το έργο αυτό θα ζει μέσα στην έλληνική έπιστήμη και διάνοηση. Και θα δείχνει στους έπιστήμονες και στους πνευματικούς ανθρώπους της χώρας μας το υπέρτατο χρέος τους. Το χρέος τους να άγωνίζονται για τον λαό ως την ύστερή τους πνοή.

δεκάρα απ' τις έπανορθώσεις, έλάχιστες έστω, που της έπιδιόκησαν.

Νομίζουμε πως υπάρχει κάποια όποχρέωση των έργοδίων, ν' ανακοινώσουν στο φορολογούμενο έλληνικό λαό:

1ο) Άκριβη και πλήρη στοιχεία των διαφόρων συμφωνιών που υπογράφηκαν στ' όνομά του.

2ο) Ποιές και πόσες είναι οι όφειλές των όποιων ζητείται ό συμψηφισμός.

3ο) Ποιές άλλες χώρες, κι άν μέσα σ' αυτές είναι κι η Άγγλία, πλήρωσαν άμέσως μετά την απελευθέρωση, ή πληρώνουν τώρα, ή πρόκειται να πληρώσουν, σύντομα, διακυβερνητικά πολεμικά χρέη.

Για να μάθει, επί τέλους, ο έλληνικός λαός, άν πρέπει τελικά να κατατάξει τον έαυτό του, στην κατηγορία των νικητών ή στην κατηγορία των ήττημένων.

Άλ. Ά.

ΤΟ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΙΔΑΝΙΚΟ ΚΑΙ Η ΠΑΙΔΕΙΑ

Βασικό πρόβλημα για δλόκληρη την παιδεία και ιδιαίτερα για τη μέση παιδεία είναι το πρόβλημα: Ποιά αξία έχουν οι ανθρωπιστικές σπουδές μέσα στο νέο κόσμο «που ακούμε το μήνυμα και τις λαχτάρες του». Αποτελούν τη βάση για τη γενική μόρφωση, είναι αναπόσπαστο τμήμα της αγωγής; Και το πρόβλημα τούτο γίνεται δεύτερο μέσα στον πολυκλαδικό, που ζητάμε όλοι, της μέσης παιδείας. Στους διάφορους τύπους των σχολείων στο γεωργικό, βιομηχανικό, τεχνικό, ναυτικό κλπ. γυμνάσιο, όπου παράλληλα με την ειδική μόρφωση πρέπει να καλλιεργείται και η γενική μόρφωση, ποιά θέση θα πάρουν οι ανθρωπιστικές σπουδές; «Όσοι τελειώσουν τα Γυμνάσια αυτά και γνωρίζουν, επιστημονικά το φυσικό κόσμο και τους νόμους του και κατανοούν σωστά την πορεία και τη σύνθεση της κοινωνίας, δεν έχουν όμως διδάσκει τους αρχαίους συγγραφείς ακόμη και σε μετάφραση — φυσικά θα έχουν πάρει γνώση του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού, όπως και κάθε πολιτισμού με — ή μελέτη της ιστορίας και της κοινωνίας — αυτό δε θα θεωρούνται μορφωμένοι και δε θα μπορούν ν' αναπτύξουν τη δημιουργική τους δράση; — Και ακόμη μέσα στον πολυκλαδικό της μέσης παιδείας είναι απαραίτητο και για πόσο καρό το κλασικό Γυμνάσιο, όχι βέβαια με τη σημερινή μορφή του;

Είναι αλήθεια, πολλοί τονίζουν, πως «οι δυο κυριώτατες μορφές της σημερινής ζωής είναι ο γεωργικός και ο τεχνικός πολιτισμός», — και γι' αυτό ζητάνε τον πολυκλαδικό στη μέση παιδεία. Παράλληλα όμως δίνουν μεγάλη σημασία και στις ανθρωπιστικές σπουδές και σε να δέχονται έκτος από την καθαρή επιστημονική αντίληψη του αρχαίου κόσμου και το «συγχρονισμένο νεοκλασικό».

Η σωστή απάντηση στο πρόβλημά μας εξαρτάται από το τι εννοούμε και τι πρέπει, να εννοούμε, άμα λέμε «ανθρωπισμό και ανθρωπιστικό ιδανικό».

Τι πρέπει λοιπόν να εννοούμε σήμερα, άμα λέμε «ανθρωπισμό»; Δύο είναι τα κύρια χαρακτηριστικά γνωρίσματα:

α) Η αναγνώριση της αξίας και της αξιοπρέπειας του ανθρώπου. Κορύφωμα το δικαίωμα της ελευθερίας του. Ο άνθρωπος αξίζει σαν άνθρωπος. Βρίσκεται στο άνωτατο σκαλοπάτι της εξέλιξης της ζωής. Είναι πολυτίμος συντελεστής, το ποιο πολυτίμο κεφάλαιο. Μά καμιά αναγνώριση της αξίας του δεν είναι νοητή, χωρίς το σεβασμό της αξιοπρέπειας του, χωρίς το δικαίωμα της ελευθερίας του, χωρίς το λυτρωμό του από κάθε οικονομικό, κοινωνικό και πνευματικό καταναγκασμό. Μόνο τότε πραγματώνεται η ανθρώπινη υπόστασή του.

β) Η αναγνώριση της αξίας της ανθρώπινης ζωής. Κορύφωμα ή κατάκτηση της ευτυχίας επάνω στη γη. Η ανθρώπινη ζωή δεν είναι τιμωρία, δεν είναι σφάλμα της δημιουργίας που πρέπει, να εξαγοραστεί με τον πόνο και τη στέρηση, όπως κηρύχνει το ασκητικό ιδανικό. Ο άνθρωπος αξίζει να χαρεί πολύπλευρα τη ζωή του, να χαρεί τη δημιουργική χαρά και την ομορφιά, να κατακτήσει την ευτυχία του, να δημιουργήσει με τη δημιουργική του εργασία τον παράδεισο στη γη.

Το ανθρωπιστικό ιδανικό φανερώνεται για πρώτη φορά με μορφή προοδευτική την εποχή της Αναγέννησης στη Δυτική Ευρώπη. Είναι τότε πραγματικά ζωντανό ιδανικό. Έκφράζει τους πόθους και τις λαχτάρες της αστικής τάξης, που ανεβαίνει. Η αστική τάξη λαχτάρει να σπάσει τις αλυσίδες του φεουδαρχισμού, λαχτάρει να κατακτήσει την οικονομική και πολιτική ελευθερία της και να απολαύσει τη ζωή, τα υλικά και πνευματικά αγαθά, που συγκεντρώνει στα χέρια της. Θέλει να χτίσει το δικό της παράδεισο. Ζητάει να αναγνωριστεί η αξία του ανθρώπου και η αξία της ανθρώπινης ζωής και προβάλλει, σε αντίθεση με το άσκητικό και πειστικό μεσαιωνικό ασκητικό ιδανικό, το δικό της, το προοδευτικό ανθρωπιστικό ιδανικό, με τα δυο κύρια γνωρίσματά του, την ε-

λευτερία του ατόμου και τη χαρά της ζωής. Πολύτιμα στηρίγματα για το ιδανικό της βρίσκει στον αρχαίο ελληνικό πολιτισμό και προπάντων στον πολιτισμό της αρχαίας Αθήνας του Ε' και Δ' αιώνα. Ο πολιτισμός αυτός δημιουργημένος και εποικοδομημένος των οικονομικών συνθηκών της εποχής εκείνης, έκλεινε μέσα του πλούσια γόνιμα στοιχεία, έδινε λοιπόν πολύτιμα όπλα στην αστική τάξη για τον ιδεολογικό της αγώνα. Τέσσαρα είναι τα σπουδαιότερα, 'Η ελευτερία του ατόμου — του Αθηναίου πολίτη — και η πολιτική και η οικονομική, μέσα στο δημοκρατικό πολίτευμα. Δεύτερο το γκρέμισμα της αυθεντίας, ο λυτρωμός του ατόμου από τις δεισιδαιμονίες και το πνευματικό σκοτάδι, η πνευματική του ελευτερία με όπλο το φως του λογικού, με την φιλοσοφία και την ελεύθερη επιστημονική έρευνα. Τρίτο η χαρά της ζωής και η χαρά της ομορφιάς με τα υπέροχα έργα του λόγου και της τέχνης! Και τέταρτο η αρμονική καλλιέργεια του σώματος και της ψυχής, των σωματικών και πνευματικών ικανοτήτων, για να γίνει το άτομο ικανό να χαρεί βαθειά τη ζωή. Πολύτιμη πηγή για τη μελέτη του αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού ήσαν τότε οι αρχαίοι κλασσικοί συγγραφείς. Έτσι γεννήθηκε η ανάγκη και ο ενθουσιασμός; για την κατανόηση και τη μελέτη των έργων τους, για τις κλασσικές σπουδές «ή αλλιώς για τις ανθρωπιστικές σπουδές». Οι αρχαίοι κλασσικοί πηγή, όπως είπα, για τον αρχαίο Ελληνικό πολιτισμό, τροφοδοτούσαν πλούσια και το ανθρωπιστικό ιδανικό. Οι ανθρωπιστικές; σπουδές γίνονται απαραίτητες και αποτελούν τη βάση για την γενική «την ανθρωπιστική» μόρφωση. Η μελέτη των αρχαίων κλασσικών φωτίζει τα βασικά προβλήματα της ζωής. Βοηθούσε αποτελεσματικά στο διαφωτισμό και τον ιδεολογικό εξοπλισμό της αστικής τάξης, και γι' αυτό είναι την εποχή εκείνη σπουδή της ουσίας του αρχαίου Ελληνικού πολιτισμού, αφετηρία για πρόοδο και όχι άγονη προσπάθεια για εξωτερική μίμηση ιδιαίτερα της αρχαίας γλώσσας.

Το ανθρωπιστικό ιδανικό και οι ανθρωπιστικές σπουδές, αντίστοιχα με την πορεία που βάδισε η αστική τάξη στις διάφορες χώρες, πήρανε από τότε πολλές μορφές από την πιο προοδευτική, που σύντομα ανέλυσαν παραπάνω, ως την πιο συντηρητική μορφή, που κορυφώνεται στην κώστα τυπολατρεία, στη δουλκή μίμηση, στο ξερο γλωσσολογικό ψευτοκλασικό ιδανικό. Σε μας που η αστική τάξη με το συμβιβασμό της με τα φεουδαρχικά στοιχεία και τη δουλκή ύποταξη της στο ξένο κεφάλαιο, έμεινε καρφωμένη στην αντίδραση, το ανθρωπιστικό ιδανικό παρουσιάστηκε προπάντων έπειτα από την επανάσταση του 1821, με την πιο συντηρητική μορφή, ταυτίστηκε με την «ανάσταση των εξωτερικών μορφών του αρχαίου πολιτισμού», με την ανάσταση της αρχαίας γραμματικής και του συντακτικού έγινε μια από τις πιο σπουδαίες ανασταλτικές δυνάμεις στην πρόοδο της χώρας. Παράλληλα πήρε και ένα ιδιαίτερο χρωματισμό. Έγινε το σπουδαιότερο υποστήριγμα στο πατριδοκαπηλικό ιδανικό της «Μεγάλης Ιδέας». Η κυρίαρχη τάξη, προβάλλοντας για ιδανικό στον Ελληνικό λαό την αναστάση της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας παρουσίαζε για παράγραφους κληρονομικούς μας τίτλους «την προγονικήν ευκλεία». Οι ένδοξοι πρόγονοί μας έκπολιτισαν όλα εκείνα τα μέρη. Είναι δικαίωμά μας να διώξουμε του; βαρβάρους επιδρομείς, και να τα ξαναπάρουμε πίσω. Μά και χρέος μας να τα έκπολιτίσουμε και πάλι. Και αυτό θα το πετύχουμε με την ανάσταση «της θανάτου των προγόνων γλώσσης». Είναι η πεμτουσία του άφταστου του ανυπερέβλητου αρχαίου ελληνικού πολιτισμού.

Κάθε φορά λοιπόν που αγωνιζόταν η αστική τάξη να πάρει την εξουσία και βρισκόταν στην προοδευτική της εξόρμηση, το ανθρωπιστικό ιδανικό ήταν σπουδαίο ιδεολογικό όπλο στα χέρια της. Άμα όμως και όπου πέρασε η αστική τάξη στην αντίδραση, το ανθρωπιστικό ιδανικό

ξέπεφτε σε παραπλανητικό για το λαό ιδανικό, σε ανασταλτική δύναμη για την πρόοδο και το ανέκδοτο του λαού. Μά και στην πιο προοδευτική μορφή, το ανθρωπιστικό ιδανικό αντικαθρέφτιζε τα συμφέροντα της κυρίαρχης τάξης και έκρυβε κάτω από την ελευτερία του ατόμου και την κατάκτηση της ευτυχίας, το αίτημα της αστικής τάξης για την άδμευτη οικονομική ελευτερία του ατόμου πολίτη, το αίτημα δηλαδή για την αχαλίνωτη ανάδειξη του ατόμου σε βάρος και με την έκμεταλση των άλλων, και την καλοπείρασή του.

Ο ανθρωπισμός της αστικής τάξης και στην πιο προοδευτική του μορφή ήταν και είναι ατομιστικός και οι ρίζες του ιδεαλιστικές και αντίλαλές. Με το νόημα όμως αυτό είναι πιο ξεπερασμένος. Και το λάθος των δημοτικιστών ήταν, που πρόβαλαν καθυστερημένα στον Ελληνικό λαό για ιδανικό αυτόν τον ξεπερασμένο ατομιστικό αστικό ανθρωπισμό. Κι' αυτό είναι μια από τις αιτίες που δε βρήκαμε αήχηση στα λαϊκά στρώματα. Γιατί ο αστικός ανθρωπισμός, δεν μπορεί να εκφράσει τις λαχτάρες του δουλεπτή λαού, τον πόθο του να λυτρωθεί από την οικονομική έκμεταλση και από κάθε κοινωνικό και πνευματικό καταναγκασμό.

Οι καθυστερημένοι στην Ελλάδα δνειροπόλοι του Ουμανισμού (του αστικού ανθρωπισμού) επηρεασμένοι από το φιλοσοφικό ιδεαλισμό, δεν βλέπουν ότι το γλωσσικό και πιο γενικά το πνευματικό πρόβλημα ήταν παράγωγο, είχε είναι κομμάτι μονάχα από το όλο κοινωνικό νεοελληνικό ζήτημα» δε βλέπουν ότι στην εποχή μας της πάλης για το δημοκρατικό συγχρονισμό και το σοσιαλισμό ο ουμανισμός αυτός, με το ιδεολογικό όπλοστασίό του στην καλύτερη περίπτωση, δε μπορούσε παρά να είναι ένα φρένο για τα λαϊκά κινήματα, φρένο που δούλευε για τις κυρίαρχες τάξεις και τους έκμεταλλευτές του λαού». (Ν. Ζαχαριάδης ΚΟΜΕΠ Γενάρης 1946 σελ. 2 και 3).

Απέναντι στον αστικό ατομιστικό ανθρωπισμό ορθώνεται σήμερα ο νέος, ο αληθινός, ο κοινωνικός ανθρωπισμός. Βγαλμένος από την πάλη των άδικημένων κοινωνικών τάξεων, εκφράζει ο κοινωνικός ανθρωπισμός τους πόθους και τις λαχτάρες όλων εκείνων, που μέσα στο κεφαλαιοκρατικό σύστημα καταπιέζονται, από τις κυρίαρχες τάξεις, και αγωνίζονται να αποτινάξουν την οικονομική, κοινωνική και πνευματική σκλαβιά.

Τυπικά και ο ατομιστικός και ο κοινωνικός ανθρωπισμός έχουν τα ίδια βασικά γνωρίσματα. Διαφέρουν όμως στο περιεχόμενο που δίνουν στα δυο αυτά γνωρίσματα. Διαφέρουν ακόμη στο πλάτος και τροφοδοτούντα, από διαφορετικές πηγές.

Πραγματική αναγνώριση της αξίας του ανθρώπου και της ελευθερίας του, πραγματική αναγνώριση της αξίας της ανθρώπινης ζωής και χτίσιμη της ευτυχίας επάνω στη γη δε μπορεί να υπάρχουν, όπου και όσο υπάρχει έκμεταλση ανθρώπου από άνθρωπο. Όπου έκμεταλση, εκεί πνίγεται η πρωτοβουλία, δεσμεύεται η εσωτερική ελευτερία, νεκρώνεται η δημιουργική χαρά, εκεί σκλαβιά και καταναγκασμός και ψυχικός μαρασμός. Εκεί δεν πραγματώνεται η ανθρώπινη υπόσταση. Ο άνθρωπος ξέπφει στη θέση του ζώου. Και όπου έκμεταλση, εκεί εξαθλίωση υλική και πνευματική. Ο ατομιστικός ανθρωπισμός, ιδεολογικό όπλο της αστικής τάξης και παραπλανητικό για το λαό σύνθημα, κρύβει κάτω από την ελευτερία την αχαλίνωτη ανάδειξη του ατόμου σε βάρος των άλλων και κάτω από την κατάκτηση της ευτυχίας, την καλοπείραση των έκμεταλλευτών, και την εξαθλίωση των πολλών. Των, αμέτρητων που παράγουν τα υλικά και πνευματικά αγαθά. Αντίθετα ο κοινωνικός ανθρωπισμός ζητάει την κατάργηση της έκμεταλλείας, ζητάει την υλική και πνευματική εξέγωση όλων, όσοι με την παραγωγική τους εργασία χτίζουν τον παράδεισο στη γη. Κηρύχνει πως η ελευτερία και η ευτυχία δε, επιτυγχάνεται να είναι προνόμια των λίγων σε βάρος των πολλών, και ζητάει από τον καθένα ν' αφοσιώσει, ελευτερα δλόκληρη τη δημιουργική του δράση στην ευτυχία του συνόλου. Μόνο τότε ο άνθρωπος υψώνεται στην αληθινή, στην εσωτερική ελευτερία, μόνο τότε με την ελεύθερη δημιουργική εργασία ολοκληρώνεται και ανθίζει η προσωπική του

τά του. Και μόνο μέσα στην ευτυχία του συνόλου θα βρεί και το άτομο και τη δική του ευτυχία και χαρά.

Και ενώ ο ατομιστικός ανθρωπισμός, μπλεγμένος μέσα στις δικές του αντιθέσεις και στους ανταγωνισμούς του καπιταλισμού, γίνεται στήριγμα στους καταχτητικούς, στους ιμπεριαλιστικούς πολέμους, με το πρόσχημα του έκπολιτισμού, του εξανθρωπισμού των «κατωτέρων λαών» και έθρεψε από τα σπλάχνα του στις μέρες μας το φασιστικό ιδανικό, αντίθετα ο κοινωνικός ανθρωπισμός απλώνεται και αγκαλιάζει όλους τους λαούς, δλόκληρη την ανθρωπότητα. Κηρύχνει πως η ελευτερία και η ευτυχία δεν επιτρέπεται να είναι προνόμιο ορισμένων «πριούτων» λαών. Είναι δικαίωμα όλων των λαών. Και η ύποχρωση των πολιτισμένων σημερα λαών είναι να βοηθήσουν με όλα τα μέσα να υψωθούν και οι άλλοι λαοί υλικά και πνευματικά. Κηρύχνει πως η ελευτερία και η ευτυχία είναι ενιαία επάνω στη γη. Και το χρέος κάθε νηήσου ανθρωπιστή είναι ν' αγωνίζεται να κατοχυρωθούν τα δικαιώματα της ανθρωπότητας και να ξεριζώσει κάθε τι που εναντιώνεται στην ιδέα του πραγματικού ούμανισμού».

Μά και μια τρίτη ακόμη σημαντική διαφορά που μας εξηγεί και τις άλλες διαφορές. Ο αστικός ανθρωπισμός είναι φυσικά διαποτισμένος από την αστική ιδεαλιστική φιλοσοφία. Και γι' αυτό και στην καλύτερη περίπτωση δε μπορεί παρά να είναι ουτοπιστικός και παραπλανητικός, που θα ελπει ανασταλτικός στα λαϊκά κινήματα. Γιατί και στην καλύτερη περίπτωση ζητάει να ήθικοποιήσει, να εξυψώσει τον άνθρωπο με τη μόρφωση, χωρίς πρώτα να τον λυτώσει από την έκμεταλση, από την οικονομική και κοινωνική σκλαβιά. Αντίθετα ο κοινωνικός ανθρωπισμός γεννήθηκε και τρέφεται από τη διαλεκτική υλιστική φιλοσοφία. Από το διαλεκτικό υλισμό. Κι' γι' αυτό είναι ρεαλιστικός, ριζοσπαστικός προοδευτικός. Γίνεται, πολυτίμο όπλο στα λαϊκά κινήματα. Κηρύχνει πως μόνο μέσα στη σοσιαλιστική οργανωμένη κοινωνία υπάρχουν οι απαραίτητες συνθήκες για να γίνει ο άνθρωπος αληθινός άνθρωπος.

Ο αστικός ανθρωπισμός είναι πιο ξεπερασμένος. Γεννήθηκε σε ξεπερασμένες σημερα οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες. Οι κήρυκτές του είναι σινειδπηά ή παραπλανημένα όργανα της αντίδρασης. Στη θέση του παρ-πει να μπει ο κοινωνικός ανθρωπισμός. Ο άνθρωπος από άτομο να γίνει κοινωνικός άνθρωπος. Τότε θα υψωθεί στην αληθινή ελευτερία και τη δημιουργική χαρά.

Τι πρέπει λοιπόν να εννοούμε σήμερα, άμα μιλάμε για ανθρωπισμό; Τον κοινωνικό ανθρωπισμό. Αγκαλιάζει δλόκληρη την ανθρωπότητα και αγωνίζεται για την υλική και πνευματική ευτυχία του ανθρώπου με βάση τη δημιουργική εργασία. Με το νόημα αυτό πρέπει να προβληθεί το ιδανικό στην παιδεία μας ο κοινωνικός ανθρωπισμός. Θα είναι πολυτίμο κίνητρο στη δημιουργική δράση της νεολαίας μας. Κλείνει μέσα του σπέρματα ζωής, τους πόθους και τις λαχτάρες του νέου κόσμου που αρχίσε να χτίζεται.

Οι ανθρωπιστικές οι κλασσικές σπουδές τροφοδοτούσαν, όπως είπα, πλούσια το ιδανικό του αστικού ανθρωπισμού, σ' όλες τις μορφές που πήρε, από την προοδευτική ως την πιο συντηρητική, αλλάζοντας και αυτές αντίστοιχα μορφή και περιεχόμενο από τη σπουδή της ουσίας του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού ως την κούφια τυπολατρεία και τη δουλκή μίμηση, και αποτέλεσαν ως σημερα ιδιαίτερα στη χώρα μας, τη βάση για τη γενική μόρφωση. Κυριαρχούν άπδλυτα ακόμη και σημερα στην ψευτοκλασική μέση παιδεία. Την κράτησαν μονοκόμηση και μονόπλευρη, και ο αντίχτυπος της φτάνει και σ' αυτό το δημοτικό σχολείο με την καθαρειούσα και την αρχαϊκή γραμματική της. Μπορεί όμως να τροφοδοτούν και τον κοινωνικό ανθρωπισμό, και θ' αποτελέσουν και πάλι μέσα στο νέο κόσμο που «άκούει το μήνυμά του» τη βάση για τη γενική μόρφωση; Πριν ν' απαντήσουμε ανάγκη να συνηνοηθούμε ακόμη σε δυο τρία σημεία. Και πρώτα να μην λησμονήσουμε πως άμα λέμε ανθρωπιστικές κλασσικές σπουδές, εννοούμε τη μελέτη του αρχαίου ελληνικού πολιτισμού στα σχολεία μας με πηγή

τους αρχαίους κλασικούς συγγραφείς στο πρωτότυπο, μα ακόμη και σε μετάφραση.

Δεύτερο: Πρέπει να ξεχωρίσουμε την «καθαρή επιστημονική αντίληψη του αρχαίου κόσμου» την επιστημονική έρευνα του αρχαίου Έλληνα πολιτισμού από τη μελέτη στα σχολεία των αρχαίων κλασικών. Άλλο το ένα και άλλο το άλλο. Βέβαια για τη σωστή θεώρηση του αρχαίου κόσμου είναι απαραίτητη και η βαθειά μελέτη των αρχαίων κλασικών. Είναι μάλιστα, ή σπουδαίότερη, από τις πηγές. Όμως η επιστημονική έρευνα του αρχαίου Έλληνα πολιτισμού δεν είναι δουλειά του σχολείου, της παιδείας. Είναι έργο της Επιστήμης γενικά, και ορισμένων κλάδων της ιδιαίτερα της φιλοσοφίας, της κοινωνιολογίας, της βιολογίας, της ιστορίας. Και δίχως αμφιβολία είναι έθνικη ανάγκη να ιδρυθεί το γρηγορότερο στη χώρα μας και να προικιστεί με όλα τα μέσα το «ένστιτούτο» για την πολύπλευρη έρευνα του αρχαίου Έλληνα πολιτισμού, όπως ζητούσε ο μεγάλος του Έθνους δάσκαλος Δημήτριος Γληνός. Είμαστε εμείς οι Έλληνες οι πιο άρμόδιοι, μα και οι πιο υπεύθυνοι να αναλάβουμε την έρευνα αυτή, και να προσφέρουμε την πολύτιμη αυτή συμβολή στο χτίσιμο του Πανανθρώπου πολιτισμού. Στα σχολεία θα μεταφέρουμε με αντίστοιχα μαθήματα τα κατάλληλα πορίσματα από την πολύπλευρη συστηματική έρευνα, για να γνωρίσουν οι μαθητές μας τον αρχαίο Έλληνα πολιτισμό, την πραγματική του αξία και την συνεισφορά του στην πρόοδο της ανθρωπότητας.

Τρίτο. Η επιστημονική έρευνα του αρχαίου Έλληνα πολιτισμού, θα έχει ακόμη σκοπό έκτός από τη σωστή θεώρηση και τη διαλεκτική του κατανόηση, να βρεί, να προσδιορίσει όλα τα γόνιμα στοιχεία του. Αυτά μόνο θα αξιοποιηθούν στο χτίσιμο του νέου πολιτισμού. Ο παθητικός θαυμασμός, ή Έλληνοκεντρική αντίληψη πως ό,τι δημιούργησαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας είναι υπέροχο και ανυπερέβλητο και γι' αυτό μνησίμο από μέρους μας, είναι ένα από τα ιδεολογικά όπλα της κυρίαρχης τάξης, για να ρίξει το λαό στην αδράνεια, να στερήσει την προσοχή του προς τα πίσω και να αντிகρίψει την πρόοδο του. Είναι έθνικη συμφορά μέσα στη σημερινή κασμογονία, να μένουμε στοειδοκαλλημένον στα περασμένα, όσο κι' αν είναι ένδοξα. Ό,τι είναι ξεπερασμένο, ό,τι είναι πεθαμένο, όσο κι' αν θέλγει την ρωμαντική φαντασία των άρχαιοπλήγτων, δε μας χρειάζεται. Τρανοί κι' αν είναι οι τάφοι, τάφοι θανάτων. Η ζωή ξενοίγεται μπροστά μας με καινούργιες μορφές, με υλόμενα καινούργια προβλήματα. Για να ντίσουμε τον καινούργιο πολιτισμό μας, πρέπει και θ' αξιοποιήσουμε την πολύτιμη κληρονομιά μας. Θα τρυφώσουμε απόλόκληρο τον έθνικό πολιτισμό μας — όχι μόνο από τον αρχαίο — όπως και από κάθε άλλο πολιτισμό ό,τι είναι χρήσιμο, ό,τι φέρνει μέσα του σπέρμα ζωής, ό,τι λοιπόν είναι γόνιμο, και θα το αφομοιώσουμε να να βαδίσουμε έτσι καλύτερα όπλισμένοι, μπροστά. Τότε τιμούμε πραγματικά τους προγόνους μας.

Γι' αυτό είναι απαραίτητο να καθορίσουμε από τον αρχαίο Έλληνα πολιτισμό με την επιστημονική έρευνα τα γόνιμα στοιχεία του για το νέο κόσμο που θέλουμε να χτίσουμε, και με ιδιαίτερη προσοχή τα γόνιμα στοιχεία που θ' αξιοποιήσουμε μέσα στον καινούργιο κοινωνικό ανθρωπισμό. Αυτά έχουν ξεχωριστή παιδαγωγική αξία για την παιδεία. Και η έρευνα αυτή δεν έχει γίνει ως σήμερα στο βάθος και πλάτος που χρειάζεται. Τώρα μόλις αρχίζει και θα δείξει, πως ορισμένα στοιχεία του αρχαίου Έλληνα πολιτισμού γόνιμα για τον άστικό ανθρωπισμό — και γι' αυτό ιδεολογικά όπλα της άστικής τάξης — είναι πια ξεπερασμένα και γίνονται εμπόδιο στην πρόοδο και γι' αυτό είναι άχρηστα και βλαβερά για τον κοινωνικό ανθρωπισμό. Θα δείξει ακόμη πως άλλα στοιχεία, για να γίνουν γόνιμα, πρέπει να τα χρησιμοποιήσουμε με πολύ διαφορετικό τρόπο. Μα και η έρευνα αυτή είναι δουλειά της επιστήμης του Ένστιτούτου της Ελληνικής αρχαιολογίας, που όπως είπα πρέπει να ιδρυθεί, και όχι της παιδείας. Τα γόνιμα στοιχεία από τον Έθνικό μας πολιτισμό θα δοθούν ξεκαθαρισμένα στα σχολεία, θα τα πάρει η παιδεία και θα τα χρησιμοποιήσει για το μορφωτικό και παιδαγωγικό σκοπό της.

Η μελέτη λοιπόν των αρχαίων κλασικών στα σχολεία μας είτε στο πρωτότυπο είτε και σε μετάφραση, ποιά θέση θα πάρει μέσα στη λαοκρατική και σοσιαλιστική μεταρρυθμισμένη παιδεία μας; Θ' αποτελέσει και πάλι τη βάση για τη γενική μόρφωση; Η απάντηση είναι τώρα, μου φαίνεται εύκολη.

Ξεχωρίζουμε τη γενική από την ειδική μόρφωση. Γενική λέμε τη μόρφωση που πρέπει να πάρουν στα σχολεία όλα τα παιδιά, ανεξάρτητα από την οικονομική τους κατάσταση και την κοινωνική τους θέση. Είναι η απαραίτητη προϋπόθεση, η βάση για κάθε ειδική επαγγελματική εκπαίδευση. Διπλό είναι το περιεχόμενο της γενικής μόρφωσης. Ο εξοπλισμός των παιδιών με τις βασικές για τη ζωή επιστημονικές γνώσεις, και η άρμονική ανάπτυξη των σωματικών και ψυχικών ικανοτήτων τους.

Όλα τα παιδιά αγόρια, και κορίτσια, πρέπει να κάνουν χτήμα τους με την χρησιμοποίηση, με την εφαρμογή στην πράξη, τις απαραίτητες για τη ζωή επιστημονικές γνώσεις, που δημιουργήσει η ανθρώπινη κοινωνία με σκληρό αγώνα στην ανηφορική πορεία της. Χτίζοντας τον πολιτισμό, για να μπορούν να αναπτύξουν όσο γίνεται αποτελεσματικότερα, και κατά την παιδική και νεανική τους ηλικία και αργότερα στη ζωή, τη δημιουργική τους δράση. Τρεις είναι οι επιστημονικοί κύκλοι, απ' όπου θα διαλέξουμε τις απαραίτητες αυτές γνώσεις.

Πρώτος είναι ο φυσικός κύκλος: Ο άνθρωπος ζει και κινείται μέσα στη φύση, μέσα στο φυσικό περίγυρο. Δέχεται την επίδρασή του αδιάκοπα και αδιάκοπα ενεργεί επάνω του. Από εκεί αντλεί τις τροφές και όλα τα υλικά μέσα για τη ζωή, εκεί αντιπαλαίει με τόνους έγχρους, με τόσες τυφλές δυνάμεις. Πρέπει λοιπόν ο κάθε άνθρωπος να γνωρίσει καλά τη φύση και τους νόμους της. Μόνο τότε θα λυτρωθεί από την ανάγκη και θα κυριαρχήσει. Όποτε το πρώτο βασικό στοιχείο της γενικής μόρφωσης είναι η αντίστοιχη κάθε φορά με την πρόοδο της επιστημονικής έρευνας γνώση της φύσης και των νόμων της.

Δεύτερος είναι ο κοινωνικός κύκλος: Ο άνθρωπος ζει μέσα στον κοινωνικό περίγυρο. Είναι αναπόσπαστο άτομο της κοινωνίας. Απαραίτητο λοιπόν να γνωρίσει και την κοινωνία, την εσωπορεία στην εξέλιξή της, να μάθει ποιές είναι οι αιτίες και οι κινητήριες δυνάμεις, ποιοι είναι οι νόμοι που κυβερνούν τη ζωή της. Μόνο τότε θα κατανοήσει τα κοινωνικά προβλήματα, τη γέννησή τους, και την εξέλιξή τους κάθε φορά, το πραγματικό περιεχόμενο και τη μορφή τους. Και μόνο τότε θα προβλέψει την εξέλιξή τους, και θα γίνει και ο ίδιος. Ξετυλίνοντας τη δημιουργική του δράση, συντελεστής στη σωστή ποσοδευτική τους λύση, ώστε το δεύτερο βασικό στοιχείο της γενικής μόρφωσης είναι η γνώση της κοινωνίας και των νόμων της.

Τρίτος είναι ο ανθρωπολογικός κύκλος: Ο άνθρωπος χρειάζεται ακόμη να γνωρίσει και τον ίδιο τον εαυτό του. Πρέπει να μάθει τι είναι ο ίδιος πως αναπτύσσεται και λειτουργεί ο ανθρώπινος οργανισμός, ποιοι είναι οι νόμοι της ζωής του. Μόνο τότε θα είναι σε θέση να ρυθμίζει τη ζωή του, να διατηρεί τη σωματική και ψυχική υγεία του. Και μόνο τότε θα είναι πλούσια και γόνιμη η δημιουργική του δράση. Όποτε το τρίτο βασικό στοιχείο της γενικής μόρφωσης είναι η αντίστοιχη κάθε φορά με την πρόοδο της επιστημονικής έρευνας, γνώση του ανθρωπίνου οργανισμού.

Οι επιστήμες απ' όπου θ' αντλούμε τις απαραίτητες για την γενική μόρφωση γνώσεις είναι η φιλοσοφία, οι φυσικές επιστήμες, η κοινωνιολογία και η πολιτική οικονομία ή ιστορία, η βιολογία και η ψυχολογία. Είναι δολοφάνερο πως για όλες αυτές τις επιστήμες, που στον περασμένο αιώνα και ιδιαίτερα σήμερα με την εφαρμογή της διαλεκτικής μεθόδου στην έρευνα τους, τόσο προοδεύουν και καταπληκτική, θα έλεγα, πρόοδο μας παρουσάζουν, δεν μπορεί να χρησιμεύουν για πηγή, όπως στον μεσαίωνα οι αρχαίοι κλασικοί και έπομενα, όχι μόνο δε χρειάζεται η μελέτη των αρχαίων κλασικών στα σχολεία για το σκοπό αυτό, παρά είναι και βλαβερή, γιατί έκτός από τα άλλα και το συγχρονισμό της παιδείας παρεμποδίζει και αποροφάει πολύτιμο καιρό — το

βλέπουμε καθαρά στη σημερινή μονοκόμματη και αντικοινωνική μέση παιδεία μας — σε βάρος της γενικής μόρφωσης των παιδιών μας. Ό,τι πρόσφερε ο αρχαίος Έλληνας πολιτισμός στο ξεκίνημα της επιστημονικής έρευνας τη φωτεινή αχτίνα, τη στίβα της μεγαλοφυΐας που έρριξαν οι αρχαίοι πρόγονοί μας στις επιστήμες αυτές, όλα αυτά, όπως είπα, θα τα πάρει έτοιμα και ξεκαθαρισμένα η παιδεία. Οι δασκάλοι και καθηγητές που θα διδάξουν τα αντίστοιχα μαθήματα, θα τα αναπτύξουν και θα τα τονίζουν κάθε φορά, άμα χρειάζεται. Ιδιαίτερη προσοχή θα δώσει η ιστορία. Στο μάθημα της ιστορίας ή διδασκαλία για τον αρχαίο Έλληνα πολιτισμό θα πάρει το πλάτος που του αξίζει. Τα παιδιά θα παρακολουθήσουν σε άδρες γραμμές τη γέννηση, την άκμή και την παρακμή του, και θα κατανοήσουν την αξία του, με την σωστή την επιστημονική θεώρησή του, με την επιστημονική ανάλυση και σύνθεση σε όλα τα φαινόμενά του.

Το τέταρτο βασικό στοιχείο της γενικής μόρφωσης είναι η άρμονική ανάπτυξη των σωματικών και ψυχικών ικανοτήτων του παιδιού. Μόνο με γερό το σώμα και χαρούμενη δημιουργικά συντελεστές στο γτίσιμο του πολιτισμού. Επιταχτικό τ'ό χρέος της παιδείας, να βοηθήσει με όλα τα υλικά και επιστημονικά μέσα να αποκτήσουν τα παιδιά γερό σώμα. Δε φαντάζομαι να θαλάσει κανείς να υποστηρίξει οσοδήποτε πως πρέπει τα παιδιά να μελετήσουν τους αρχαίους κλασικούς για να βρουν τα κατάλληλα μέσα για τη σωματική άγωγή. Τα λίγα ή πολλά νόμιμα για το σκοπό τούτο στοιχεία από τον αρχαίο Έλληνα πολιτισμό, θα τα δώσει, όπως είπα, η συγχρονισμένη επιστημονική έρευνα στην παιδεία, και η παιδεία θα τα χρησιμοποιήσει σύμφωνα με τα διδάγματα της σύγχρονης παιδαγωγικής.

Χρέος επίσης της παιδείας να αναλάβει την πνευματική άγωγή των παιδιών, να τα βοηθήσει δηλαδή με όλα τα κατάλληλα μέσα να αναπτύξουν άστικα και το πνεύμα, τις νοητικές τους ικανότητες. Πολύτιμοι δληνητές της παιδείας για την πνευματική άγωγή των παιδιών είναι η σύγχρονη παιδική ψυχολογία και η κοινωνιολογία. Και διως ακόμη και σήμερα τους ψευτοκλασικούς να φωνάζουν, πως για την πνευματική άγωγή είναι απαραίτητη η μελέτη των αρχαίων κλασικών στα σχολεία, γιατί η περίτεχνη γραμματική και το πολύπλοκο μαθηματικό άστικονομικό συντακτικό της αρχαίας Έλληνικής δέχονται τη διάνοια και άκονίζουν την κρίση. Άκάρτη ή προσπάθεια να στηρίξουν την αρχαιοπληξία τους. Βρίσκονται ένα αιώνα πίσω. Δέχονται την παλιά αντίληψη της μεταφυσικής ψυχολογίας, πως οι νοητικές λειτουργίες είναι ξεχωριστές δυνάμεις της άθάνατης ψυχής. Αύθυπαρκες μεταφυσικές όντότητες κι' αυτές και ανεξάρτητες ή μια από την άλλη και πως μπορούν να νυνιαστούν με ανούσιες άσκήσεις και νυνιάσματα έξω από τη ζωή, έξω από τις πραγματικές ανάγκες του ανθρώπου. Δε θέλουν να καταλάβουν την άλλη αλήθεια, πως το μυαλό του ανθρώπου ή διάνοια, είναι το πολυτιμότερο υλικό δογανο, το σπουδαιότερο όπλο που έδωσε η φύση στον άνθρωπο και πως τότε μόνο λειτουργεί κανονικά, άμα το χρησιμοποιεί το παιδί και γενικά ο άνθρωπος για το σκοπό που το έδωσε η φύση, για να λύσει δηλαδή τα ζωντανά προβλήματα όπο κι' αν είναι, που αντιμετώπιζει και να ικανοποιεί τις ανάγκες του. Βαρεία ή θυσία που προσφέρει η νεολαία στο βωμό του ψευτοκλασικισμού. Όρες άτελειώτες βασανίζονται τα παιδιά. Ο λογιότατος μαρναίνει την πνευματική φρεσκάδα τους, αποξεραινει την εσωτερική πηγή του.

Μα ο άνθρωπος, έκτός από τις πνευματικές ικανότητες, έχει μέσα του και συναισθήματα και ένστιχτα. Τα συναισθήματα και τα ένστιχτα δεν είναι πάντα δε μένουν στάσιμα. Βρίσκονται κι' αυτά σε κίνηση. Αλλάζουν και άλλοτε κατακυλούν, άλλοτε παίρνουν ανώτερες μορφές. Η παιδεία πρέπει κι' αυτά να τα μορφώσει, να τα καλλιεργήσει, να τα εξυψώσει σε ανώτερες μορφές για

να γίνουν κίνητρα σε πλουσιότερη κοινωφελή δράση. Για την καλλιέργεια των κοινωνικών συναισθημάτων της αγάπης, της αλληλεγγύης, της όμοσικής εργασίας, της ευθύνης για την ευτυχία του συνόλου, της πανανθρώπινης συνεργασίας στο χτίσιμο του νέου πολιτισμού — για την κοινωνική λοιπόν διαπαιδαγώγηση της νεολαίας μέσα στα πλαίσια του καινούργιου κοινωνικού ανθρωπισμού είναι όλοφάνερο πως δε χρειάζεται η μελέτη των αρχαίων κλασικών στα σχολεία. Ό,τι γόνιμο στοιχείο έχουν να προσφέρουν θα το πάρει έτοιμο η παιδεία και θα το χρησιμοποιήσει κατάλληλα.

Δεν μένει παρά η καλαισθητική άγωγή, ή καλλιέργεια του συναισθήματος της όμορφιάς. Στο σημείο τούτο και μόνο στο σημείο τούτο είναι αξιολογώτατη ή βοήθεια που προσφέρουν οι αρχαίοι κλασικοί με τα υπέροχα έργα τους και τα πελά και προπάντων τα ποιητικά. Για τη λογοτεχνική λοιπόν μόρφωση είναι απαραίτητη ή μελέτη τους. Και γι' αυτό στο μάθημα της λογοτεχνίας πρέπει να πάρουν ξεχωριστή θέση οι αρχαίοι κλασικοί συγγραφείς δίπλα στα άλλα έργα της Νεοελληνικής και παγκόσμιας λογοτεχνίας. Φυσικά όχι στο πρωτότυπο — θα ήταν αλήθεια, παιδαγωγικό έγκλημα να θυσιάσουμε άλλα σπουδαιότερα στοιχεία της γενικής μόρφωσης για να βασανιστούν τα παιδιά να μάθουν την νεκρή αρχαία Έλληνική γλώσσα, μόνο και μόνι για να έχουν βαθύτερη αισθητική απόλαυση από τη μελέτη των αρχαίων κλασικών στο πρωτότυπο — παρά σε διαλεχτές λογοτεχνικές μεταφράσεις. Και υπάρχουν αρκετές και το Λαϊκό Κράτος θα φροντίσει να γίνουν και άλλες το ίδιο καλές και ακόμη καλύτερες. Με καλές οργανωμένη τη γενική μόρφωση σ' όλες τις βαθμίδες της παιδείας τα παιδιά μας θα λυτρωθούν από τα πλοκάμια του ψευτοκλασικισμού και της αρχαιοπληξίας, και θα όπλισθούν με όλα τα έφοδια για να χαρούν τη ζωή και την όμορφη και να ξετυλίξουν τη δημιουργική τους δράση για την υλική και πνευματική ευημερία της κοινωνίας.

Άς ανακεφαλαιώσουμε: Τα συμπεράσματά μας είναι.

1. Στη θέση του ξεπερασμένου άστικού ανθρωπισμού, θα προβάλλουμε για ιδανικό της παιδείας τον κοινωνικό ανθρωπισμό. Θα γίνει πολύτιμο κίνητρο για τη δημιουργική δράση της νεολαίας. Εκφράζει τους πόθους και τις λαχτάρες του νέου κόσμου, που άρχισε να χτίζεται.

2. Τροφοδότης πηγή για τον άστικό ανθρωπισμό, σ' όλες τις μορφές που πήρε, ο αρχαίος Έλληνικός πολιτισμός παρ' όλη την αξία του, δεν μπορεί πια να τροφοδοτεί τον κοινωνικό ανθρωπισμό. Φυσικά τα όποια γόνιμα στοιχεία του, που πρέπει πρώτα να τα καθαρίσει ή συγχρονισμένη επιστημονική έρευνα, θ' αξιοποιηθούν μέσα στα πλαίσια του κοινωνικού ανθρωπισμού.

3. Οι κλασικές σπουδές δεν μπορεί πια να αποτελούν τη βάση για τη γενική μόρφωση μέσα στη σοσιαλιστικά μεταρρυθμισμένη παιδεία μας. Η μελέτη στα σχολεία των αρχαίων κλασικών σε μετάφραση και όχι στο πρωτότυπο είναι απαραίτητη μόνο για τη λογοτεχνική μόρφωση των παιδιών.

4. Θα αξιοποιήσουμε στο χτίσιμο του νέου πολιτισμού όλα τα γόνιμα στοιχεία απόλόκληρο τον Έθνικό πολιτισμό. Ιδιαίτερα στο μάθημα της ιστορίας, ή διδασκαλία για τον αρχαίο πολιτισμό θα πάρει το αντίστοιχο με την αξία του πλάτος. Με τη σωστή τοποθέτησή του, με τη διαλεκτική θεώρηση του τα παιδιά θα κατανοήσουν τις αιτίες, τις κινητήριες δυνάμεις της άκμης και παρακμής του.

5. Και το κλασικό Γυμνάσιο: Το κλασικό Γυμνάσιο γεννήθηκε μέσα στον άστικό ανθρωπισμό, και αυτόν μόνο εξυπηρετούσε. Είναι πια ξεπερασμένος τύπος σχολείου. Θα ζήσει όμως, λυτρωμένο από τον ψυχικότατο ψευτοκλασικισμό, δάστυ το Λαϊκό Κράτος έτοιμάσει και έφαρμάσει τη ριζική αναγέννηση της παιδείας, και θα σβύνει όσο θα απλώνεται ο πολυκλαδικός της μέσης παιδείας.

(Ομιλία που έγινε στον Έλληνοσοβιετικό Σύνδεσμο Νέων το Σεπτέμβρη 1946).

ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ

Το παρακάτω άρθρο του γνωστού "Αγγλου καθηγητή Bernal τ'όστειλε η Βρετανική 'Εταιρεία 'Επιστημονικών 'Εργατών στην ελληνική εταιρία μελέτης νεοελληνικών προβλημάτων, «'Επιστήμη — 'Ανοικοδόμηση», ύστερα από τη δήλωση της τελευταίας πως δέχεται τους σκοπούς της Παγκόσμιας 'Ομοσπονδίας 'Επιστημονικών 'Εργατών, μαζί με το χαιρετισμό της γι' αυτό. 'Ο αντίπροεδρος της Π.Ο.Ε.Ε. τονίζει τη συνείδηση της ευθύνης που αποχτήσαν οι επιστήμονες ύστερα από τις κοινωνικές συνέπειες που είχαν οι εφαρμογές της επιστήμης και τη σημασία που έχουν οι οργανώσεις που συγκροτούν οι επιστήμονες. 'Ο καθηγητής Bernal είναι ένας από τους πρωτεργάτες σ' αυτή την κίνηση, που απλώνεται ολόενα σ' όλες τις χώρες και θά παίξει σπουδαίο ρόλο στη μελλοντική εξέλιξη της έρευνας και μελέτης των θεμελιακών προβλημάτων της επιστήμης. 'Αντ.

'Η χαρραγή της μοντέρνας επιστήμης το δέκατο έβδομο αιώνα σημειώνει την ίδια ώρα και τη γέννηση της οργάνωσης των επιστημόνων. 'Η 'Ιδρυση της ακαδημίας του Linx στη Ρώμη στα 1601 στάθηκε αργότερα το πρωτότυπο για όλες τις επιστημονικές εταιρείες και προπάντων της Βασιλικής 'Εταιρείας του Λονδίνου και της Βασιλικής 'Ακαδημίας στη Γαλλία. Αυτές οι πρώτες εταιρείες ενδιαφέρονταν κυρίως ν' ανταλλάσσουν πληροφορίες σχετικά με τις ιδιωτικές έρευνες, πετυχαίνοντας την αναγνώριση της επιστήμης και την υπεράσπιση της απέναντι στις παλιές προλήψεις φιλοσόφων και κληρικών. Δεν ενδιαφέρονταν για τους επιστήμονες, για τον άπλο λόγο πως τέτοιο πράμα δεν υπήρχε κείνο τον καιρό. 'Ενας γιατρός, ένας νομικός, ένας χημικός και πιά σπάνια ένας καραβοκύρης ή ένας μηχανικός μπορούσε να ξεδεύει τις ώρες, που δεν είχε δουλειά, με επιστημονικές ασχολίες, μα έπρεπε να περάσουν διακόσια χρόνια για να γίνει η επιστήμη πραγματικό επάγγελμα. 'Ακόμα και στο 19ο αιώνα, μόνο που ένας άνθρωπος μπορούσε ν' αφιερώσει τον περισσότερο καιρό της ζωής του στην επιστήμη, προτιμούσε νάχει επάγγελμα σάν πανεπιστημιακός δάσκαλος, ή πολιτικός υπάλληλος ή διευθυντής μιας εταιρείας. 'Η μεγάλη εξάπλωση της επιστήμης που χαρακτηρίσε την καινούργια βιομηχανική επανάσταση έγινε μόλις το 20ο αιώνα.

'Η ανάπτυξη της επιστήμης σάν επάγγελμα πάει μαζί με την ανάπτυξη της βιομηχανίας, που έχει βάσεις επιστημονικές εφευρέσεις, όπως είναι οι ηλεκτρικές και χημικές βιομηχανίες. Αυτό εδμιούργησε μια καινούργια τάξη από επιστημονικούς εργάτες, όχι ανεξάρτητους, μα που τους μεταχειρίζονταν όλο τον καιρό μια εταιρία, ένα υπουργείο ή καμιά φορά ένα εκπαιδευτικό ίδρυμα. Αυτή η μεγάλη ανάπτυξη της επιστήμης, που έφερνε μαζί της τον πολλαπλασιασμό των εργατών, εδμιούργησε καινούργια προβλήματα, που δεν ήθελαν ν' αντιμετωπίσουν οι παλιές επιστημονικές εταιρίες και δεν είχαν και τις δυνατότητες από το καταστατικό τους. 'Από παράδοση και από τη συγκρότησή τους ενδιαφέρονταν για την πρόοδο της επιστήμης και με τα δημοσιεύματα και τις συζητήσεις πάνω σ' αποτελέσματα, που έχουν οι επιστημονικές εφευρέσεις. Δεν ενδιαφέρονταν για τη χρήση, που θα κάνουν οι άλλοι απ' τις εφευρέσεις, ή για τις συνέπειες της δουλειάς του επιστημονικού εργάτη. Τα μέλη τους ήταν άνθρωποι σημαίνοντες και σεβαστοί και οι δεσμοί τους με την κυβέρνηση και τη βιομηχανία τους έκανε πολλές φορές να μην είναι συνεπείς με ό,τι αποτελούσε, ουσιαστικά, πολιτικό και κοινωνικό τους χρέος. Και η πρωτοβουλία γι' αυτό αλήθεια δεν μπορούσε νάβρει απ' έξω. 'Επρεπε να βγει μέσα από τις γραμμές του επιστημονικού εργατικού κόσμου.

Το πρώτο βήμα σ' αυτή την κατεύθυνση ήταν φυσικό αποτέλεσμα της χρήσης της επιστήμης, που έγινε στόν πρώτο παγκόσμιο πόλεμο. Στα 1917 ιδρύθηκε η 'Εθνική 'Ενωση 'Επιστημονικών 'Εργατών (Union of Scientific Workers). Την απέτελεσαν πανεπιστημιακοί επιστήμονες σε

μεγάλη κλίμακα και μέλη της υπηρεσίας για επιστημονικές και βιομηχανικές έρευνες, που γίνε τότε. 'Η 'Ενωση (Union), που άλλαξε τ' όνομά της αργότερα σε εταιρία (Association), συνέχισε τη ζωή της 'Ισως σήμερα. 'Η αύξηση της χρήσης της επιστήμης και ο πολλαπλασιασμός των επιστημονικών εργατών έκανε και την 'Ενωση να πάρει μεγαλύτερη σημασία και να ανδρωθεί χωρίς να χάσει τους αρχικούς της σκοπούς και τη ζωντάνια της. Οι σκοποί της 'Εταιρείας 'Επιστημονικών 'Εργατών (As. Sc. W.) όπως φάνηκαν 'Ισως τώρα και από την πολιτεία της, είναι «να δουλέψει για πιά αποτελεσματική χρήση της επιστήμης και της επιστημονικής μεθόδου για το καλό της κοινωνίας, σάν ένα σύνολο, και να καλυτέψει τις οικονομικές συνθήκες του επιστημονικού εργάτη». Οι δυο αυτοί σκοποί είναι αλληλένδετοι και δεν μπορεί να τους πετύχει κανείς χωριστά. 'Η σωστή χρησιμοποίηση της επιστήμης μπορεί να εξασφαλιστεί μονάχα με μια γερή οργάνωση από επιστήμονες, που θα στηρίζεται πάνω στην προστασία της επαγγελματικής τους κατάστασης και του οικονομικού συμφέροντος. Βασικό στοιχείο ακόμα είναι «η ανάπτυξη και καλυτέρευση της επιστημονικής και τεχνικής εκπαίδευσης και η επαγγελματική άσκηση εκείνων, που θέλουν να αποκτήσουν πλήρη επιστημονική και τεχνική κατάρτιση».

Κείνο που ξεχωρίζει βασικά την 'Εταιρεία από άλλα σώματα είναι πως αντιπροσωπεύει όλους, όσοι ενδιαφέρονται κυρίως με την καθημερινή δουλειά της επιστήμης κι' έχει μέσα μηχανικούς και τεχνικούς και όχι μονάχα ακαδημαϊκούς. Δε υ τ ε ρ ο. Πιάνει όλες τις επιστήμες και δεν είναι περιορισμένη, σάν τα λυσίτοια φυσικής, χημείας και άλλων ειδικών κλάδων της επιστήμης και της τεχνικής. Βγαίνει ακόμα έξω από τις γραμμές των φυσικών επιστημών και παίρνει μέσα και εργάτες που καταγίνονται με κοινωνικές επιστήμες. Τ ρ ί τ ο. 'Αντικρύζει τους επιστημονικούς εργάτες σάν τμήμα από τις τάξεις που παράγουν και εργάζονται και όχι σά μια ανώτερη, και ήγετική τάξη. Γι' αυτό είναι συνδικαλιστική και γι' αυτό είναι τμήμα του συνδικαλιστικού Συνεδρίου. 'Αναγνωρίζει, μαζί, πως η θέση του επιστήμονα από τις ειδικές του γνώσεις, δημιουργεί γι' αυτόν μεγαλύτερες ευθύνες και προπάντων σχετικά με την αγωγή του λαού, που θα τον κάνει να μπορεί να γνωρίσει τη χρήση ή την κατάχρηση της επιστήμης. 'Η 'Εταιρεία έχει τώρα κάπου δεκάξι χιλιάδες μέλη και εκατόν εξήντα έφτα παραρτήματα (branches) μέσα στους επιστήμονες της βιομηχανίας, στα πανεπιστήμια, στα ιδρύματα έρευνας και στις κρατικές υπηρεσίες.

'Η δράση της εταιρείας είναι ποικίλη, όπως το καταλαβαίνει ο καθένας, μα χωρίζεται χοντρικά σε κοινωνική και συνδικαλιστική. Σά συνδικαλιστική οργάνωση έχει σκοπό να εξασφαλίσει ομοιόμορφες και 'Ισες συνθήκες για τους επιστημονικούς εργάτες σε κάθε λογής απασχόληση, καθορίζοντας μισθολογική κλίμακα, συνθήκες εργασίας και δημοσιεύσεις. Διαπραγματεύθηκε μερικές συμφωνίες με βάση αυτές τις κλίμακες με οργανώσεις υπαλλήλων και ταχτοποιεί φυσικά τις περιπτώσεις, όπου μέλη της αδικήθηκαν ατομικά. Διατηρεί φιλικές σχέσεις με άλλα συνδικάτα και με μια επιστημονική επιτροπή του Συνδικαλιστικού Συνεδρίου και ένεργει σάν γενικός επιστημονικός σύμβουλος σε όλες αυτές τις οργανώσεις.

'Η κοινωνική δράση της εταιρείας βρίσκεται κυρίως μέσα στην αγωγή και στο σχέδιο. Πολλές διαλέξεις και συγκεντρώσεις γίνονται στους τομείς και ένα ιδιαίτερα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό είναι η διατήρηση της «'Εταιρείας για επιστημονικά φίλμ», με σκοπό να προβάλλει και γυρίζει φίλμ με επιστημονικό ενδιαφέρον. 'Η 'Εταιρεία έχει ακόμα μερικές επιτροπές, που καταγίνονται με λεπτομερειακή δουλιά, για να εξασφαλίσουν τη σωστή εφαρμογή της επιστήμης σε διάφορους τομείς της εθνικής οικονομίας. Τώρα τελευταία δημοσίεψε ένα υπόμνημα πάνω στην πρόταση για κεντρική κυβερνητική οργάνωση.

Τους επιστήμονες πολιτικούς υπαλλήλους παρακολου-

θεί για τα συνδικαλιστικά τους συμφέροντα μιά άλλη οργάνωση, που δουλεύει σε στενή συνεργασία με την 'Εταιρεία 'Επιστημονικών 'Εργατών, «Το επαγγελματικό 'Ιδρυμα πολιτικών υπαλλήλων» (Institute of professional Civil Servants). 'Η 'Εταιρεία 'Επιστημονικών 'Εργατών ρίχνει το μεγαλύτερο βάρος της δουλειάς στις κοινωνικές σχέσεις της επιστήμης κι' ένα άλλο μέρος στη χρησιμοποίηση της επιστήμης, στην ανοικοδόμηση της βιομηχανίας του κάρβουνου, που εργάζεται τώρα ορθολογιστικά και μπορεί να χρησιμεύσει για να κατευθύνει τη γραμμή της κρατικής έρευνας.

Για να τα πετύχει αυτά ή 'Εταιρεία γυρεύει να επηρεάσει τις συνδικαλιστικές οργανώσεις και τη νομοθεσία. Την τελευταία, μάλιστα με τα δικά της κοινοβουλευτικά μέλη και μ' ένα οργανισμό που δημιουργήθηκε με πρωτοβουλία της, την Κοινοβουλευτική και 'Επιστημονική 'Επιτροπή. Δεκαπέντε μέλη της 'Εταιρείας είναι μέλη της Βουλής. Στην Κοινοβουλευτική και 'Επιστημονική 'Επιτροπή μπορούν να μπουν όλα τα κοινοβουλευτικά μέλη και να γίνουν μέλη της και επιστημονικές οργανώσεις 'Ισως ξεχνάμεντες πάνω κάτω. 'Η 'Επιτροπή αυτή καταπιάνεται με τη νομοθεσία, όσο αυτή αναφέρεται στις αρχές και τις εφαρμογές της επιστήμης, ή αγγίζει τις σχέσεις του επιστήμονα. 'Ακόμα παίρνει πρωτοβουλία για συζήτηση και για να προκαλέσει νομοθεσία για την καλύτερη χρησιμοποίηση της επιστήμης.

Παράδειγμα έχουμε το σπουδαίο μέρος που παίζει για να βάλει την κυβέρνηση ν' αδεήσει τις επιχορηγήσεις για επιστημονικές έρευνες και τις πανεπιστημιακές δωρεές. Για την άμεση δουλειά της ή 'Εταιρεία ενδιαφέρεται με τα πιά ζωτικά ζητήματα της εποχής, όπως τη χρήση της ατομικής ενέργειας, την παροχή στέγης και ιατρικής περίθαλψης και την ανασυγκρότηση της εθνικής βιομηχανίας. Γενικά ή 'Εταιρεία δρσάν ένα όργανο, που ο κάθε συνειδητός και ένεργητικός επιστήμονας μπορεί να μεταχειριστεί για να ανταποκριθεί στην ευθύνη που έχει απέναντι στην κοινωνία.

'Η Βρετανική 'Εταιρεία 'Επιστημονικών 'Εργατών δεν είναι μόνη της σ' αυτό τον τομέα της οργάνωσης, μ' όλο που από πολλές μεριές, προπάντων από τις κοινωνικές σχέσεις, θα μπορούσε να διεκδικήσει την πρωτοπορεία.

Πριν από τον πόλεμο είχε «'Εταιρείες 'Επιστημονικών 'Εργατών» και στην Αυστραλία και στην 'Αμερική και στο διάστημα του πολέμου ιδρύθηκαν τέτοιες οργανώσεις και στη Νότια 'Αφρική, στη Νέα Ζηλανδία, στόν Καναδά, στη Γαλλία και στην Κίνα, 'Αμα τελείωσε ο πόλεμος έγιναν ακόμα και στην 'Ολλανδία, στο Βέλγιο, στις 'Ινδίες (στην 'Ελλάδα) και σύντομα θα γίνει και στην Τσεχοσλοβακία.—(Σημ. έγινε κιόλας)—και σ' άλλες χώρες.

Σημαντικό για την αλλαγή της κοινωνικής διάθεσης που έγινε ανάμεσα στους 'Αμερικανούς επιστήμονες είναι ή ραγδαία ανάπτυξη της 'Ομοσπονδίας 'Αμερικανών 'Επιστημόνων τόν περασμένο χρόνο.

'Ενώ καμιά απ' αυτές τις οργανώσεις δεν είναι συνδικαλιστική, όλες έχουν κοινούς τους σκοπούς με τις δικές μας, να εξασφαλίσουν την καλύτερη χρησιμοποίηση της επιστήμης για το καλό της κοινωνίας και να βοηθήσουν για να διατηρηθεί και προαχθεί το κοινωνικό και οικονομικό καθεστώς του επιστημονικού εργάτη.

Σήμερα τη στιγμή που μόλις αρχίζει να παίρνει άπανω του ο κόσμος ύστερα από ένα πόλεμο, που τότε ρήμαξε, είναι εποχή που ή χρησιμοποίηση της επιστήμης και ή πρόληψη της κακής της χρήσης δεν είναι πιά μονάχα μια επιθυμία, μα είναι ένας όρος απαραίτητος για να ζήσει ο πολιτισμός. 'Η ευθύνη του επιστήμονα για να το εξασφαλίσει είναι κι' αυτό ένας ειδικός όρος. Μονάχα ο επιστήμονας ξέρει καλά και τις δυνατότητες και τους κινδύνους. Τους άλλους δεν μπορούν να τους κατηγορήσουν, γιατί, αν οι επιστήμονες δεν κάνουν όλα τους τα δυνατά για να τους κατατοπίσουν σίγουρα, ή ένεργειά τους γίνεται σά στραβά.

Τα ιδιαίτερα προβλήματα, που είναι και πιά επείγοντα, αλλάζουν από χώρα σε χώρα. 'Αλλα είναι στις προχωρημένες βιομηχανικές χώρες, άλλα σε χώρες άραιοκατοικημένες, που άρχισαν τώρα την ανάπτυξή τους, και άλλα σε χώρες με παλιό πολιτισμό, που βρίσκονται σε κατάσταση μεταβατική από τη μεσαιωνική ζωή στην και-

νούρια. 'Οπως και νάναι σε κάθε περίπτωση υπάρχει ανοιχτό έδαφος για οργανωμένη επιστημονική δράση.

'Ενα απ' τα μαθήματα του πολέμου ήταν πως ή επιστήμη δε χρειάζεται μονάχα για να λύνει προβλήματα, μα ακόμα και πρώτα-πρώτα, εφαρμόζοντας τη μέθοδο της έπισκόπησης (survey), για να έρευνήσει τί ήταν τα προβλήματα και ποιά ήταν ή σχετική τους σημασία και ή προοπτική για να τα καταπιαστεί κανείς με επιτυχία. Τέτοιες πληροφορίες είναι απαραίτητες για να στηρίξουν τη στρατηγική της επιστημονικής πρόόδου, όπως άναγνωρίστηκε τώρα. Δεν μπορεί πιά σήμερα ή πρόοδος της επιστήμης να είναι στη διάθεση της ατομικής πρωτοβουλίας μερικών απομονωμένων εργατών, όπως τόν περασμένο αιώνα που ο καθένας τους κρεμιέται από την καλή διάθεση ενός ιδρύματος ή ενός άφεντικού. Το σχέδιο στην επιστήμη έγινε πιά ανάγκη. Μ' αυτό όμως υπάρχει ο κίνδυνος να έπιβληθεί στην επιστήμη καμιά αλύγιστη γραφειοκρατία, που θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ίδια την ύπαρξή της πιά πολύ από κάθε άλλο τομέα της ανθρώπινης ένεργειας. Και το πρόβλημα αυτό θα τ λύσουν οι ίδιοι οι επιστήμονες με τη δράση τους. Μονάχα με ήτην οργάνωση μιάς αληθινής δημοκρατίας μέσα στην επιστημονική δημοκρατία μπορούν να εξασφαλίσουν τα πλεονεκτήματα που έχει μια κατευθυνόμενη πρόοδος διατηρώντας την ατομική έλευθερία. Αυτή είναι σά κάτω κάτω ή πιά σημαντική λειτουργία για τις καινούργιες οργανώσεις επιστημονικών εργατών.

Αυτή ή έπισκόπηση έδειξε πως ή εκτίμηση αυτών των προβλημάτων και ή ανάγκη να πάρουμε μέρος για τη λύση τους έχει μεγάλη διάδοση ανάμεσα στους επιστήμονες σ' ολόκληρο τόν κόσμο. Φαίνεται πως ήρθε ή ώρα για να εξασφαλίσουμε κάποιο μέσο για να συντονίσουμε σ' αυτό τόν τομέα τη μεγάλη δραστηριότητα που είναι σήμερα απομονωμένη. Αυτό γίνεται πραγματικά. Τους τελευταίους μήνες έγιναν όρισμένες κινήσεις για να μαζέψουν κοντά τις διάφορες οργανώσεις επιστημονικών εργατών σε μια μεγαλύτερη κίνηση. Τόν περασμένο 'Ιούλιο έγιναν τα έγκαίνια μιάς Παγκόσμιας 'Ομοσπονδίας 'Επιστημονικών 'Εργατών και το καταστατικό έγινε με τόν γενικό σκοπό να ενώσει τους επιστήμονες ολόκληρου του κόσμου, για να δουλέψουν «για την ολοκληρωτική χρησιμοποίηση της επιστήμης για την προαγωγή της ελπίνης και για το καλό της ανθρωπότητας». 'Ο καθηγητής Joliot - Curie βγήκε με τις έκλογές ο πρώτος πρόεδρος και όρίστηκε μια επιτροπή αντιπροσωπευτική από επιστήμονες όλου του κόσμου. 'Η 'Ομοσπονδία φυσικά θα δουλέψει με τις οργανώσεις που τη συγκροτούν, μα τα πλεονεκτήματα της Παγκόσμιας 'Οργάνωσης βρίσκονται μέσα στην ανταλλαγή πείρας ανάμεσα σά μέλη και στη συγκρότηση ενός σώματος παγκόσμιας επιστημονικής γνώμης, που μπορεί ν' αντιμετώπιζει τα σημερινά προβλήματα με ένότητα και συνέπεια.

Ποιά είναι αυτά τα προβλήματα δεν είναι δύσκολο να τ δούμε. Τα δύο μεγαλύτερα και τα πιά άμεσα είναι ή προμήθεια τροφίμων στους λαούς και ή πρόληψη ενός πολέμου, που ή ίδια ή πρόοδος της επιστήμης τόν έκανε άσυμβιβαστο με τη συνέχιση τού πολιτισμού.

Το πρώτο πρόβλημα θα μπορούσε να λυθεί μέσα σε λίγα χρόνια, άφου πρώτα-πρώτα μοιραστούν άμέσως τα παραπάνω τρόφιμα στις περιοχές που έχουν ανάγκη. 'Ερευνα και σχέδιο και ανταλλαγή από πληροφορίες πάνω σε βιομηχανικά άγαθα και άγαθα παραγωγής, αν γίνει σωστά και δραστήρια, θα μπορούσε να λύσει τόν πρώτο πρόβλημα μέσα σε λίγα χρόνια.

'Η παγκόσμια 'Ομοσπονδία θα ένεργήσει για να παρακινήσει τις κυβερνήσεις και τις υπηρεσίες των 'Ενωμένων 'Εθνών όπως ή F.A.O. να καταπιαστούν υπεύθυνα με την ευημερία τού κόσμου.

'Η 'Ομοσπονδία είναι σε στενή και φιλική έπαφή με την εκπαιδευτική, επιστημονική και πολιτιστική οργάνωση των 'Ενωμένων 'Εθνών (UNESCO). Αυτό τό σώμα που είχε την πρώτη του έτήσια διάσκεψη τόν περασμένο Νοέμβρη, αποτελείται από έπίσημους αντιπροσώπους κρατών με έντολη την προαγωγή της επιστήμης και τη διάδοση τού πολιτισμού. Μ' όλο που οι σκοποί της όσον επιστημονικό τομέα, όπως ή εύκολωτερη ανταλλαγή από επιστημονικούς εργάτες και ή αναδιοργάνωση της επιστημονικής επικοινωνίας, είναι οι ίδιοι με τους σκοπούς

	Εκμεταλλεύσεις μέχρι 300 στρ.	Εκμεταλλεύσεις από 300 στρ. και πάνω
1. Έδαφικό κεφάλαιο	105,3 δισεκ.	44,6 δισεκ.
2. Οικόδομικό	36,5 »	13,5 »
3. Ζωικό	13,9 »	2,8 »
4. Μηχανές και εργαλεία	2,5 »	2,1 »
5. Κυκλοφοριακό	40,0 »	22,0 »
	198,2 » 70 %	85,0 » 30 %

Όπως είχαμε καταδείξει και σε μία άλλη μας έρευνα (1) το 98% των καλλιεργητών μας που κατέχουν μέχρι 300 στρεμ. γης, όριζουν τα 42% της έκτασης της παραγωγικής μας γης, ενώ το 2% των καλλιεργητών μας που κατέχουν από 300 στρεμ. έκταση γης και πάνω, κατέχουν τα 58% της παραγωγικής γης. Η αναλογία στην κατανομή των κεφαλαίων, όπως είναι φυσικό, εξ αιτίας του μεγάλου αριθμού των μικρών και μεσαίων ιδιοκτητών, αλλάζει και φαίνεται να χύουμε τις ακόλουθες σχέσεις. Στους μικρομεσαίους καλλιεργητές, δηλ. στα 98% του συνόλου, αντιστοιχούν τα 70% του συνολικού όγκου των γεωργικών κεφαλαίων, ενώ τα 2% του συνόλου αντιπροσωπεύουν τα 30% του σ. όγκου των γεωργικών κεφαλαίων. Έτσι κι από την κοινωνική κατανομή των γεωργικών κεφαλαίων καταδειχεται, πόσο αντιλαϊκή είναι η οικονομική οργάνωση της γεωργίας μας.

4. Η αναλογία των Γεωργ. Κεφαλαίων προς τις άλλες μορφές κεφαλαίων της Έθνικής Οικονομίας

Ο Χ. Ευελπίδης (2) προσπαθώντας να υπολογίσει το συνολικό Έθνικό Πλούτο τον ανέβασε στα 1936 σε 396 δισ. δρχ. Ακολουθώντας την ίδια μέθοδο υπολογισμού, έχουμε λόγους, να πιστεύουμε, πως στα 1939, ο Έθνικός (3) Από το ποσό αυτό η Γεωργία κατέχει τα 284 εκ. δηλ. τα 41,3% και η Βιομηχανία τα 25,3 εκ. δηλ. τα 4,1%. Για να μάσαςτε πιο κοντά στην οικονομική πραγματικότητα, και να μπορούμε να συγκρίνουμε ποσά συνθεμένα από ανάλογα στοιχεία, νομίζουμε πως πρέπει να αφαιρέσουμε από τη Γεωργία το ποσό του έδαφικού κεφαλαίου, που βγαίνει από την απόλυτη έδαφική πρόσδο, αυτό δηλ. που σχηματίζεται εξ αιτίας της διατήρησης του μονοπώλου άπανά στην παραγωγική γη. Και το ποσό αυτό υπολογίσας σε 945 εκ. λ. χρ. (4) Έτσι το συνολικό κεφάλαιο στη Γεωργία περιορίζεται σε 189,5 εκ. λ. χρυσές δηλ. στα 30,1%. Συγκρίνοντας τώρα την τοποθέτηση κεφαλαίου στη Γεωργία και στη Βιομηχανία βρίσκουμε τοποθετημένα στη :

	Πάγια κεφ. % έκ. χρ. λίρες	κυκλοφ. κεφ. % έκ. χρ. λίρες	Σύνολο % έκ. χρ. λ.	ξεία παραγ. % έκ. χρ. λ.
Γεωργία	127	87	214	76,8
Βιομηχαν.	19,6	13	32,6	23,2
	146,6	100	214,8	100,0

Έτσι βλέπουμε πως ενώ τα πάγια κεφάλαια στη Γεωργία είναι 6 φορές περισσότερα από τη Βιομηχανία, τα κυκλοφοριακά 10 φορές. τα συνολικά 7,5 φορές, η Γεωργική παραγωγή είναι μόνον 3,2 φορές μεγαλύτερη από τη Βιομηχανική παραγωγή. Η τεράστια αυτή διαφορά στην «αποδοτικότητα» της Βιομηχανίας οφείλεται κατά κύριο λόγο στη χαριστική υποστήριξη της Βιομηχανίας από μέρους του αντιλαϊκού κράτους και κυρίως στην προστασία της με τους δασμούς (5) που ρίχνουν το βάρος μιάς δασμώβιας Βιομηχανίας πάνω στις ράχες του λαού και πολύ λιγότερο όπως έχουν σήμερα τα πράγματα, στη μεγαλύτερη παραγωγική τάξη της ανθρώπινης δουλειάς στη Βιομηχανία.

(1) Βλ. Κ. Β. Σακτανάνη «Το πρόβλημα της παραγωγικής γης», Περιοδικό «Ανταίος», 1945 σ. 104 και 36.
(2) Βλ. Χρ. Ευελπίδης: Γεν. Έθνικον Εισόδημα Περιοδικό «Αγροτική Οικονομία» 1937 σ. 425.
(3) Αναλυτικά υπολογίζουμε: Γεωργία 284 εκ. χρ. λίρες, Βιομηχανία 25,3 εκ. Μεταφορές και επικοινωνίες 64 εκ. Αλυσίδες και Μεταλλεία 5 εκ. Εμπόριο 80 εκ. Πίστις (μεϊον τα διατεθέντα στην παραγωγή) 90 εκ. Πολυεθνικές εγκαταστάσεις 18 εκ. Σύνολο 600 εκ. χρ. λίρες. Καμιά συστηματική προσπάθεια δεν έγινε για έναν ακριβέστερο υπολογισμό. Και φυσικά τα στοιχεία αυτά, βγαλμένα με έμμεσες και έμπειρες μεθόδους πρέπει να γίνουν δεκτά με κάθε επιφύλαξη.
(4) Βλ. σελ. 10 (4) Πληροφορίες του κ. Π. Παφουλά του Α.Ο.Σ. Βλ. και το βιβλίο του «Η Έλλα». Βιομηχανία καθώς και «Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια» Βιομηχανία.
(5) Ο Π. Παφουλά στο άρθρο του για τη Βιομηχανία (βλ. «Μεγάλη Έλληνική Έγκυκλοπαίδεια» αντίστοιχη λέξη, αναφέρει ότι η προστασία κυμαίνεται από 70-200% και πάνω στην ξεία των προϊόντων.

νία. Γιατί στη χώρα μας η Βιομηχανία όπως κι η Γεωργία είναι έξω από την φυσιολογική και σύμφωνα με τις φυσικοοικονομικές συνθήκες της, παραγωγική κατεύθυνση. Άλλα και η πιστωτική της ένισχύση δεν πάει πίσω. Έτσι ενώ η Γεωργία στα 1939, είχε πιστωθεί από την Αγροτική Τράπεζα με 5 εκ. χρ. λίρες σε βραχυπρόθεσμες (καλλιεργητικές και με ενέχυρο) και μεσομακροπρόθεσμες πιστώσεις, (1) που αντιστοιχούν στα 1,7% του του συνολικού κεφαλαίου (284 εκ. χρ. λίρες), η Βιομηχανία είχε πιστωθεί με 8 εκ. χρ. λίρες, δηλ. με τα 31,6% των συνολικών κεφαλαίων τους! (2).

(1) Βλ. το «Έργον μιάς δεκαετίας» Έκδοσις ΑΤΕ.
(2) Φυσικά οι πιστώσεις αφορούν μόνον τα κάθε λογής βραχυπρόθεσμα δάνεια προς τη Βιομηχανία και όχι τις τοποθετήσεις από τις Τράπεζες στις Βιομηχανικές επιχειρήσεις. Κατά την «Οικονομική Έπετηρίδα» ΕΤΕ του 1939 σελ. 188 II οι μακροπρόθεσμες πιστώσεις και συμμετοχές σε επιχειρήσεις ανέβαιναν στα 1938 σε 8 εκ. χρ. λ. δηλ. στα 40% των παγίων κεφαλαίων της Βιομηχανίας. Έτσι το κεφάλαιο της Βιομηχανίας αποτελείται κατά 70% από πιστώσεις. Μπορεί λοιπόν να πει κανείς πως «η Βιομηχανία στην μισοφασευδαρκική και μισοαποικιακή Έλλάδα, είναι μια μηχανή που βγάζει τούλους, από τη ράχη του λαού». Άνεξαρτήτως πάλι πληροφορίες αναφέρουν πως στην αρχή του πολέμου η Βιομηχανία μας χρωστούσε στο χρηματιστικό κεφάλαιο 25 εκ. χρ. λίρες! («Εξοσπάστης» 3,5,46).

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ 1947 ΚΑΙ ΑΝΟΙΚΟΔΟΜΗΣΗ

(Συνέχεια από τη σελίδα 201)

καν και τις δυο, για να εξασφαλίσουν τα «δισεκατομμύρια» δολάρια.

Και κατάντησε, άμερικανοί πολιτικοί και δημοσιολόγοι κάθε άλλο παρά άριστεροι και «Κρύπτες» να όμολογούν πως η βοήθεια δίνεται από την Κυβέρνηση των ΕΠΑ «σ' ένα διεφθαρμένο και αντιδραστικό καθεστώς». Το διεφθαρμένο και αντιδραστικό καθεστώς αυτό, είναι που ανέλαβε να κάνει την άνοικοδόμηση. Άς το έχουν υπόψη τους όσοι καλόπιστοι έπιστήμονες και ειδικοί βαυκαλίζονται να πιστεύουν πως θα γίνει σχέδιο άνοικοδόμησης και θα έκτελεστεί, στις συνθήκες αυτές μέσα, που κρατάει τη χώρα η πολιτική του σημερινού καθεστώτος. Άφου και αυτό άκόμα το σχέδιο της FAO, με όλες τις ατέλειές του, έπειδή υποπτεύθηκαν πως περιορίζει ίσως την «άτομική πρωτοβουλία», το καταπολέμησαν οι έπίσημοι εκπρόσωποι της ελληνικής κυβέρνησης, δηλώνοντας, όταν αποσύρθηκε από την ήμερήσια διάταξη του ΟΗΕ, πως η ελληνική κυβέρνηση «έχει όρισμένες αντιρρήσεις» για το σχέδιο αυτό.

Η τακτική αυτή βρίσκεται σε πλήρη συμφωνία να βγει το ελληνικό πρόβλημα από το πλαίσιο του ΟΗΕ και να μη γίνει έλεγχος του ΟΗΕ στη διάθεση της έξωτερικής ένισχύσης. Την ίδια στιγμή, μαθαίνουμε από δημοσιογραφικές όσο κι έπίσημες πληροφορίες και ανακοινώσεις πως η άνοικοδόμηση προχωρεί με γιγάντια βήματα στις χώρες της κεντρικής και της νοτιανατολικής Ευρώπης. Στη Τσεχοσλοβακία, στη Γιουγκοσλαβία, στη Πολωνία, στη Βουλγαρία κλπ. Και τις πληροφορίες αυτές τις δίνει όχι μόνο ο «φιλικός τύπος» μα και οι ίδιες οι ανταποκρίσεις έφημερίδων όχι τόσο φιλικών προς το καθεστώς της λαϊκής δημοκρατίας. (Βλέπε ανταπόκριση Ζαρίφη στο «Βήμα» για τόν άνοικοδομητικό όργασμό στη Γιουγκοσλαβία).

Γιατί συμβαίνει αυτό; Μήπως ο ελληνικός λαός είχε λιγότερη όρεξη για άνοικοδομητική δουλειά; Όχι βέβαια. Συμβαίνει, γιατί στις χώρες αυτές, στο πλαίσιο της έθνικης ανεξαρτησίας, ο λαός νοιώθοντας κυρίαρχος στον τόπο του, γίνεται ο πρωταγωνιστής στο έργο της άνοικοδόμησης. Η ούδετερότητα, η ανεξαρτησία, η όμαλη δημοκρατική εξέλιξη και η ίσοπολιτεία, είναι και μένουν οι βασικές προϋποθέσεις και για τη χώρα μας, για την όλόπλευρη παραγωγική κινητοποίηση της έργατικής δραστηριότητας του λαού και για την αξιοποίηση κάθε έσωτερικού πόρου και έξωτερικής ένισχύσης.

Έτσι μόνο, θα δομε ν' ανατείλει η Πρωτομαγιά, η Πρωτομαγιά για τη πραγματική, τη Λαϊκή άνοικοδόμηση.

Α. Μ.

Ι. Τ. ΕΥΑΓΓΕΛΙΔΗ, τ. Έπιθεωρητή Έπουργείου Οικονομικών

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΩΝ ΚΑΙ ΑΜΕΣΕΣ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΔΙΩΞΕΙΣ

(Εισήγηση στην Όλομέλεια του Οικονομικού Τομέα της «ΕΠ - ΑΝ»)

Γ

Πριν μπούμε στη λεπτομερέστερη έκθεση των προτάσεων μας δεν κρίνουμε άσκοπο ν' απαντήσουμε σε μια αντίληψη, που άρχισε να ρίχνεται και να καλλιεργείται έπιτήδεια από κείνους που έχουν συμφέρον και που παρουσιάζομενη με το μανδύα της έξυπνότητας των συμφερόντων της Χώρας και της προσπάθειας της άνοικοδόμησης, μπορεί να παρσύρει και άρκετους καλόπιστους. Πρόκειται για την αντίληψη ότι τόσο το ελληνικό, όσο και το ξένο κεφάλαιο πρέπει να μη φορολογηθεί ή τουλάχιστο να φορολογηθεί πολύ έλαφριά (κάτι άνάλογο με ό,τι συνέβαινε προπολεμικά), γιατί όλλιώτικα το ντόπιο θ' άποθαρρυνθεί και δε θα τοποθετηθεί σε επιχειρήσεις κλπ και το ξένο δε θα ρθει καθόλου στη Χώρα μας κι έτσι η προσπάθεια της άνοικοδόμησης της Χώρας θα ζημιωθεί κλπ. Πρόκειται για δεύτερη έκδοση έπαυξημένη σε θρασύτητα άνάλογων «έπιστημονικών» θεωριών που από πολλές δεκαετίες υποστηρίζόντουσαν στην Έλλάδα για να δικαιολογούν το άνηθικο φορολογικό σύστημα, που οι έργαζόμενες λαϊκές τάξεις κυριολεκτικά άποστραγίζόντουσαν από τους έμμεσους φόρους και τους φόρους στην άκαθάριστη γεωργική παραγωγή (καπνού, λαδιού, σταφίδας κλπ.) ενώ το μεγάλο κεφάλαιο νεμότανε άσύδοτα τα άκοπα κέρδη του.

Η αντίληψη αυτή παρουσιάζεται σήμερα τόσο πιο άδικαϊολόγητη, όσο είναι γνωστό ότι, ενώ οι μεγάλες λαϊκές μάζες κατά τη διάρκεια του πολέμου και ιδιαίτερα της κατοχής, έκτός από τις θυσίες τους σε αίμα, σωματική άκεραιότητα και ύγεια, είδαν το εισόδημά τους να έκμηδενίζεται, τις μικρές περιουσίες τους να καταστρέφονται, το νοικοκυριό τους να άδειάζει από το έξοπύλημα και του τελευταίου έπίπλου και σκεύους το βιοτικό τους έπίπεδο να υποβιβάζεται άφάνταστα, αντίθετα, ένας μικρός αριθμός σκοτεινών ανθρώπων της πλουτοκρατίας όχι μόνο δεν πρόσφεραν τίποτα στη Σώρα τους, όχι μόνο δεν έχασαν τίποτα, ούτε στερήθηκαν το παραμικρό, άλλα και θησαύρισαν κυριολεκτικά: 1) άπ' τα κέρδη της κατασκευής διαφόρων έργων ή ένεργείας προμηθειών πολεμικής ή όχι σημασίας για λογαριασμό των άρχων κατοχής 2) άπ' τα κέρδη της άχαλάρτης μαύρης άγοράς όπου έπιδόθηκαν σε συνεργασία ή με τη βοήθεια πολλές φορές του κατακτητή 3) άπ' τις εισαγωγές που ένεργήσανε στη διάρκεια της κατοχής και που εξαιτίας της έλλειψης ειδών και της συναλλαγματικής κατάστασης άφηναν τεράστια κέρδη 4) άπ' την άφέλεια που άποκόμισαν έξοφλώντας σε πληθωρικές δραχμές τις τεράστιες προπολεμικές ύποχρεώσεις που είχαν σε Τράπεζες κλπ. Κι ωστόσο θέλουν να άποφύγουν και τώρα την έκπληρωση της πιο στοιχειώδους φορολογικής τους ύποχρέωσης, που είναι να συντελέσουν στην άνακοόφιση των λαϊκών μαζών και στην άνασυγκρότηση της Χώρας! (1) Το κεφάλαιο, από τόν άμειlikto νόμο της έπιδίωξης του κέρδους, που είναι το χαρακτηριστικό του άτομικιστικού οικονομικού συστήματος, θα έπιδοθεί σε επιχειρήσεις, τοποθετήσεις, έπενδύσεις κλπ. που θα του έξασφαλίζουν κέρδος, μόλις θεωρήσει πως οίάλλον έπαύοντες (κέρδη, πίστη, ασφάλεια, σταθερότητα κλπ.) της έπιχειρηματικής του δράσης ύπάρχουν. Άν μπορέσει να έξασφαλίσει και τη φορολογική άσудоσία, τόσο το καλύτερο· άλλα και αν αυτό δεν το πετύχει, πάλι θα κινηθεί.

(1) Άπ' την άτομη αυτή άποκαλυπτική είναι η περίπτωση του χαρμίστου σε χαμηλότατα έπίπεδα των φορολογικών ύποχρεώσεων των άγοραστών των liberty, που πέτυχαν με τη σύμβαση τους με το Κράτος που άστόσο τους έδωσε και τόσα άλλα πλεονεκτήματα.

Άλλωστε σε καμιά πολιτισμένη χώρα σήμερα δεν ύπαρχει μεγαλύτερη έλευθερία κερδοσκοπικής δράσης με την άνοχη ή και την προστασία του κράτους για το κεφάλαιο, όσο στην Έλλάδα. Και πουθενά μεταπολεμικά το κεφάλαιο δε έχει τη φορολογική άσудоσία. που άξιώνει να έχει στην καταστρεμμένη και από τόσες άνάγκες πιεζομένη Χώρα μας.

Τα ίδια ισχύουν περίπου και για το ξένο κεφάλαιο. Γι' αυτό μάλιστα, ύστερα από τις έθνικοποιήσεις, έπιτάξεις, έλέγχους κι άλλα μέτρα περιορισμού της άτομιστικής οικονομίας, που έχουν παρθεί σε μεγάλο αριθμό χωρών ιδιαίτερα από κείνες όπου έξαγόντουσαν κεφάλαια, ο κύκλος της έπιχειρηματικής του δράσης με ποσοστά κέρδους άποικιακής μορφής έχει πολύ στενέψει.

Τα λίγα αυτά για κείνους που θα θελήσουν να δοüne στα φορολογικά μέτρα που προτείνουμε και ιδιαίτερα όσα αφορούν το μεγάλο κεφάλαιο (ένοποιημένη κατηγορία καθαρής προσόδου, έκτακτος φόρος κεφαλαίου, φορολογία άφελθέντων από τόν πληθωρισμό, φορολογία κληρονομιών κλπ.), καινά δαιμόνια, βλαβερά δηθεν για την έθνική οικονομία, πραγματικά όμως για τα άτομικά τους συμφέροντα, που συνήθισαν να τα ταυτίζουν και με τα συμφέροντα της χώρας και του λαού.

Υ. Έπιβαλλόμενες μεταρρυθμίσεις στα έσοδα και τα έξοδα.

Ειδικότερα στις διάφορες κατηγορίες των δημοσίων έσόδων και έξόδων πρέπει, κατά τη γνώμη μας, να γίνουν οι έπόμενες μεταρρυθμίσεις :

Α.) ΣΤΑ ΔΗΜΟΣΙΑ ΕΣΟΔΑ

Θ' ακολουθήσουμε έδω την παραδεγμένη στο σύστημα του ελληνικού προϋπολογισμού διαίρεση των έσόδων σε τακτικά και έκτακτα και των πρώτων σε έσοδα από φόρους και τέλη, από κρατικές επιχειρήσεις, άπ' την άκίνητη περιουσία του κράτους, κλπ. προσθέτοντας και τα καινούργιας μορφής έσοδα που έχουν δημιουργηθεί ή μπορούν να δημιουργηθούν σήμερα για το Κράτος.

ΤΑΚΤΙΚΑ ΕΣΟΔΑ

α) πό φόρους και τέλη

Έδω πρέπει να επαναληφθεί πως έπειδή πρόκειται για ύποδείξεις που αφορούν το άμεσο μέλλον δεν προτείνονται ριζικές μεταρρυθμίσεις, που θα ύπήρχε κίνδυνος να δημιουργήσουν άναστάτωση με συνέπεια την άπότομη μείωση των φορολογικών εισπράξεων. Έκτός άπ' αυτό, κι' οι φοροτεχνικές ύπηρεσίες δε βρίσκονται σε θέση να εφαρμόσουν άμεσα ένα φορολογικό σύστημα ριζικά διάφορο άπ' το σημερινό. Με την έπικράτηση λαϊκότερου πολιτικού και οικονομικού συστήματος ή κατάσταση θ' άλλαξει και για τότε άσφαλώς μπορούν να προβλεφθούν βεσικότερες μεταρρυθμίσεις. Όπως δήποτε στο πρώτο στάδιο που εξετάζομε σήμερα έκτός άπ' τα μέτρα που αναπτύσσουμε πιο κάτω, θα πρέπει να καταργηθούν όρισμένοι φόροι που ενώ έχουν έλάχιστη άπόδοση, άπασχολούν δυσανάλογα τις φοροτεχνικές ύπηρεσίες και προκαλούν πίεσεις και ταλαιπωρίες στο κοινό, να ένωσματοθούν οι τοπικοί και ειδικοί φόροι στους αντίστοιχους φόρους του Δημοσίου, που θ' άποδίνει στους δικαιούχους όργανισμούς άνάλογο μέρος του έσόδου, να τροποποιηθεί για να γίνει δικαιότερο και άπλούστερο το φορολογικό σύστημα.

1) Φόρος εισοδήματος. Αυτός ο φόρος είναι ο σοβαρότερος στο σημερινό σύστημα της άμεσης φορολογίας και θα παραμείνει και στο μέλλον μιά άπ' τις βάσεις του.

"Όπως είναι γνωστό, σήμερα ο φόρος αυτός που βασιικά
στηρίζεται στο ν. 1640 του 1919 «περί φορολογίας των
καθαρών προσόδων», διακρίνεται σε δυο τμήματα: τὸν
ἀναλυτικό καὶ τὸ *συνθετικό*. Ὁ πρώτος, ὅπου ἐπικρά-
τει ἡ ἀντικειμενική καὶ πραγματική μορφή τοῦ φό-
ρου με ποσοστὸ, ὥς ἐπὶ τὸ πολὺ ἀναλογικό, ἐπιβάλλεται
εἰς τὰς ἀκόλουθες ἑπτὰ κατηγορίες εἰσοδημάτων: ἀπὸ οι-
κοδομές, ἀπὸ νοικοιαζόμενες γαίες, ἀπὸ κινητὲς ἀξίες, ἀπὸ
κέρδη ἐμπορικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπὸ
κέρδη γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν ἐπιχειρήσεων (ποῦ
ἐκτὸς γεωργικῶν καὶ κτηνοτροφικῶν), ἀπὸ ἀμοιβές μισθωτῶν
σήμερα μόνο μερικά ἐφαρμόζεται), ἀπὸ ἀμοιβές μισθωτῶν
Παράλληλα με τὸ φόρο καθαροῦ εἰσοδήματος λειτουργοῦσε
καὶ ὁ φόρος ἐπιτηδεύματος, ποῦ γιὰ λόγους ἀπλούστευ-
σης τῆς διαδικασίας, φορολογοῦσε τὴν ἴσασιν 300 χιλιά-
δης προπολ. δρχ. τεκμαρτή καθαρὴ πρόσοδο ἀπὸ ἐμπο-
ρικῆς καὶ βιομηχανικῆς ἐπιχειρήσεις καὶ ἀπὸ ἐλευθέρια
ἐπαγγέλματα με βάση προοδευτική. Ὁ συνθετικός φό-
ρος φορολογεῖ προοδευτικά κατὰ κλιμάκια τὸ σύνολο
τῶν ἀπὸ κάθε πηγῇ εἰσοδημάτων καὶ ἔχει χαρακτηρη-
στικὸν προσωπικὸ καὶ ὑποκειμενικόν. Τὸ σύστημα αὐτό, ἐκτός
ποῦ εἶναι πολὺ πλοκά καὶ γραφειοκρατικόν, εἶναι καὶ ἀδίκον
γιατί, με τὴν ἀναλογικότητα ποῦ ἐφαρμόζεται στὴν ἀνα-
λυτικὴ φορολογία καὶ με τὰ μικρὰ ποσοστὰ τοῦ συνθε-
τικοῦ φόρου, ἀπ' ὅπου διαφεύγουν καὶ τὰ εἰσοδή-
ματα ἀπ' τὴν ἀνώνητες κινήτες ἀξίες, ὑποβάλλονται σχε-
δὸν στὴν ἴδια ἐπιβάρυνση οἱ μικροεἰσοδήματιες, οἱ
ἀσκοῦντες ἐλευθέρια ἐπαγγέλματα κι' οἱ κάτοχοι μεγα-
λῶν εἰσοδημάτων ἀπὸ κεφάλαιο, ἀντίθετα πρὸς κάθε
ἐπιστημονικὴ ἀρχή.

Γι' αυτούς τους λόγους πρέπει να επενεχθούν στο φόρο εισοδήματος οι επόμενες τροποποιήσεις:

Νὰ συμπυκνωθῶν οἱ κατηγορίες εισοδημάτων ἀπὸ οὐ-
κοδομές, νοίκιαζόμενες γαίες, κινητὲς ἀξίνες, κέρδη ἐμπο-
ρικῶν καὶ βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, κέρδη γεωργικῶν
καὶ κτηνοτροφικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀμοιβὲς ἐλευθερίων ἐ-
παγγελματιῶν (γὰρ τὶς τρεῖς τελευταῖες κατηγορίαι ἐφό-
σον ξεπερνᾶνε τὸ ὄριο πού ὑπάρχειται στὴ φορολογία ἐπι-
τηδεύματος), στὰ ὁ τοῖα εισοδήματα ὁ φόρος βεβαιώνε-
ται μὲ βάση δηλοσφύ των φορολογουμένων, σὲ μιὰ κα-
τηγορίᾳ, πού θὰ περιλαβᾶναι τὰ κάθε λογῆς κ' ἀπὸ τὰν
θε τοῦτο εισοδήματα ἀπὸ τέλειαι πηγῆς—Οἱ τίτλοι τῶν κι-
νητῶν ἀξίων εἶναι εὐνόητο πὼς πρέπει νὰ γίνουν ὀνο-
μαστικοὶ τοῦλάχιστο γιὰ τὴ φορολογικὴ ἀρχή, γιὰτὶ ἀλ-
λίως ὁ φόρος θὰ διαφεύγει—Οἱ ἀμοιβὲς ἀπὸ μισθωτῆς
ὕπηρεσις, ἀφού διευρύνονται τὸ ἀφορολόγητο ὄριο συντή-
ρησης θὰ φορολογουῖνται ἰδιαίτερα, μὲ παρακράτηση τοῦ
φόρου στὴν πηγὴ—Ὅμοια θὰ ὑπάρχει πραγματικὸς φό-
ρος πᾶνω στὶς κινητὲς ἀξίες μὲ ποσοστὸ ἀναλογικόν, πού
θὰ παρακρατεῖται στὴν πηγὴ—Ὁ συνθετικὸς φόρος θὰ
συγχωνευθεῖ στὴν πᾶνω ἐνοποιημένη κατηγορίᾳ μὲ
ἀνάλογο καθορισμὸ τῶν ποσοστῶν τῆς, πού θάναι προο-
δευτικὰ κατὰ κλιμάκια—Θὰ πρέπει νὰ καταργηθοῦν οἱ
ποικιλώνυμες φορολογικὲς ἀπαλλαγές, ἐκτὸς ἀπὸ ἐλάχι-
στες πού δικαιολογοῦνται ἀπόλυτα ἀπὸ κοινωνικοὺς λό-
γους ἢ γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς παραγωγῆς σ' ὀρισμένους
κλάδους κλπ.

Ετσι θα έχουμε τις ακόλουθες κατηγορίες φόρου εισοδήματος:

αα) φόρους παρακρατούμενους στην πηγή. Κινητών ά-
ξιων, πραγματικός, αναλογικός 20%,

Μισθωτών ύπηρεσιών, αφορολόγητο όριο συντήρησης 4000 δρχ. προπολεμικές (!) τὸ μήνα γιὰ τοὺς μισθοὺς καὶ συντάξεις καὶ 150 δρχ. τὴ μέρα γιὰ τὰ μεροκάματα. Τὸ περιττόν θὰ φορολογιέται προοδευτικὰ κατὰ κλιμάκια μὲ ποσοστὰ ἀπὸ 1% ὕσασιν 20%. Στὰ αὐξημένα ποσοστὰ θὰ ὑποβάλλονται οἱ μισθοὶ ἀνώνυμων ὑπαλλήλων ἐταιριῶν καὶ ὀργανισμῶν ποὺ ξεπερνᾶνε τὰ ἐπίπεδα τῶν κανονικῶν ὑπαλληλικῶν μισθῶν τῆς χώρας μας.

ββ) φόρους πάνω στην τεκμαρτή καθαρή πρόσοδο. Για την εύκολα της βεβαίωσης και την αποφυγή ταλαιπωριών και διατυπώσεων για τους φορολογουμένους μπορεί να φορολογείται ή τεκμαρτή αντί για την πραγματική καθαρή πρόσοδο:

1) Για τα κέρδη από έμπορικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις ίσαμε 300 χιλιάδες προπολ. δρχ. το χρόνο κατ' ανάλογη έφαρμογή τής προπολεμικής φορολογίας τριβ έπιτηδεύματος.

2) Για τις αμοιβές από έλευθέρια επαγγέλματα το ίδιο
μά με την κλίμακα της φορολογίας ελαττωμένη κατά το
μισό.

3) Για τα κέρδη από γεωργικές και κτηνοτροφικές επιχειρήσεις το ίδιο, δηλ. με την κλίμακα της φορολογίας ελαττωμένη στο μισό κι' ακόμα με έκπτωση αφορολόγητου ορίου για συντήρηση 36 χιλ. προπολ. δρχ. το χρόνο.

γγ) φόρος πάνω στην καθαρή πρόσοδο. Εισοδήματα από οικοδομές, νοικιαζόμενες γαίες, κινητές αξίες, έμπο- ρικές και βιομηχανικές επιχειρήσεις, γεωργικές και κτη- νοτροφικές επιχειρήσεις, έλευθέρια επαγγέλματα (για τις τρεις τελευταίες κατηγορίες έφθον ξεπερνάνε τις 300 χιλ. προπολ. δρχ.). Συντελεστής προοδευτικός κατά κλιμάκια από 15% ύσασε 60%.

Στην κατηγορία αυτή θα υπάγονται και τα μη μοιραζόμενα κέρδη των ανωνύμων εταιριών (όσα μένουν για αποθεματικό ή μεταφέρονται στη νέα χρήση) κατά ένα μηχανισμό που οι λεπτομέρειές του δεν είναι ανάγκη να έκτεθούν εδώ.

«Όμοια ἀμοιβές καί ποσοστά μελῶν Διοικητ. Συμβουλίων ἀνωνύμων ἐταίρων καί γενικά ἀποδοχές, πού, ὅπως προκύπτει ἀπ' τὸ μέγεθός τους, δὲν ἔχουν τὴν ἔννοια μισθοῦ, ἀλλὰ περισσότερο κεφαλαιοκρατικῆς προσόδου, θὰ πρέπει να ὑπάρχουν σ' αὐτὴ τὴν κατηγορία κι' ὄχι στὸ φόρ μισθωτῶν ὑπηρεσιῶν.

Για τών υποστήριξη της μικρής ιδιοκτησίας και γιά τήν ἀπάλλαξη τών φοροτεχνικών υπηρεσιών ἀπό σημαντικό πόρο δουλειάς μέ μικρή ἀπόδοση, θά πρέπει ν' ἀλλο-
λάσσονται ἀπ' τή φορολογία εισοδήματα ἀπό οικοδομές
και νοικιαζόμενες γαίες, πού δέν ξεπερνᾶνε τίς 12 χιλ.
προπολ. δρχ. τό χρόνο.

Με τήν υπαγωγή τών κερδών από γεωργικές επιχειρήσεις, ανάλογα με τὸ ποσό, στήν προηγούμενη ἢ τούτη τήν κατηγορία θά πάψει ἡ ἀναχρονιστική καὶ καταθλιπτική φορολόγηση ὀρισμένων βασικῶν γεωργικῶν προϊόντων (καπνὸν, λαδιὸν, ἔλιον, σταφίδας, σὺκκα κλπ.) μὲ βάση τὴν ἀκαθάριστην πρόσοδο, ποὺ κατάλληγε ὅπως εἶδαμε σὲ ἄλλο σημεῖο τῆς εἰσήγησης αὐτῆς, στήν ἀπορρόφηση τοῦ μεγαλύτερου μέρους τοῦ καθαροῦ εἰσοδήματος τῶν παραγωγῶν καὶ τῶν πιδ μικρῶν ἀκόμα.

«Όταν καθιερωθεί ή ενοποίηση αυτής της κατηγορίας, το φόρου εισοδήματος, που θ' αποτελεί και την κυριώτερη μορφή φορολογίας των μεγάλων εισοδημάτων, οι φορολογούμενοι θα πρέπει να υποβάλλουν μια μοναχά δήλωση στην Οικον. Έφορία της κατοικίας τους για όλα τα από κάθε τόπο και κάθε πηγή εισοδημάτων τους, που υπάρχουν στην κατηγορία αυτή. Είναι εύνοητο πως για άποφυγή καταστρατηγήσεων θα πρέπει να γίνεται ανταλλαγή δελτίων πληροφοριών ανάμεσα στις έφορίες των πόλεων όπου άσκει την οικονομική του δραστηριότητα ο κάθε φορολογούμενος. Άκόμα για την εύκολια και ταχύτητα είσπραξης και έλέγχου για τὰ εισοδήματα από οικοδομές, νοικιαζόμενες γαίες κλπ., μπορεί να καθιερωθεί ή υποχρέωση δήλωσης και πληρωμής του φόρου στο τόπο που βρίσκεται το άκίνητο κλπ. και με βάση το ποσό που αναλογεί στην κάθε πρόσοδο και έπειτα με τη γενική δήλωση που θα υποβάλλεται στον τόπο της κατοικίας θα εξααθαρίζεται με τον έλεγχο της και με τα δελτία πληροφοριών των άλλων έφοριών ο φόρος που αναλογεί στο σύνολο της προκύπτουσας προσόδου και στο ποσό αυτό θα συμψηφίζονται όσα τυχόν πληρώθηκαν σ' άλλες έφορίες, με βάση τις αποδείξεις πληρωμής».

Για να μη νομισθεί πως ο άνωτατος φορολογικός συντελεστής της κατηγορίας αυτής, 60 % είναι υπερβολικός, σημειώνω πως μ' αυτόν θά φορολογείται μόνο το τελευταίο κλιμάκιο του εισοδήματος κι' όχι όλολόκληρο το εισόδημα, κι' ακόμα πως σε χώρες με πολύ καλύτερα δημοσιονομικά απ' της δικής μας, όπως π.χ. στην Αγγλία και πριν από τον πόλεμο τα άνωτα κλιμάκια του φόρου εισοδήματος (income tax) ξεπερνούσαν τα 60 %, και κατά τη διάρκεια του πολέμου έφτασαν τα 95 %.

2) **Έκτακτη φορολογία του κεφαλαίου.** Η φορολογία του κεφαλαίου θεωρητικά θεμελιώνεται στην άποψη περί της περιουσίας εξίσου με το εισόδημα είναι στοιχείο τ

φοροδοτικής ικανότητας του ατόμου. Ειδικά η έκτακτη (έφ' άπαξ) φορολογία του κεφαλαίου εφαρμόζεται, όταν υπάρχει ανάγκη συγκέντρωσης σε σύντομο χρονικό διάστημα σημαντικών φορολογικών εσόδων που πρέπει να χρησιμοποιηθούν για την πλήρωση σοβαρής έκτακτης κρατικής ανάγκης π.χ. πολεμικών δαπανών, εξασφάλιση της σταθερότητας του νομίσματος κλπ. Είναι ακριβώς η περίπτωση που συντρέχει για τη χώρα μας. Έχουμε ανάγκη συγκέντρωσης στο συντομότερο χρονικό διάστημα σημαντικών ποσών για τις πρώτες δαπάνες της άνοιξοδόμησης και για τη διατήρηση της σταθερότητας του νομίσματος, ποσών που ο τακτικός φορολογικός μηχανισμός δε μπορεί να τα εξασφαλίσει εξαιτίας της ανεπαρκούς λειτουργίας της οικονομίας.

Ἄλλα καὶ ἀπὸ ἀποψη κοινωνικῆς δικαιοσύνης σωστό
εἶναι κείνοι ποὺ διατήρησαν τὶς περιουσίες τους νὰ ὑπο-
βληθοῦν σὲ μιὰ μικρὴ σχετικὰ θυσία, ὅταν ἄλλοι—ὅλοι
σχεδὸν οἱ κάτοικοι τῆς ὑπαιθρου—ἐκτός ἀπ' τὶς θυσίες
σὲ αἷμα εἶδαν καὶ τὶς περιουσίες τους νὰ καταστρέφουν-
ται ἢ νὰ διαρπάσσονται ἀπ' τοὺς καταχρητῆς ἢ νὰ πα-
θαίνουν ζημιές ἀπ' τὶς ἀνάγκες τῶν πολεμικῶν ἐπιχειρή-
σεων. Ὅταν μάλιστα εἶναι γνωστό, πῶς ἓνα μεγάλο μέ-
ρος τῶν περιουσιῶν τῆς πρώτης κατηγορίας σηματοῦνται
καὶ ἀπ' τὴ φορολογικὴ ἀσυνδοσία, ποὺ εἶχε ἐξασφαλίσαι
στὰ προπολεμικὰ χρόνια καὶ στὰ χρόνια τῆς κατοχῆς καὶ
ἀπ' τὶς φοροκλοπές ποὺ διάπραξε ἡ ὀλιγαρχία τοῦ πλού-
του σὲ ἐποχὴ ποὺ τὰ λαϊκὰ εἰσοδήματα ἐκμυθεῖνόνταν
σχεδὸν μὲ τοὺς ἔμμεσους φόρους, καθέναν εἶναι εὐκόλο
νὰ δεχθεῖ πῶς ἡ φορολόγησις τῶν περιουσιῶν αὐτῶν δέ-
θ' ἀποτελέσει παρὰ μιὰ ἀναδρομικὴ ἐπανόρθωσις, ἔστω
καὶ σὲ περιορισμένο βαθμὸν, μιᾶς ἐξοφθαλμῆς φορολογι-
κῆς ἀνισότητος.

της ανισότητάς.
 "Αν πάρουμε μάλιστα υπόψη πώς κατά τη διάρκεια της κατοχής έγιναν στη χώρα μας περιουσιακές ανακατατάξεις, που έκαναν μεγαλειότερη τη συγκέντρωση του πλούτου και αύξησαν τη δυσαναλογία ανάμεσα στις κοινωνικές τάξεις, νομίζουμε πώς, ύστερα απ' τη φανερή πιά όσο και παταγώδη άποτυχία της φορολογίας των πλουτηράντων, θάπρεπε νά συνδυσασθεί ή έκτακτη φορολογία του κεφαλαίου με τη φορολογία των περιουσιακών αύξήσεων της πολεμικής και κατοχικής περιόδου, σύμφωνα με τὸ πετυχημένο παράδειγμα τοῦ τσεχοσλαβικοῦ έκτακτου φόρου τοῦ κεφαλαίου, ποῦ ἐπιβλήθηκε μετὰ τὸ τέλος τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου μετὰ τὸ νόμο τῆς 8 τοῦ Ἀπρίλιου 1919.

Ἄπρην τὴν ἔκτακτη φορολογία τοῦ κεφαλαίου, ποῦ θὰ περιλάβει τὸ σύνολο τῆς περιουσίας, κινητῆς καὶ ἀκίνητης (ἐκτὸς ἀπὸ μικρὰς ἐξαιρέσεις ὅπως γιὰ τὰ ἀντικείμενα προσωπικῆς χρήσης κλπ.) θὰ ἐξαιροῦνται περιουσίες ποῦ δὲν ξεπερνᾶνε τὶς 300 χιλ. προπολ. δρχ. καὶ προκειμένου γιὰ τὶς ἀγροτικές, τὶς 500 χιλ. προπολ. δρχ. Ὁ φόρος θὰναι προοδευτικὸς κατὰ κλιμάκια ἀπὸ 3—25% καὶ θὰ πληρωθεῖ σὲ 6—8 ἐξαμηνες δόσεις. Ὁ συντελεστὴς θὰναι βαρύτερος γιὰ τὶς περιουσίες ποῦ ἀποκτήθηκαν κατὰ τὴν περίοδο τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς.

κατά την περίοδο του πολέμου και της κατοχής.
Στό φόρο αυτό θα υπολογυνεύθουν όλες οι φορολογίες
πλουτισάντων και εισαγωγών της κατοχής, και όσα ποσά
πληρώθηκαν για τις φορολογίες αυτές θα συμψηφισθούν
στον ναυούριο φόρο, υπολογιζόμενα με την αγοραστική
άξια του χρόνου της πληρωμής τους. 'Ο φόρος θα πρέπει
να υπολογίζεται σε βασικές μονάδες (μεταλλικές ή τιμα-
ριθμικές δραχμές κ.λ.π.) για να μην επηρεαστεί από τυ-
χόν διακυμάνσεις του νομίσματος. 'Επειδή η απόδοση
του μπορεί να βραδύνει, θα πρέπει να μελετηθεί σύστη-
μα προκαταβολής έναντι του φόρου με βάση τον πληρω-
νόμενο φόρο εισοδήματος ή έπιτηδεύματος. 'Εχομε τη
γνώμη πως αν δοθεί η πρόποσα προσοχή στη φορολο-
γία αυτή και παρθούν κι' άλλα έπιβορητικά μέτρα (όρ-
γάνωση της πίστης, διευκολύνσεις στην πληρωμή κλπ.,
και σημαντικά έσοδα θα δημιουργηθούν για τὸ Κράτος
άλλα και θα πραγματοποιηθεί σύντομα η τελική έκκαθά-
ριση του παρελθόντος από φορολογική άποψη, ώστε ο
φοροτεχνικές υπηρεσίες και τὸ Κράτος γενικά, να μπορέ-
σουν μελλοντικά ν' άφασιωθούν στην παρακολούθησι-
σὺν τακτικῶν φορολογιῶν.

3) Φόρος ώφεληθέντων άπ' τόν πληθωρισμό. Τό φόρο αυτό άνακοίνωσε πώς θά τόν έπιβάλει ό κ. Βαρβαρέσσος

χωρίς και να τὸ κάνει. Εἶναι φόρος πού θά πέσει κυρίως πάνω σέ μεγάλες βιομηχανικές ἐπιχειρήσεις, ὀρισμένες Τράπεζες καὶ μεγαλοδιοικητικές, καὶ εἶναι εὐκολὴ ἡ ἐφαρμογὴ του γιατί ὑπάρχουν ἔγγραφα κατὰ τὸ πλεῖστον στοιχεῖα, ἀπ' ὅπου βγαίνει ἡ προκύψασα ὠφέλεια. Γιὰ τίς λεπτομέρειες τῆς ἐπιβολῆς αὐτῆς τῆς φορολογίας ὑπάρχει τὸ νομοσχέδιο πού εἶχε καταρτισθεῖ ἀπ' τοὺς ὑπουργοὺς τῶν Οἰκονομικῶν τῆς Κυβέρνησης 'Εθνικῆς Ἐνότητος. Ἐδῶ σημειώνομε μόναχα πῶς ἡ συνολικὴ ὠφέλεια πού πρόκυψε γιὰ κάθε πρόσωπο ἀπ' τὴν ἐξόφληση σὲ πληθωρικὲς δραχμὲς ὀφειλῶν ὑφισταμένων πρὸς ὁποιοδήποτε φυσικὸ ἢ νομικὸ πρόσωπο τὴν 30 Ἀπρίλη 1941 καὶ ἀνάλογα μὲ τὸ χρόνο τῆς ἐξόφλησης θά ὑποβληθεῖ σὲ προοδευτικὴ φορολογία κατὰ κλιμάκια μὲ συντελεστὲς 30—70%, ἀφοῦ ἀφαιρεθεῖ ἓνα ἀφορολόγητο ποσό.

4) Φόρος πάνω σε ωρισμένες συναλλαγές. Είναι γνωστό πώς οι συναλλαγές σε αθήνη και χρηματιστηριακά πράγματα αποτελούν, κατά κανόνα, ένδειξη ύπαρξης φοροδοτικής ικανότητας. Θα πρέπει λοιπόν να φορολογούνται με αναλογικό ποσοστό 3% περίπου, που να πληρώνεται κατά το μισό άπ' τόν πωλητή και τόν αγοραστή.

5) *Φορολογία κληρονομίων, δωρεών και προικιών.* Ταυτόχρονα με τὴν εἰσαγωγὴν τοῦ διπλοῦ συστήματος φορολογίας, τοῦ συνόλου τῆς κληρονομίας καὶ τῶν κληρονομικῶν μεριδίων, ἡ φορολογία αὐτὴ πρέπει νὰ διαρρυθμισθῇ σὲ τρόπο ποὺ γιὰ τὶς μεγάλας κληρονομίες, ἔστω καὶ στενῶν συγγενῶν, ν' αὐξηθῇ σημαντικὰ, γιὰ τῶν ἀπώτερων δὲ καὶ τῶν ἐξωτικῶν νὰ πάρει δημοτικὸν χαρακτῆρα. Εὐνοϊκότερη μεταχείριση δικαιολογεῖται γιὰ τὶς μερίδες ποὺ πᾶνε σὲ ἀνήλικα τέκνα,—ὅπως καὶ γιὰ τὶς ἀγροτικὰς περιουσίας, ποὺ προέρχονται ἀπ' τὸν κοινὸν μόχθο γονιῶν—κληρονομούμενων καὶ παιδιῶν κληρονόμων. Ἀνάλογες διαρρυθμίσεις πρέπει νὰ γίνοναι καὶ στὴ φορολογία τῶν δωρεῶν καὶ προικῶν ὅπως καὶ τῶν κερδῶν ἀπὸ λαχεία, ποὺ θὰ πρέπει νὰ πάρει κι' ἡ τελευταία προοδευτικὸν χαρακτῆρα μὲ σύγχρονη ἀπαλλαγὴ τῶν μικρῶν πόσων κέρδους.

6) *Θόρος κύκλου εργασιών.* Πρέπει να συστηματοποιηθεί με την επιβολή του αποκλειστικά πάνω στην παραγωγή. Ευνόητο πώς θα εισπράττεται και στην εισαγωγή, για την εξίσωση της επιβάρυνσης των προϊόντων ήμεδαπής—άλλοδαπής. Το ποσοστό του πρέπει να καθοριστεί ανάμεσα σε 3—5 %, εκτός για ορισμένα είδη λαϊκής ανάγκης, που πρέπει ν' απαλλάσσονται ή να φορολογούνται ελαφρότερα.

7) **Φόροι πάνω στις μεταφορές.** Για σήμερα, η διαρρύθμιση της φορολογίας αυτής πρέπει να τείνει στην ελάττωση του κόστους μεταφοράς των τροφίμων και άλλων έγχωριων ειδών διαβίωσης του λαού, όπως κι' όρισμένων πρώτων ύλων. Αυτό μπορεί να γίνει με διάθεση των μεταφερομένων ειδών σε 3—4 κατηγορίες, με διάφορο ποσοστό φόρου πάνω στα κόμιστρα, για την κάθε μία.

8) **Φόροι πολυτέλειας, διασκέδασαν κ.λ.π.** Ο φόρος πολυτέλειας πρέπει να μεταρρυθμιστεί έτσι που να πέφτει πάνω στην πραγματικά πολυτελή δαπάνη κι' όχι σε κάθε δαπάνη έξω απ' την απόλυτη λιτότητα όπως γίνεται σήμερα. Όμοια πρέπει να φορολογούνται βαρεία τα κέντρα που όχι μόνο ωφέλιμα δεν είναι στο κοινωνικό σύνολο, αλλά είναι και βλαβερά (καζίνο, χαρτοπαίχτικές λέσχες, καμπаре κ.τ.τ.), ενώ αντίθετα κάθε φορολογική ελάφρυνση επιβάλλεται για το σοβαρό θέατρο, τόν κινηματογράφο, τις συναυλίες κ.λ.π., που χρησιμεύουν στη μόρφωση, πνευματική ανάπτυξη, διαπαιδαγώγηση και αναψυχή του λαού.

9) **Τέλη χαρτοσήμου.** Πρέπει να ελαφρυνθούν τα τέλη χαρτοσήμου που δεν αφορούν κερδοφόρες συναλλαγές οποιασδήποτε μορφής, αλλά πράξεις του καθημερινού βίου του λαού (αιτήσεις, πιστοποιητικά, αντίγραφα, ληξιαρχικές πράξεις, άδειες γάμων, βαπτίσεων κλπ., έκπαι-

10) **Τελεονταικοί δασμοί.** Οι δασμοί πρέπει να χρησιμοποιηθούν και για ταμειευτικούς σκοπούς, αλλά και σύμφωνα με την πολιτική των εισαγωγών σε συσχέτισμό με την όλη κίνηση της παραγωγής της χώρας. Κι, ακόμα, για την επιτυχία ανταλλαγμάτων από άλλες χώρες για την τοποθέτηση ελληνικών προϊόντων. Το τελώ-

(1) Χρησιμοποιούμε τον δρο προπολεμικές δραχμές γιατί έκφρα-
ζει μία γνωστή αγοραστική δύναμη, ενώ το σημερινό νόμισμα δεν
έχει αποκτήσει ακόμα σταθερή αξία.

νειακό δασμολόγιο πρέπει ν' αναθεωρηθεί ριζικά με τὸ σκοπό, ἀπ' τὴ μιά νά ἐλαφρυνθοῦν οἱ δασμοὶ πάνω στὰ τρόφιμα καὶ γενικά τὰ εἶδη λαϊκῆς κατανάλωσης, ἀπ' τὴν ἄλλη νά ἐπιβαρυνθοῦν τὰ εἶδη πολυτέλειας κι' ἀκόμα γιὰ ν' ἀφαιρεθεῖ ἢ νά λιγοστεύει ἡ δασμολογικὴ προστασία, ποὺ πέτυχαν μετὰ διάφορα μέσα ὀρισμένες βιομηχανίες, προστασία ποὺ τοὺς ἐπιτρέπει ν' ἀποκομίζουν τεράστια κέρδη σὲ βάρος τοῦ καταναλωτῆ λαοῦ. Οἱ ποικιλώνυμες δασμολογικὲς ἀπαλλαγές πρέπει νά περιοριστοῦν στὶς ἀπόλυτα δικαιολογημένες.

11) **Φόροι κατανάλωσης.** Μερικά ἀπ' τὰ εἶδη πλατειᾶς λαϊκῆς κατανάλωσης, ποὺ πληρώνουν σήμερα τέτοιους φόρους, θὰ περάσουν, ὅπως σημειώνουμε πὶο κάτω, στὰ φορολογικὰ μονοπώλια τοῦ Κράτους. Πάνω στ' ἄλλα εἶδη οἱ φόροι κατανάλωσης πρέπει νά διασυστηθοῦν ἐστὶν ποὺ νά ἐλαφρυνθοῦν οἱ λαϊκὲς τάξεις. Αὐτὸ μπορεῖ νά γίνει π.χ. μετὰ τὸν διαφορισμὸ τῆς φορολογίας ἀνάλογα μετὰ τὴν ποιότητα, συσκευασία καὶ ἐμφάνιση τῶν διαφόρων εἰδῶν.

12) **Φορολογικὰ μονοπώλια.** Ἐκεῖνα ποὺ ὑπάρχουν πρέπει νά διατηρηθοῦν, ἐκτός ἀπ' τ' ἄλλαι, ποὺ πρέπει νά μείναι κρατικὴ ἐπιχείρηση, γιὰ νάχαι ἐξασφαλίσουν καὶ φτηνὸ ἀλάτι ὁ λαός, ἀλλὰ νά ἐπιτρέπεται καὶ ἡ συλλογὴ τοῦ αὐτοπύκτου ἀλατιοῦ. Πρέπει νά καθιερωθεῖ διαφορισμὸς τῆς τιμῆς τῶν μονοπωλιακῶν εἰδῶν ἀνάλογα μετὰ τὴν ποιότητα (ποὺ σήμερα ὑπάρχει σὲ ὑποτυπώδη μορφή μόνον γιὰ τὰ παιγνιόχαρτα), ὥστε ἡ ἐπιβάρυνση τοῦ λαοῦ νά ναι ἀνάλογη μετὰ τὴν οἰκονομικὴ του ἀντοχή. Πρέπει νά καθιερωθεῖ ἀκόμα φορολογικὸ μονοπώλιο γιὰ α) τὸν καπνὸ β) τὴ μύρσα γ) τὸ οἶνον πνεύμα δ) τὰ ὑγρά καύσιμα (βενζίνη, ἀκθάαρτο πετρέλαιο, μαζούτ, καὶ ἐπέκταση στὸ φωτιστικὸ πετρέλαιο γιὰ τίς Ν. χώρες). Ἡ ἴδρυση μονοπωλίου στὰ πὶο πάνω εἶδη ἐκτός ἀπ' τὰ σημαντικὰ ἔσοδα ποὺ θὰ δώσει στὸ Κράτος, βρίσκεται καὶ στὸ πλαίσιο τῶν ἐθνικοποιήσεων τῶν βασικῶν ἐπιχειρήσεων ποὺ προγραμματίζεται ἡ λαϊκὴ Δημοκρατία. Εἰδικὰ γιὰ τὰ δυὸ πρῶτα εἶδη τὸ ἱδρυμένο κρατικὸ μονοπώλιο δὲ θὰ κάνει τίποτα ἄλλο παρὰ νά ὑποκατασταθεῖ στὸ ὑπάρχον ἤδη οὐσιαστικὰ ἰδιωτικὸ μονοπώλιο μιᾶς φούχτας ἐπιχειρηματιῶν.

β) **Ἀπ' τὴν πώληση τῶν εἰσαγομένων ἐφοδίων τῆς Οὐνρα κλπ.**

Αὐτὰ εἶναι γνωστὸ πὼς παρέχονται δωρεάν στὸ Κράτος ἀπ' τὸ διεθνὲ ὄργανισμὸ τῆς Οὐνρα καὶ παρ' ὅλες τίς ὑψηλές τιμές μετὰ τίς ὁποῖες τὰ διανέμει τὸ Κράτος, ἡ διαχειρισὴ τους ὄχι μόνον δὲν ἀξίνει μεγάλα κέρδη, ὅπως θάπορευε ἀλλὰ καὶ παρουσιάζει συνεχῶς ἑλλείμματα. Μετὰ τὴ μελέτη τοῦ ζητήματος αὐτοῦ ἀσχολεῖται εἰδικότερα ἄλλος κύκλος μελέτης τῆς ἐταιρίας. Ἐδῶ μπορούμε νά ποῦμε, πὼς γιὰ τὴν ἀνακούφιση τῶν λαϊκῶν τάξεων καὶ τὴν ἐξασφάλιση ἐσόδων στὸ Κράτος, θάπρεπε νά διαφορίζεται ἡ τιμὴ τῶν διανεμομένων τροφίμων καὶ ἄλλων εἰδῶν σὲ τρεῖς κατηγορίες δηλ. γιὰ τοὺς ἀπορὺς νά δίνονται δωρεάν, γιὰ τοὺς μισθωτοὺς σὲ μειωμένη τιμή, ποὺ ν' ἀνταποκρίνεται στὸ ἐπίπεδο τῶν ἀπολαύων τους καὶ στοὺς εὐποροὺς στὶς τιμές περίπου τῆς διεθνoῦς ἀγορᾶς.

γ) **Ἀπ' τὴν ἐμπορία καὶ τὴ βιομηχανία ὀρισμένων εἰδῶν.**

Τὸ Κράτος θὰ πρέπει νά κρατήσει γιὰ λογαριασμὸ τοῦ τὴν εἰσαγωγὴ ὀρισμένων εἰδῶν πλατειᾶς κατανάλωσης, ὅπως ἡ ζάχαρη, ὁ καφές, τὸ ρύζι, ἐνδεχόμενα τὸ στάρι καὶ μερικά ἀκόμα εἶδη. Ἀπ' τὴν ἐμπορία τους μπορεῖ νά πραγματοποιεῖ σημαντικὰ κέρδη, πωλώνοντας τὰ ἀκόμα καὶ σὲ κατώτερη τιμὴ ἀπὸ κείνη ποὺ θὰ τὰ πουλοῦσαν οἱ ἰδιῶτες ἔμποροι. Ὅμοια τὸ Κράτος μπορεῖ καὶ πρέπει νάχαι

κέρδη ἀπ' τὴ βιομηχανοποίησιν πρῶτων ὑλῶν, εἴτε ἀπὸ αὐτὲς ποὺ εἰσάγει ἡ Οὐνρα, εἴτε ἀπὸ κείνες ποὺ θὰ εἰσαγάγει τὸ ἴδιο καὶ ποὺ θὰ γίνει στὰ ἐργοστάσια ποὺ θά ναι ὑπὸ ἐπίταξη.

δ) **Ἀπ' τίς κρατικὲς ἐπιχειρήσεις.**

Τέτιες εἶναι τὰ Τ.Τ.Τ., ἡ τηλεφωνικὴ ἐταιρία, ἡ ραδιοφωνία, οἱ ΣΕΚ, τὸ ἐθνικὸ τυπογραφεῖο κλπ., ποὺ θὰ πρέπει νά διοργανωθοῦν κατὰλληλα μετὰ πνεῦμα ἐπιχειρηματικὸ. Ἀκόμα κι' ἀπὸ ἄλλες ποὺ μποροῦν νά ἱδρυθοῦν (Ἀκτοπλοῖα, ἀεροπορικὲς μεταφορὲς κλπ.).

ε) **Ἀπ' τὴν ἀκίνητη περιουσία τοῦ Κράτους.**

Μέχρι σήμερα ἡ περιουσία αὐτὴ ἀπ' τὴν ἀδιαφορία τῶν ἀνυπόδικων κρατικῶν ὑπηρεσιῶν, τὸ πνεῦμα τῆς κομματικῆς συναλλαγῆς ποὺ διέπει τὰ πάντα κι' ἀπὸ ἄλλες αἰτίες, ἀπὸδινε ἐλάχιστα. Μετὰ κατάλληλα μέτρα ὀργάνωσης καὶ διαχείρισης μπορεῖ ν' ἀποδόσει πολλαπλάσια, ἐκπληρώνοντας ταυτόχρονα καὶ κοινωνικὴ σκοπιμότητα. Ἐστὶν π.χ. τὰ δάση, ἐκτός ἀπ' τὰ μεγάλῃς ἔκτασης, μποροῦν νά δοθοῦν στὶς κοινότητες, ποὺ θὰ τὰ ἐκμεταλλεύονται δίνοντας μέρος τῶν κερδῶν στὸ Κράτος, ποὺ θ' ἀσκεῖ καὶ τὴν τεχνικὴ ἐπίβλεψη τῆς ἐκμετάλλευσης. Τὰ ἱχθυοτροφία νερά (λίμνες, ποταμοί, βιβράκια) μποροῦν νά νοικιαστοῦν σὲ ἀλιευτικούς συνεταιρισμοὺς γιὰ ἐκμετάλλευση, ὅπου θὰ συμμετέχει κατὰ ἓνα ποσοστὸ καὶ τὸ Κράτος κ.ο.κ. Ἰδιαίτερη φροντίδα πρέπει ν' ἀποδοθεῖ στὰ μεταλλεῖα καὶ ὄρυχαια.

ΕΚΤΑΚΤΑ ΕΣΟΔΑ

Παραδεγμένη δημοσιονομικὴ ἀρχὴ εἶναι πὼς οἱ ἔκτακτες δαπάνες — καὶ τέτιες εἶναι οἱ δαπάνες γιὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν — καλύπτονται μετὰ ἔκτακτα ἔσοδα, δηλ. μετὰ δάνεια κυρίως.

Ὅπως εἴπαμε ὅμως πὶο πάνω, ἐσωτερικὸς δανεισμὸς εἶναι δύσκολος γιὰ τὸν πρῶτο τουλάχιστον καιρὸ. Στὴ θέση τοῦ ἐσωτερικοῦ δανείου θὰ πρέπει νά μπεῖ ἡ εἰσπραξὴ ἀπὸ μέρους τοῦ Κράτους τῆς ὑπεραξίας τοῦ καλύμματος τῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος, ποὺ δημιουργήθηκε ἀπ' τὴν ἐξαφάνισιν τῆς ἀξίας τῆς δραχμῆς μετὰ τὸν πληθωρισμὸ. Ὁ καθηγητὴς κ. Ἀγγελόπουλος ὑπολογίζει τὸ πιθανὸ ἔσοδο τοῦ Δημοσίου ἀπ' τὴν ὑπεραξία αὐτὴ τοῦ καλύμματος σὲ 4 δισεκ. προπολ. δραχ.

Ἄλλο ἔκτακτο ἔσοδο εἶναι οἱ ἐπανορθώσεις ποὺ πρέπει νά μᾶς πληρώσουν οἱ Γερμανοί. Ἰταλοὶ καὶ Βούργοι κατακτητὲς γιὰ τίς ζημιές ποὺ προξένησαν στὴ χώρα μας στὸ διάστημα τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς καὶ ποὺ θὰ πρέπει νά ζητήσουμε νά καταβληθοῦν σὲ μετρητὰ ἢ σὲ εἶδη χρήσιμα γιὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς παραγωγῆς μας. Μετὰ τὸ θέμα τῶν ἐπανορθώσεων ἀσχολεῖται, ὅπως εἴπαμε, καὶ εἰδικὸς κύκλος τῆς «ΕΠ-ΑΝ».

Τέλος οἱ τεράστιες θυσίες ποὺ ἔκανε ἡ Ἑλλάδα γιὰ τὸ συμμαχικὸ ἀγῶνα καὶ οἱ ἀφάνταστες καταστροφές ποὺ ἔπαθε γιὰ χάριν του, τῆς δίνουν τὸ δικαίωμα νά ζητήσῃ ἀπὸ τοὺς μεγάλους Συμμάχους τῆς πιστώσεις, γιὰ τὴν ταχύτερη ἐπανάρθωσιν τῶν καταστροφῶν ποὺ ἔχει ὑποστεί. Οἱ πιστώσεις αὐτές, ποὺ πρέπει νά ζητηθεῖ νά εἶναι κυρίως σὲ παραγωγικὰ μέσα καὶ πρῶτες ὑλές ἢ σὲ χρήσιμα ἐλεύθερα χρησιμοποιήσιμα γιὰ τέτιες προμήθειες, μποροῦν νά μᾶς δοθοῦν καὶ ὑπὸ τύπο προκαταβολῆς ἐναντι τῶν ἐπανορθώσεων ποὺ δικαιούμαστε. Σὲ καμμιά ὅμως περίπτωσιν ἡ οἰκονομικὴ αὐτὴ ἐνίσχυση δὲ μπορεῖ ν' ἀποτελέσει ἀφορμὴ γιὰ τὴν ἐπιβολὴ ὁποιασδήποτε μορφῆς ἐλέγχου ἢ περιορισμοῦ τῆς πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς ἀνεξαρτησίας τῆς χώρας.

(Συνεχίζεται)

Α. ΚΡΙΑΡΗ, Γεωπόνου

Η ΕΝΤΑΣΗ ΤΗΣ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ

(Συνέχεια ἀπὸ τὸ φύλλο ἀριθ. 3)

Ἡ καλλιέργεια τῶν καρποδοτικῶν ψυχανθῶν ἔχει μεγίστη σημασία γιὰ τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ ζωοτροφικοῦ συστήματος τῆς Ἑλλάδος, ἐξαιτίας τοῦ ξηρικοῦ χαρακτῆρα τους καὶ τῆς μεγάλῃς θρεπτικῆς τους ἀξίας (βλ. «Ἀνταῖος» σελ. 311, 350).

Ὡστόσο ἡ ἀνάπτυξιν τῆς καλλιέργειάς τους κατὰ τὸ χρονικὸ διάστημα 1911 - 39 δὲν μπορεῖ νά θεωρηθεῖ ἱκανοποιητικὴ, παρὰ τὴν ἀπόλυτη αὐξήσιν τῆς καταλαμβανόμενης ἔκτασης, ἐξαιτίας τῆς μικρῆς, γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα, βελτίωσης τῆς σχετικῆς τους ἀναλογίας πρὸς τὰ ἄλλα κτηνοτροφικὰ φυτὰ. Σὲ ὀρισμένα μάλιστα γεωγραφικὰ διαμερίσματα παρουσιάζεται μικρὴ ἐλάττωσιν τῆς σχετικῆς ἀναλογίας, γεγονὸς ποὺ μαρτυρᾷ ὀπισθοδρόμησιν τοῦ ζωοτροφικοῦ

συστήματος σ' αὐτὰ, ὡς πρὸς τὴν χρησιμοποίησιν τῶν καρποδοτικῶν κτηνοτροφικῶν ψυχανθῶν.

Σύμφωνα μετὰ τὰ στοιχεῖα τοῦ Πίνακα XXV, τὰ καλλιεργούμενα γιὰ καρπὸ (φυσικὰ χρησιμοποιεῖται καὶ τὸ παραγόμενον ἄχερ) κτηνοτροφικὰ ψυχανθὰ παρουσιάζουν στὴν περίοδο 1911 - 39 ἀπόλυτη αὐξήσιν τῆς καταλαμβανόμενης ἔκτασης στὴν Παλαιὰ Ἑλλάδα κατὰ 4154 στρέμματα, ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ 2,8% τῶν ἐκτάσεων τοῦ 1911, καὶ κατὰ 74980 στρέμματα στὴ Νέα Ἑλλάδα γιὰ τὴν περίοδο 1929 - 39, ποὺ ἀντιστοιχεῖ σὲ 49,4% τῶν ἐκτάσεων τοῦ 1929. Γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα καὶ γιὰ τὴν περίοδο 1929 - 39 ἡ ἀπόλυτη αὐξήσιν τῶν ἐκτάσεων τους ἀνέρχεται σὲ 151063 στρέμματα, ποὺ ἀντιστοιχοῦν σὲ 65,7% τῶν ἐκτάσεων τοῦ 1929.

ΠΙΝΑΚΑΣ XXV

Ἡ ἐξέλιξιν τῆς καλλιέργειας τῶν καρποδοτικῶν ψυχανθῶν (1911—1939) (10)

Γεωγραφικὰ διαμερίσματα	1911	1929	1939	Διαφορὰ ± 1911—1939		Ἀναλογία % πρὸς συνολικὴ ἔκτασιν κτηνοτροφ. καλλιέργειῶν			Διαφορὰ ἀναλογίας 1911—1939
				Στρέμματα	%	1911	1929	1939	
Θεσσαλία	58 514	25 957	62 257	+ 3 743	+ 6	17	5	11	— 6
Στερεὰ Ἑλλάς—Εὐβοία	20 755	19 880	38 724	+ 17 969	+ 87	3	4	6	+ 3
Πελοπόννησος	68 765	30 515	45 989	— 17 826	— 28	12	8	7	— 5
Κυκλάδες	3 946	784	703	— 3 243	— 82	6	1	1	— 5
Ἰόνιοι Νῆσοι	3 359	1 774	6 870	+ 3 511	+105	6	7	7	+ 11
Σύνολα π. Ἑλλάδος	150 339	78 410	154 493	+ 4 154	+ 2,8	10	6	7	— 3
Μακεδονία		78 546	149 727	+ 71 181	+ 91		8	12	+ 4
Ἡπειρος		4 041	12 106	+ 8 065	+ 20		2	4	+ 2
Κρήτη		31 243	34 487	+ 3 244	+ 10		14	10	— 4
Νῆσοι Ἀρχιπελάγους		6 383	7 691	+ 1 308	+ 20		8	8	
Δυτικὴ Θράκη		31 469	22 651	— 8 818	— 28		12	9	— 3
Σύνολα ν. Ἑλλάδος		151 682	226 662	+ 74 980	+ 49,4		9	10	+ 1
Γεν. συν. προπ. Ἑλλάδος		230 091	381 155	+ 151 063	+ 65,7		7	9	+ 2

Ἡ ἀνωτέρω ἀπόλυτη αὐξήσιν τῆς ἔκτασης τῶν ψυχανθῶν δὲν εἶναι γενικὴ, γιὰτὶ ὀρισμένα γεωγραφικὰ διαμερίσματα παρουσιάζουν ἐλάττωσιν. Συγκεκριμένως τὴ μεγαλύτερη ἀπόλυτη αὐξήσιν παρουσιάζει ἡ Ἡπειρος (200%), Ἑπτανήσος (105%), Μακεδονία (91%) καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάδα—Εὐβοία μετὰ 87%. Ἀντίθετα σημαντικὴ ἀπόλυτη ἐλάττωσιν τῆς καλλιεργούμενης ἔκτασης παρουσιάζουν οἱ Κυκλάδες (82%) καὶ ἡ Δ. Θράκη - Πελοπόννησος (28%).

Ἰδιαίτερη σημασία ἔχει ἡ τιμὴ τῆς σχετικῆς ἀναλογίας τῶν καρποδοτικῶν ψυχανθῶν ἀπέναντι πρὸς τὸ σύνολο τῶν καλλιεργουμένων κτηνοτροφικῶν φυτῶν καὶ ἡ ἐξέλιξιν τῆς σὲ θεωρούμενο χρονικὸ διάστημα.

Γενικὰ παρατηροῦμε πὼς ἡ τιμὴ τῆς ἀναφερθείσης σχετικῆς ἀναλογίας εἶναι μικρὴ καὶ ἀνέρχεται τὸ 1939 σὲ 7%, γιὰ τὴν Π. Ἑλλάδα καὶ σὲ 10% γιὰ τὴν Ν. Ἑλλάδα καὶ γιὰ ὅλη τὴν Ἑλλάδα σὲ 9%. Τὴν ὑψηλότερη σχετικὴ ἀναλογία παρουσιάζει τὸ 1939 ἡ Ἑπτανήσος μετὰ 17%. Ἀκολουθεῖ ἡ Μακεδονία μετὰ 12%, Θεσσαλία 11%, Κρήτη 10%. Ἐνδιάμεσες τιμές παρουσιάζει ἡ Δ. Θράκη μετὰ 9%, Ν. Ἀρχιπελάγους 8%, Πελοπόννησος 7% καὶ Στερεὰ Ἑλλάδα - Εὐβοία 6%. Τὶς

μικρότερες τιμές παρουσιάζουν οἱ Κυκλάδες 1% καὶ ἡ Ἡπειρος 4%.

Ἐκτός ὅμως ἀπὸ τίς μικρὲς τιμές ποὺ σὲ σύνολο τῆς παρουσιάζει, ἡ σχετικὴ ἀναλογία τῶν καρποδοτικῶν ψυχανθῶν ἐντὸς τοῦ συνόλου τῶν καλλιεργουμένων κτηνοτροφικῶν φυτῶν ἐμφανίζει καὶ δυσμενὴ ἐξέλιξιν σὲ θεωρούμενο χρονικὸ διάστημα. Ἐστὶν ἡ Παλαιὰ Ἑλλάδα παρουσιάζει ἐλάττωσιν τῆς σχετικῆς ἀναλογίας στὴν περίοδο 1911 - 39 3% καὶ ἡ Νέα Ἑλλάδα γιὰ τὴν περίοδο 1929 - 39 αὐξήσιν μόνον 1%. Ὁλόκληρη ἡ Ἑλλάδα γιὰ τὴν περίοδο 1929 - 39 αὐξήσιν 2%. Τὰ γενικά αὐτὰ ἀποτελέσματα περικλείουν σημαντικὲς διαφορὰς κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα. Ἐστὶν ἡ ἐλάττωσιν τῆς θεωρούμενης σχέσης γιὰ τὴν περίοδο 1911 - 39 ἀνέρχεται στὴ Θεσσαλίᾳ σὲ 6%, Πελοπόννησος καὶ Κυκλάδες 5%, γιὰ τὴν περίοδο δὲ 1929 - 39 στὴν Κρήτη σὲ 4% καὶ στὴ Δ. Θράκῃ σὲ 3%. Αὐξήσιν παρουσιάζουν γιὰ τὴν περίοδο 1911 - 39 ἡ Ἑπτανήσος 11% καὶ ἡ Στερεὰ Ἑλλάδα - Εὐβοία 3%. Καὶ γιὰ τὴν περίοδο 1929 - 39 ἡ Μακεδονία 4% καὶ ἡ Ἡπειρος 2%.

Ἀνακεφαλαιώνοντας τίς παρατηρήσεις μας ἐπὶ τῶν δεδομένων τοῦ Πίνακα XXV διαπιστώνουμε πὼς καὶ τὰ καλλιεργούμενα καρποδοτικὰ ψυχανθὰ παρουσιάζουν γιὰ τὴν Ἑλλάδα συνολικὰ θεωρούμενη σταθερότητα τῆς σχετικῆς τους ἀναλογίας πρὸς τὰ καλλιεργούμενα κτηνοτροφικὰ φυτὰ, συγκριτικὰ μετὰ τὴν παρελθόν, ποὺ δὲν ἀνταποκρίνεται ὅμως πρὸς ἀνάλογη σταθερότητα κατὰ γεωγραφικὰ διαμερίσματα.

(70) Βάσει στοιχείων τῶν Γεωργ. ἀπογραφῶν 1911 καὶ 1929. Γιὰ τὸ 1939 ἐλήφθησαν στοιχεῖα ἀπὸ τὴ Δοσὴ Μελετῶν τοῦ Ὑπ. Γεωργίας. Τὸ 1911 ἐλήφθη ἡ Θεσσαλία χωρὶς τὸ Ν. Ἀρτης καὶ ἡ Ἑπτανήσος χωρὶς τὴν Λευκάδα γιὰ νά ὑπάρχει ἀντιστοιχία πρὸς τὸ 1929 καὶ 1939. Περιλαμβάνονται: βίκος, ρόβη, λαθούρι κατὰ τὰ 4/5 τῶν ἐκτάσεων, λούπινα. Τὸ 1939 καὶ οἱ ἐκτάσεις σόγιας.

Ἡ συνέχεια τῆς μελέτης τοῦ κ. Σ. Σταυροπούλου

«Ἐνεργειακὲς διαπιστώσεις καὶ προοπτικὲς» (ἀπὸ τὸ 4ο φύλλο)

καὶ τοῦ κ. Μ. Ἀναστασιάδη

«Γιὰ ἓνα δίκτυο Λαϊκῆς Ραδιοφωνίας στὴν Ἑλλάδα» (ἀπὸ τὸ 4ο φύλλο)

δὰ δημοσιεῖσθαι στὸ ἐρχόμενο.

μά αποτελεί συνισταμένη μικρών γενικά αύξήσεων αφενός και μικρών μειώσεων αφετέρου.

Η ύψηλή σχετική αναλογία σε όρισμένα γεωγραφικά διαμερίσματα με συγκεκριμένες κλιματικές συνθήκες (Επτάνησος 17%, Κρήτη 14% το 1929) υποδεικνύει τη δυνατότητα αύξησης της αναλογίας αυτής και σε άλλες περιοχές με όμοιες φυσικές συνθήκες (Πελοπόννησος, Κυκλάδες, νησιά Αρχιπελάγους, πεδινή Στερεά Ελλάδα), ενώ η σχετική ύψηλή τιμή της αναλογίας σε άλλα βορεινότερα (Μακεδονία 12%, και Θεσσαλία 17% το 1911) υποδεικνύει τη δυνατότητα αύξησης της παραπάνω αναλογίας στις βορεινές και όρεινες περιοχές της Ελλάδας (όρεινη Στερεά Ελλάδα, Θεσσαλία, Ήπειρος, Δ. Θράκη).

Η ελάττωση της σχετικής αναλογίας των καρποδοτικών ψυχανθών στην Παλαιά Ελλάδα φανερώνει συγκράτηση και πτωχή κατάσταση στην ανάπτυξη του ζωοτροφικού συστήματος, και οφείλεται—καθώς και η μόλις διατήρηση ή μικρή

αύξηση στις άλλες περιφέρειες—κυρίως στην καταθλιπτική επίδραση της επέκτασης της οικόκαλλιέργειας, προς την οποία οδηγούσε η κρατική πολιτική της οικόκαλλιεργείας.

Το γεγονός αφετέρου της απόλυτης και της σχετικής υπερίχυσης της επέκτασης, έστω και μικρής, στη Νέα Ελλάδα και για το σύνολο της Ελλάδας, μαρτυρούν για τις ευνοϊκές αντικειμενικές συνθήκες ανάπτυξης της καλλιέργειας των καρποδοτικών ψυχανθών, και για τις πολύχρονες προσπάθειες των κρατικών Γεωργικών Υπηρεσιών και των Ίδρυμάτων Έρευνας για τη βελτίωση του ζωοτροφικού συστήματος, ιδιαίτερα στον τομέα αυτό.

Σημαντική επίσης, και από ποσοτική και από ποιοτική άποψη, κατηγορία των καλλιεργουμένων στην Ελλάδα κτηνοτροφικών φυτών αποτελούν οι σανοί: κριθής, βρώμης, σίκαλης, βίκου, ρόβης, λαθούριου και καλαμποκιού. Την εξέλιξη των για σανό καλλιεργουμένων φυτών στην περίοδο 1911—89 δείχνει ο Πίνακας XXVI.

ΠΙΝΑΚΑΣ XXVI

Εξέλιξη των καλλιεργειών για παραγωγή σανού (1911—1939), σε στρέμματα (1)

Γεωγραφικά διαμερίσματα	1911	1929	1939	Διαφορά ± 1911—1939		Αναλογία % προς συνολική έκταση κτηνοτροφ. καλλιεργειών			Διαφορά αναλογίας 1911—1939
				Στρέμματα	%	1911	1929	1939	
Θεσσαλία	5 077	7 941	55 167	+ 50 090	+ 99	2	2	9	+ 7
Στερεά Ελλάς—Εύβοια	168 311	174 582	9 633	— 158 658	— 94	27	32	1	— 26
Πελοπόννησος	76 547	68 413	54 230	— 22 317	— 29	15	17	8	— 7
Κυκλάδες	1 910	632	—	— 1 910	— 100	3	1	—	— 3
Ίόνιοι Νήσοι	6 960	4 163	6 111	— 849	— 12	12	16	15	+ 3
Σύνολα π. Ελλάδος	258 805	255 731	125 161	— 133 644	— 52	16	16,5	6	— 10
Μακεδονία		10 485	7 541	— 2 944	— 28		1—	0,6	— 0,4
Ήπειρος		942	118	— 824	— 87		0,5	0,04	— 0,4
Κρήτη		2 090	4 379	+ 2 289	+ 109		0,9	1,2	+ 0,3
Νήσοι Αρχιπελάγους		3 968	1 459	— 2 509	— 63		5—	1,6	— 3,4
Δυτική Θράκη		2 390	1 510	— 880	— 37		1—	0,6	— 0,4
Σύνολα ν. Ελλάδος		19 875	15 007	— 4 868	— 24		1,1	0,7	— 0,4
Γεν. σύν. προπ. Ελλάδος		275 606	140 168	— 135 438	— 49		8,3	3,2	— 5,1

Η έκταση των για σανό καλλιεργουμένων φυτών παρουσιάζει γενική ελάττωση και απόλυτη και σχετική προς το σύνολο των καλλιεργουμένων κτηνοτροφικών φυτών.

Η ελάττωση αυτή, σε αρκετά γεωγραφικά διαμερίσματα είναι σημαντική, σε άλλα όμως είναι μικρή, ενώ σε δυο περιφέρειες, στην Κρήτη και την Θεσσαλία παρουσιάζεται μικρή αύξηση, που είναι και σημαντική κατ' απόλυτη τιμή.

Αναλυτικά, σύμφωνα με τα δεδομένα του Πίνακα XXVI, η σχετική ελάττωση ανέρχεται σε 10% για την Παλαιά Ελλάδα στο διάστημα 1911—39, και σε 0,4% για τη Νέα Ελλάδα στο διάστημα 1929—39. Για όλη την Ελλάδα και για την περίοδο 1929—39 η σχετική ελάττωση ανέρχεται σε 5,1%.

Κατά γεωγραφικά διαμερίσματα, σχετική αύξηση παρουσιάζει η Θεσσαλία 7%, Επτάνησος 3% και Κρήτη 0,3%. Σχετική ελάττωση δε η Στερεά Ελλάδα—Εύβοια 26%, Πελοπόννησος 7%, Ν. Αρχιπελάγους 3,4%, Κυκλάδες 3%, κάτω δε της μονάδας η Μακεδονία, Ήπειρος και Δ. Θράκη.

Η ελάττωση των καλλιεργουμένων για παραγωγή σανού κτηνοτροφικών φυτών κατά ένα μέρος οφείλεται στη χρησιμοποίηση συνεχώς αυξανόμενων εκτάσεων για τη οικόκαλλιέργεια, επίσης όμως στην ανάπτυξη των κτηνευτικών καλλιεργειών και των καλλιεργουμένων άλλων κτηνοτροφικών φυτών και ιδίως της μηδικής. Έτσι ενώ εκ πρώτης όψεως παρουσιάζεται σαν πτωχή κατάσταση του ζωοτροφικού συστή-

(71) Στατιστικά στοιχεία όπως στην ύποση (70). Περιλαμβάνονται κατά τους χαρακτηρισμούς της Στατιστικής: 1911: σανό κριθής, βρώμης, βίκου, λαθούριου, ρόβης, 1929: σανό κριθής, βρώμης, σίκαλης, βίκου, ρόβης, λαθούριου, εξ άραβόσπου και όσπριων, 1939: σανό εν γένει.

και νησιά του Αρχιπελάγους (90%). Ακολουθεί η Κρήτη (89%), Στερεά Ελλάδα—Εύβοια (86%), Μακεδονία (84%), Πελοπόννησος (83%) και Δ. Θράκη (80%). Τη μικρότερη αναλογία παρουσιάζει η Επτάνησος (66%).

Και η σχετική αναλογία των κτηνοτροφικών σιτηρών προς το σύνολο των καλλιεργουμένων κτηνοτροφικών φυτών παρουσιάζει σημαντική αύξηση στην Παλαιά Ελλάδα για την περίοδο 1911—39 (11%), μικρά όμως ελάττωση στη

Νέα Ελλάδα για την περίοδο 1929—39 (2%). Για όλη δε την Ελλάδα και την περίοδο 1929—39 μικρή αύξηση (3%).

Αναλυτικά, μεγάλη αύξηση της σχετικής αναλογίας παρουσιάζει η Στερεά Ελλάδα—Εύβοια (19%) και η Πελοπόννησος (12%). Ακολουθούν οι Κυκλάδες (8%), Κρήτη και νησιά Αρχιπελάγους (4%). Ελάττωση της σχετικής αναλογίας παρουσιάζουν η Δ.Θράκη (7%), Μακεδονία (6%), Επτάνησος και Θεσσαλία (3%) και η Ήπειρος (2%).

ΠΙΝΑΚΑΣ XXVII

Εξέλιξη της καλλιέργειας των κτηνοτροφικών σιτηρών, σε στρέμματα (1911—1939) (1)

Γεωγραφικά διαμερίσματα	1911	1929	1939	Διαφορά ± 1911—1939		Αναλογία % προς συνολική έκταση κτηνοτροφ. καλλιεργειών			Διαφορά αναλογίας 1911—1939
				Στρέμματα	%	1911	1929	1939	
Θεσσαλία	267 588	480 625	451 702	+ 184 114	+ 69	79	91	76	— 3
Στερεά Ελλάς—Εύβοια	410 556	312 922	575 894	+ 165 338	+ 43	67	57	86	+ 19
Πελοπόννησος	255 138	288 625	565 029	+ 209 896	+ 59	71	73	83	+ 12
Κυκλάδες	59 972	52 759	95 192	+ 35 220	+ 59	91	97	99	+ 8
Ίόνιοι Νήσοι	39 764	20 064	26 940	— 12 824	— 32	69	76	66	— 3
Σύνολα π. Ελλάδος	1 133 018	1 154 995	1 714 757	+ 581 744	+ 52	72	75	83	+ 11
Μακεδονία		899 367	1 077 436	+ 177 779	+ 20		90	84	— 6
Ήπειρος		196 006	287 377	+ 91 371	+ 47		96	94	— 2
Κρήτη		195 814	319 717	+ 123 933	+ 63		85	89	+ 4
Νήσοι Αρχιπελάγους		66 627	82 889	+ 16 262	+ 24		86	90	+ 4
Δυτική Θράκη		221 779	228 788	+ 7 004	+ 3		87	80	— 7
Σύνολα ν. Ελλάδος		1 579 593	1 995 942	+ 416 349	+ 26		89	87	— 2
Γεν. σύν. προπ. Ελλάδος		2 734 588	3 710 699	+ 976 111	+ 36		82	85	+ 3

Η ανάπτυξη των κτηνοτροφικών σιτηρών συνδέεται με την ανάπτυξη της οικόκαλλιέργειας δεδομένου πως αυτά συνηθίζονται περισσότερο από τα ψυχανθή στην άμειψι-σπορά του σίτου: σίτος—κριθι ή βρώμη—άγραναπάυση, επίσης η ανάπτυξη της καλλιέργειας του καλαμποκιού συνδέεται με την ανάπτυξη της άρδευστικής εκμετάλλευσης της γης. Πάντως η σχετική αύξηση σε πολλές περιοχές, δεδομένου ότι σ' αυτές η επέκταση των κτην. σιτηρών γίνεται σε βάρος των σανών που αντικαθίστανται από μηδική (βλ. Πίνακες XXIV και XXVI), μαρτυρεί για προοδευτική εξέλιξη του ζωοτροφικού συστήματος της Ελλάδας προς την παραγωγή πλουσιότερων σε θρεπτικά συστατικά ζωοτροφών.

Την κατανομή στο χρονικό διάστημα 1911—39 των μελετηθέντων προηγούμενα καλλιεργουμένων κτηνοτροφικών φυτών κατά είδος και την μεταξύ τους αναλογία δείχνει ο συγκριτικός Πίνακας XXVIII.

Από αυτόν διαπιστώνται πάλι συγκεκριμένα πως τα κτηνοτροφικά δημητριακά διατηρούν έντονα υπερέχουσα θέση μεταξύ των καλλιεργουμένων κτηνοτροφικών φυτών και πως βελτίωσαν μάλιστα στο θεωρούμενο χρονικό διάστημα την εκατοστιαία αναλογία τους προς τα άλλα καλλιεργούμενα κτηνοτροφικά φυτά.

ΠΙΝΑΚΑΣ XXVIII

Εξέλιξη της σχετικής αναλογίας των εκτάσεων των κυριωτέρων κτηνοτροφικών φυτών.

	1911	1929	1939	Διαφορά ± 1911—1939
Κτηνοτροφικά σιτηρά	71,6	82,4	84,8	+ 13,2
Κτηνοτροφικά ψυχανθή	9,5	7,0	8,8	— 0,7
Σανοί	16,4	8,3	3,2	— 13,2
Μηδική	2,5	2,3	3,2	+ 0,7

Τα κτηνοτροφικά ψυχανθή παρουσιάζουν μικρή μείωση της σχετικής αναλογίας τους, σημαντική δε οι σανοί. Αντιθέτως η μηδική παρουσιάζει μικρή αύξηση, αλλά ιδιαίτερης σημασίας όπως αναφέραμε.

(Συνεχίζεται)

(72) Στατιστικά στοιχεία όπως στην ύποση (70). Περιλαμβάνονται: 1911: βρώμη, κριθι κατά τα 3/4, άραβόσιτος κατά το 1/4, κέκρι (έκτασεις 1914), 1929: βρώμη, κριθι 3/4, κέκρι, υπερλίτσα, λιανοκαλάμποκο κατά τα 9/10, 1939: βρώμη, κριθι 3/4, άραβόσιτος 1/4, όσργον.

Η ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

Για την ενημέρωση των αναγνωστών μας πάνω στις μεταρρυθμίσεις που πραγματοποιούνται στις δημοκρατικές χώρες της Ευρώπης, δίδουμε πιο κάτω μια συνοπτική εργασία για την εθνικοποίηση των Τραπεζών στην Γαλλία, που θίγει μόνο τα βασικά της στοιχεία. Αργότερα επιφυλασόμεθα να δημοσιεύσουμε μια αναλυτική και ολοκληρωμένη μελέτη, ανάλογη με την σημασία του θέματος.

Ι. Η ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ ΚΑΙ ΣΤΙΣ ΤΡΑΠΕΖΕΣ

Το δημοκρατικό πνεύμα που επικράτησε με την λήξη του τελευταίου παγκοσμίου πολέμου, είχε αποτέλεσμα την πραγματοποίηση σημαντικών δημοκρατικών μεταρρυθμίσεων σε πολλούς τομείς της οικονομικής και κοινωνικής γενικότερα ζωής. Μια σειρά δημοκρατικές χώρες της Ευρώπης έχει να επιδείξει αξιόλογες τέτοιες μεταρρυθμίσεις, όπως η Γαλλία, η Αγγλία, η Τσεχοσλοβακία, η Πολωνία, η Γιουγκοσλαβία κλπ.

Κύρια μεταρρύθμιση στον οικονομικό τομέα υπήρξε η εθνικοποίηση των μεγάλων επιχειρήσεων—κλειδιών των βασικών κλάδων της παραγωγής (ηλεκτρισμού, γαιόθρακος κλπ.) και των επιχειρήσεων που, λόγω της έκτασης και της φύσης των εργασιών τους, επηρεάζουν γενικότερα την οικονομική ζωή (τράπεζες, ασφαλιστικές εταιρείες κλπ.).

Το αίτημα για την αύξηση της παραγωγής και το ανέβασμα του βιωτικού επιπέδου του λαού, που δεσπόζει μεταπολεμικά στις ευρωπαϊκές δημοκρατίες, δεν μπορούσε να ικανοποιηθεί με την παλιά οργανωμένη πολιτική τροχό-πέδη στην παραγωγή, οικονομικού μαλθουσιανισμού, πολιτική έπικερδών επενδύσεων, χωρίς να ενδιαφέρονται για τα γενικότερα συμφέροντα του Έθνους. Η επικράτηση των ιδιωτικών συμφερόντων σε βάρος των γενικών είναι απαραίτητη στις σύγχρονες δημοκρατίες. Έπρεπε συνεπώς η οργανωση της παραγωγής να γίνει πάνω σε νέες βάσεις, ώστε να ανταποκριθεί στο αίτημα για την αύξηση της παραγωγής και να εξυπηρετεί τα γενικότερα εθνικά και λαϊκά συμφέροντα και όχι τα ιδιαίτερα συμφέροντα μιας ολιγαρχίας.

Στη σημερινή περίοδο της κατ'έξοχην έγχρημάτου και πιστωτικής οργάνωσης της οικονομίας, η οικονομική ζωή κάθε χώρας δέχεται άμεσα ή έμμεσα την επίδραση της πολιτικής που άσκει η Κεντρική Τράπεζα, καθώς και οι άλλες έμπορικες Τράπεζες. Η ρύθμιση της κυκλοφορίας, η κατανομή των πιστώσεων, οι πολύμορφες έπεμβάσεις της Κεντρικής Τράπεζας στην αγορά χρήματος και κεφαλαίων παίζουν αποφασιστικό ρόλο στην οικονομία της χώρας. Η τεράστια έξ δόλου δύναμη που άποκτησαν οι σύγχρονες έμπορικες Τράπεζες με το πιστωτικό χρήμα, την συγκέντρωση της εθνικής αποταμίευσης και την κατανομή της πίστης στις διάφορες επιχειρήσεις, τις έχουν καταστήσει κλειδιά της οικονομικής ζωής. Με μια κακή διαχείριση των πιστωτικών των πόρων έκθετον σε κινδύνους όχι μόνον τα συμφέροντα των καταθετών και των μετόχων, αλλά την όλη οικονομική ζωή, λόγω της αλληλεξάρτησης που υπάρχει μεταξύ των διαφόρων οικονομικών μονάδων. Με την κατανομή επίσης των πιστώσεων σε όρισμένες μόνο επιχειρήσεις, είτε εκείνες που συνδέονται άμεσα ή έμμεσα με τις τράπεζες, είτε εκείνες που χωρίς να είναι ζωτικής οικονομικής ή εθνικής σημασίας παρουσιάζουν έν τούτοις περισσότερες στενά τραπεζικές έγγυήσεις, καθυστέρουν την ανάπτυξη στις ζωτικές για το έθνος παραγωγικές δυνάμεις, που ενισχυόμενες, θα προήγαγαν την οικονομία της χώρας. Η κατεύθυνση της πιστωτικής πολιτικής, μπορούμε να πούμε, είναι ταυτόσημη με την κατεύθυνση της παραγωγικής πολιτικής.

Ένας παράγοντας τέτοιας σημασίας για την οικονομική και εθνική ζωή, όπως οι τράπεζες, δεν μπορούσε μέσα στα πλαίσια μιας προσοδευτικής δημοκρατίας να εξακολουθεί

να εργάζεται με την παλιά του μορφή, έχοντας αντικειμενικό σκοπό την εξασφάλιση ικανοποιητικών μερισμάτων στους μετόχους και αδιαφορόντας για το γενικό συμφέρον. Γι' αυτό στις σύγχρονες ευρωπαϊκές δημοκρατίες μετασχηματίσθηκε και προσαρμόσθηκε προς το δημοκρατικό αίτημα της ύποταξης του ιδιωτικού συμφέροντος στο εθνικό συμφέρον. Σκοπός και κατεύθυνση της δράσης των εθνικοποιημένων τραπεζών θα είναι η ενίσχυση και προαγωγή της παραγωγής και της οικονομίας γενικά για την εξυπηρέτηση του λαού.

ΙΙ. Η ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗΝ ΓΑΛΛΙΑ

Η εθνικοποίηση των Τραπεζών στην Γαλλία ήταν ήδη στο πρόγραμμα του Έθνικού Συμβουλίου της Αντίστασης. Η γαλλική Κυβέρνηση σ' έφαρμονή του προγράμματος τούτου κατάρτισε τον νόμο 45 - 015 για την εθνικοποίηση της Τράπεζας της Γαλλίας, των μεγάλων Τραπεζών και για την οργάνωση της πίστης*, που ψηφίστηκε από την Έθνοσυνέλευση στις 2 του Δεκέμβρη 1945.

α) Η εθνικοποίηση της Τράπεζας της Γαλλίας.

Προτού μπούμε στην ανάλυση των διατάξεων του νόμου της εθνικοποίησης της Τράπεζας της Γαλλίας, θα παραθέσουμε μερικά στοιχεία για την Ιστορία, τη δράση και τη μορφή της Τράπεζας.

Η ίδρυση της Τράπεζας της Γαλλίας χρονολογείται από το 1800. Αρχικά λειτουργούσε σαν ιδιωτική Τράπεζα. Στα 1806 πέτυχε το αποκλειστικό έκδοτικό προνόμιο μόνο για το Παρίσι. Η οικονομική κρίση του 1847 και η Έπανάσταση του 1848 δημιούργησαν συνθήκες που έπιτρέψαν την άπορόφηση των περιφερειακών έκδοτικών Τραπεζών από την Τράπεζα της Γαλλίας. Έτσι έγινε η αποκλειστική έκδοτική Τράπεζα της χώρας.

Από το 1848 ως το 1928 η κύρια προσπάθεια της Τράπεζας της Γαλλίας στράφηκε στην αύξηση του μεταλλικού της αποθέματος, που αντιπροσωπεύει ήδη το εις χρυσόν απόθεμα της χώρας. Από το 1928 και έπειτα ανάπτυξε ακόμα περισσότερο τους δεσμούς και τις σχέσεις με το Κράτος, που είχαν ήδη αναπτυχθεί στον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο και έγινε το όργανο για την άσκηση της νομοματικής πολιτικής της Κυβέρνησης.

Η τέτοια ανάπτυξη και θέση της Τράπεζας στην οικονομία της χώρας έκαμε την Κυβέρνηση του Λαϊκού Μετώπου στα 1936 να προβεί σε σοβαρές μεταρρυθμίσεις, κυρίως σε ότι άφορα την διοικητική οργάνωση της Τράπεζας, που στήριζονταν στις αναχρονιστικές διατάξεις του καταστατικού. Με τις μεταρρυθμίσεις αυτές δόθηκε μεγαλύτερη ανεξαρτησία στο διοικητή και στους υποδιοικητές της Τράπεζας, δημοκρατικοποιήθηκαν οι γενικές συνελεύσεις** και αντιπροσωπεύτηκαν στο γενικό συμβούλιο οι ζωτικές δυνάμεις του έθνους.

Οι εισηγητές των μεταρρυθμίσεων πίστευαν πως το σύνολο των διοικητικών μεταρρυθμίσεων θα προωθούσε και μεταρρυθμίσεις τεχνικής μορφής στην άσκηση της πίστης. Όλες όμως οι βελτιώσεις δεν έθιξαν το βασικό πρόβλημα της πίστης, που παρέμεινε τελικά άλυτο. Η Κυβέρνηση δεν μπορούσε να το θέσει σ' όλη του την έκταση λόγω της αντίδρασης μιας μερίδας του Κοινοβουλίου.***

Τόν Νοέμβριο του 1940 οι προσοδευτικές διοικητικές μεταρρυθμίσεις του 1936 ανατράπηκαν απ' την Κυβέρνηση του Vichy. Τα μέλη του γενικού συμβουλίου της Τράπεζας περιορίστηκαν σε έντεκα (από είκοσι), απομακρύνθηκαν απ'

* Δημοσιεύθηκε στη Journal Officiel της 3 του Δεκέμβρη 1945.

** Στις γενικές συνελεύσεις έπerven ως τότε μέρος μόνο οι δικαστικοί που ίσχυον μέτοχοι για ν' ακούσουν απλώς την έκθεση του Γενικού συμβουλίου (χωρίς να έχουν δικαίωμα κριτικής ή απόρριψής της) και για να εκλέξουν τους συμβούλους και τους έλεγκτές.

*** BL, Dauphin - Meunier A., Banque de France, στην Annuaire des Banques d'Emmission 1938, Genève, σελ. 499 κ.έ.

αυτό οι αντιπρόσωποι των συνδικάτων, ατέχθησε ο αριθμός των αντιπροσώπων των μετόχων, τα όκτω απ' τα έυδεκα μέλη εκλέγονται άμεσα ή έμμεσα απ' την Κυβέρνηση, και ο διοικητής και οι δύο υποδιοικητές, διορισμένοι επίσης απ' την Κυβέρνηση, συγκέντρωναν την ολοκληρωτική σχεδόν διαχείριση των υποθέσεων της Τραπέζης*.

Η Τράπεζα της Γαλλίας ήταν μετοχική εταιρία με εταιρικό κεφάλαιο 182 500 000 φρ., χωρισμένο σε μετοχές των 1 000 φρ. και με αποθεματικά 329 341 000 φρ. (τέλος 1944).

Θα προβούμε ήδη στην ανάλυση των διατάξεων που διέπουν την εθνικοποίηση της Τραπέζης της Γαλλίας: Η εθνικοποίηση της Τραπέζης της Γαλλίας ρυθμίζεται από τα 3 πρώτα άρθρα του νόμου 45-015 της 2-ΧΙΙ-45 που αναφέραμε πιο πάνω.

Το άρθρο 1 του νόμου ορίζει ότι η Τράπεζα της Γαλλίας εθνικοποιείται από την 1η του Γενάρη 1946 και ότι εξακολουθεί μόνη να εξασφαλίζει την έκδοση τραπεζογράμμιων σ' όλοκληρη την μητροπολιτική Γαλλία. Οι μετοχές της μεταβιβάζονται στο κράτος. Οι σύμβουλοι και οι έλεγκτές, που εκλέχτηκαν από τους μετόχους, παύουν ν' άσκούν τα καθήκοντά τους την 31η του Δεκέμβρη 1945.

Το άρθρο 2 καθορίζει τα σχετικά με την άποζημίωση των μετόχων, οι όποιοι έναντι του τίτλου της συμμετοχής τους στα περιουσιακά στοιχεία και στα κέρδη της Τράπεζας—της μετοχής—λαμβάνουν τίτλο που αντιπροσωπεύει τοκοφόρο—πραγματεύσιμες. Η αξία στην όποια θα έσοφληθούν καθορίζεται από την αξία έκκαθάρσης της μετοχής, που εκτιμάει έπιτροπή από δύο εκπροσώπους του Κράτους και ένα εκπρόσωπο των μετόχων. Πάντως η αξία έκκαθάρσης δεν μπορεί να υπερβεί την μέση τιμή που είχαν οι μετοχές στην περίοδο από 1η του Σεπτεμβρίου 1944 ως την 31η του Αύγουστου 1945 ή την τιμή κτήσης, για τις μετοχές που έγινε διαστού 1945 ή την τιμή κτήσης, για τις μετοχές που έγινε διαστού 1945 ως την ήμερα του καθορισμού της αξίας έκκαθάρσης.

Η απόσβεση των όμολογιών θα πραγματοποιηθεί μέσα σε 50 χρόνια το πολύ, και ο τόκος τους δε θα υπερβαίνει το 2%. Το χρεωλύσιο θα έπιβαρύνει το Θησαυροφυλάκιο, ενώ ο τόκος με την έγγυηση του τελευταίου, των Τραπεζών.

Οι όμολογίες που δίνονται σ' αντικατάσταση των μετοχών διατηρούν όρισμένες ιδιότητες που είχαν νομοθετικά καθοριστεί για τις μετοχές της Τράπεζας της Γαλλίας και μπορούν να χρησιμοποιηθούν σ' όλες τις περιπτώσεις, που σύμφωνα με την υπάρχουσα νομοθεσία, χρησιμοποιούνται οι μετοχές της Τράπεζας.

Απ' όλη την ρύθμιση του ζητήματος της άποζημίωσης των μετόχων, είναι φανερό η προσπάθεια του νομοθέτη να δοθούν στους μετόχους τίτλοι ίσωνδύναμοι οικονομικά με τις μετοχές.

Το προϊόν ένδεχομένων διαπραγματεύσεων πάνω από είκοσι όμολογίες, θα μεταφέρεται υποχρεωτικά σε δεσμευμένο λογαριασμό στην Τράπεζα της Γαλλίας και στο όνομα του πωλητού. Οι όροι και η διάρκεια της δέσμευσης θα κανονιστούν με διάταγμα. Η διάταξη αυτή άποβλέπει προφανώς στον έλεγχο της κερδοσκοπίας πάνω στις όμολογίες.

Το άρθρο 3 ορίζει τέλος ότι η Τράπεζα της Γαλλίας θα εξακολουθεί να διέπεται από τις διατάξεις της έμπορικης νομοθεσίας, εκτός από τις εξαιρέσεις που περιλαμβάνονται στο καταστατικό ή σε ειδικούς νόμους.

Ο νόμος της 2 του Δεκέμβρη 1945 δε ρυθμίζει το βασικό πρόβλημα για τη διοίκηση της Τράπεζας. Η ρύθμιση του προβλήματος όστόσο στο άρθρο 3, που ορίζει ότι η σύνθεση του γενικού συμβουλίου, το καταστατικό της Τράπεζας, το καθεστώς των φόρων και όφειλων που ίσχυει για την Τράπεζα, πρέπει να τροποποιηθούν και να συμπληρωθούν με νόμο πριν από τις 28 του Φλεβάρη 1946.

β) Η εθνικοποίηση των μεγάλων Τραπεζών καταθέσεων

Με το νόμο 45 - 015 της 2 - ΧΙΙ - 45 εθνικοποιούνται, εκτός από την Τράπεζα της Γαλλίας και οι 4 πιο μεγάλες Τράπεζες καταθέσεων, που έχουν ευρύτατο δικτύο υποκαταστημάτων και πρακτορείων σ' όλοκληρη τη Γαλλία, καθώς και στο έξωτερικό (2 000 περίπου), ήτοι: η Crédit Lyonnais, η

* BL, Bulletin Financier Suisse, Lausanne, 13.XII.40.

Société Générale pour favoriser le développement du Commerce et de l'Industrie en France, η Comptoir National d'Escompte de Paris και η Banque Nationale pour le Commerce et l'Industrie.

Ο έπόμενος πίνακας των κεφαλαίων, των καταθέσεων και των κερδών των εθνικοποιούμενων Τραπεζών καταθέσεων δείχνει την οικονομική βάση και την έκταση των εργασιών των Τραπεζών τούτων:

Στοιχεία τέλους 1944 (*).

(Σε εκατομμύρια Γαλλ. Φράγκα).

	Έταιρ. Κεφάλαιον	Άποθεματικά	Καταθέσεις	Καθαρά κέρδη	
1. Crédit Lyonnais	1.000	1.000	39.569	120	12 %
2. Soc. Gén. pour favor. le devel. du Comm. et de l'ind. en France	750	400	44.927	68	9 1/2 %
3. Compt. Nat. d'Esc. de Paris	400	459	26.885	21	5 %
4. Banque Nat. pour le Comm. et l'Int.	525	225	26.596	32	6 %

Σύνολο 2.675 2.084 137.977 241.—

Η εθνικοποίηση των μεγάλων Τραπεζών καταθέσεων έγινε πάνω στις ίδιες βάσεις που έγινε και η εθνικοποίηση της Τράπεζας της Γαλλίας. Τα σχετικά με την εθνικοποίηση τους έτήματα ρυθμίζονται από τα άρθρα 7-10 του ίδιου νόμου (45-105 της 2 του Δεκέμβρη 1945) ως έξης:

Από τον 1η του Γενάρη 1946 η περιουσία και αντίστοιχα οι μετοχές των εθνικοποιημένων Τραπεζών μεταβιβάζονται στο Κράτος.

Οι μέτοχοι έναντι των μεταβιβαζομένων στο Κράτος μετοχών πέρνουν για άποζημίωση όνομαστικά «μερίδια δικαιώματος» (Parts Bénéficiaires), στα όποια θα δίδεται μέρος (Repartition), που θα καθορίζεται κάθε χρόνο από το Διοικητικό Συμβούλιο. Το μέρος δεν μπορεί να είναι μικρότερο εκείνου που δόθηκε για την χρήση του 1944. Απ' το minimum θεωρείται ως δαπάνη εκμετάλλευσης και είναι έγγυημένο από το Κράτος.

Τα «μερίδια δικαιώματος» θα εξαγοραστούν από το Κράτος μέσα σε 50 χρόνια. Η εξαγορά θα αρχίσει από την 1η του Γενάρη 1947, και κάθε χρόνο θα εξαγοράζεται το 1/50 τουλάχιστο από τα μερίδια που θα είναι σε κυκλοφορία κατά την ήμερομηνία εκείνη. Η τιμή της εξαγοράς θα είναι ίση με την μέση τιμή της μετοχής στο Χρηματιστήριο του Παρισιού κατά την περίοδο από 1ης του Σεπτεμβρίου 1944 ως την 31η του Οκτώβρη 1945. Μετοχές όμως που άποκτήθηκαν στο Χρηματιστήριο μεταξύ της 1ης του Σεπτεμβρίου 1945 και της 2ας του Δεκέμβρη 1945, δεν μπορούν να εξαγοραστούν σε τιμή μεγαλύτερη της τιμής κτήσης. Κρίθηκε προφανώς ότι θα ήτο άδικαιολόγητο το κέρδος για κείνους, που άπόκτησαν τις μετοχές στην περίοδο αυτή, που η χρηματιστηριακή κερδοσκοπία, εκμεταλλευόμενη την συζητούμενη εθνικοποίηση των Τραπεζών, έριξε τις τιμές των μετοχών.

Ο νομοθέτης προσπάθησε και δώ, όπως και στην ρύθμιση της άποζημίωσης των μετόχων της Τράπεζας της Γαλλίας, η άποζημίωση των μετόχων να είναι οικονομικά δίκαιη.

Το προϊόν ένδεχομένων διαπραγματεύσεων, μερισμών ή όλων, τίτλων αξίας άνω των 200 000 φρ., θα μεταφέρεται υποχρεωτικά σε δεσμευμένο λογαριασμό στην Τράπεζα της Γαλλίας και στο όνομα του πωλητή, και θα άποδεσμεύεται κάτω από τους ίδιους όρους που αναφέραμε πιο πάνω για τις μετοχές της Τράπεζας της Γαλλίας. Από την 1η του Γενάρη 1946 οι εθνικοποιούμενες Τράπεζες θα διοικούνται από διοικητικά συμβούλια που θα συγκροτηθούν ως έξης:

α) από 4 συμβούλους που θα όρισθούν από τον Έπουργό της Έθνικής Οικονομίας, ύστερα από γνώμη των Έπουργών των έπιφορτισμένων με την βιομηχανική και γεωργική παραγωγή, θα προέρχονται από την τάξη των άπασχολούμενων (Συνέχεια στη σελίδα 232)

* Από το Bankers' Almanac and Year Book 1945-46.

** BL, προηγούμενο πίνακα.

"TENNESSEE VALLEY AUTHORITY"

Το μεγαλύτερο συγκρότημα υδροηλεκτρικών έργων στις Ηνωμένες Πολιτείες της Αμερικής είναι η T.V.A. (Tennessee Valley Authority—Διοίκηση του λεκανοπεδίου του Τέννεσση) πολύ λίγο γνωστή στην Ελλάδα. Ωστόσο η T.V.A. παρουσιάζει εξαιρετικό ενδιαφέρον, όχι τόσο από τεχνική, όσο από οικονομική και διοικητική άποψη. Γιατί αποτελεί την πρώτη σοβαρή, επί Ρούσβελτ, παρέκκλιση, στις ΗΠΑ, από τις αρχές της ιδιωτικής πρωτοβουλίας, με τη δημιουργία ενός «διαπολιτειακού» οργανισμού, με εξουσίες ανώτερες των Πολιτειών που συμμετέχουν και υπάγονται σ' αυτόν, και με άμεση εξάρτηση απ' την ομοσπονδιακή Κυβέρνηση.

Το πρώτο, απ' την άποψη αυτή, πείραμα, στέφθηκε με μια εξαιρετική επιτυχία και γι' αυτό ο Ρούσβελτ και οι οπαδοί του νιού—ντήλ (οί new dealers), ζήτησαν να το επαναλάβουν με ανάλογα έργα και σε μεγαλύτερη κλίμακα, σε άλλες έπτα περιοχές. Όμως η ρεπουμπλικάνικη πλειοψηφία που προήλθε απ' τις εκλογές του Νοεμβρίου 1946, ματαίωσε όλα αυτά τα σχέδια, χωρίς όμως να μπορεί να εμποδίσει την ακτινοβολία όχι μόνο στις ΗΠΑ αλλά και σ' όλο τον έξω κόσμο, του μεγάλου έργου της T.V.A. Αυτό δείχνεται κι' απ' το παρακάτω δημοσίευμα πάνω στη T.V.A., μεταφρασμένο «περιληπτικά» απ' το Δελτίο της «Υπηρεσίας Πληροφοριών των Ηνωμένων Πολιτειών» του Παρισίου, που είχε την καλωσύνη να μας στείλει η έδω «Υπηρεσία Πληροφοριών των Η.Π.Α».

Οι οπαδοί της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και θανμαστές, για το λόγο αυτό, της Αμερικής, ως έχουν λοιπόν υπ' όψει τους, πώς το μεγαλύτερο υδροηλεκτρικό συγκρότημα έργων των Η.Π.Α. οφείλεται στην «Κρατική» πρωτοβουλία, ρυθμισμένη και ασκούμενη κατά τρόπο δημιουργικό και αποδοτικό.

ΑΛ. Α.

ΤΟ ΛΕΚΑΝΟΠΕΔΙΟ ΤΟΥ ΤΕΝΝΕΣΣΗ

Ο ποταμός Τέννεσση, που το κύριο τμήμα του έχει μήκος 1000 χιλμ., χύνεται στον ποταμό Όχάιο, που κι' αυτός χύνεται στο Μισισσιππή. Το λεκανοπέδιο του έχει έκταση 105 000 τετραγωνικά χιλιόμετρα και περιλαμβάνει έπτα Πολιτείες: του Τέννεσση, της Αλαμπάμας, της Β. Καρολίνας, του Κεντάκυ, της Βιργινίας, της Γεωργίας, του Μισισσιππή.

Το πρώτο έργο που έγινε πάνω στο ποτάμι, στο 1834, ήταν ένα κανάλι, με σκοπό τη διευκόλυνση της ποταμοπλοΐας. Στα 1916 ιδρύθηκε ένα υδροηλεκτρικό εργοστάσιο και δύο εργοστάσια αζώτου. Στα 1917 άρχισε να κατασκευάζεται ένα άλλο φράγμα που τέλειωσε το 1925.

Όμως σε λίγο οι συζητήσεις γύρω απ' την αξιοποίηση της περιοχής άρχισαν να πλαταίνουν. Διαπιστώθηκε τότε πως έπειδη το λεκανοπέδιο ενδιέφερε 7 Πολιτείες, χρειάζονταν ένας συντονισμός εξουσιών και αναγκαίουσαν μεγάλα κεφάλαια, μόνο η Ομοσπονδιακή Κυβέρνηση μπορούσε να πάρει μιάν απόφαση, να ετοιμάσει τα σχέδια και να υπερπηδήσει τα εμπόδια που δημιουργούσαν τα ιδιωτικά συμφέροντα.

Η ΙΔΡΥΣΗ ΤΗΣ T.V.A.

Στο μήνυμά του προς το Κογκρέσσο, στις 20 Απριλίου 1933 ο Πρόεδρος Ρούσβελτ, υποστήριξε το νομοσχέδιο που πρότεινε ο γεωγραφικός Γ. Νόρρις για την ίδρυση της T.V.A. Το νομοσχέδιο ψηφίστηκε στις 17 Μαΐου 1933 και υπογράφηκε απ' το Ρούσβελτ στις 18 Μαΐου 1933.

Η T.V.A. είναι ένας ομοσπονδιακός αυτόνομος οργανισμός, με τοπικό χαρακτήρα, που οφείλει να ενεργεί σε συνεργασία με τις διάφορες διοικήσεις της Ένωσης, των Πολιτειών και των τοπικών οργανώσεων.

Η T.V.A. έχει όλη την απαιτούμενη εξουσία για να προβαίνει στην απαλλοτρίωση της γης που της χρειάζεται για την κατασκευή των φραγμάτων, υδροηλεκτρικών εργοστασίων, δεξαμενών και την εγκατάσταση ηλεκτρικού δικτύου. Μπορεί ακόμα να πουλά το περίσσειμα της ηλεκτρικής ενέργειας που διαθέτει, στις πολιτείες, επαρχίες, κοινότητες, εταιρίες και ιδιώτες, με προτίμηση τις τρεις πρώτες.

Η T.V.A. διοικείται από Διοικητικό Συμβούλιο που τα μέλη του διορίζονται απ' τον Πρόεδρο των Η.Π.Α. ύστερα, από σύμφωνη γνώμη της Γερουσίας.

ΝΟΜΙΚΕΣ ΚΑΙ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΔΥΣΚΟΛΙΕΣ

Μόλις ψηφίστηκε ο νόμος, άρχισε η επίθεση απ' τις ιδιωτικές ηλεκτρικές εταιρίες, που φοβόντουσαν πως η T.V.A. θα παραβίαζε τον τομέα της δραστηριότητάς τους. Αμφισβητήθηκε ακόμα κι' αυτή η συνταγματικότητα του νόμου, που δήθεν έθιγε τα δικαιώματα των Πολιτειών. Μόνο στα πρώτα πέντε χρόνια της T.V.A. έγιναν 57 δίκες, με σκοπό το σταμάτημα της δραστηριότητάς της. Μια απόφαση δικαστηρίου στο 1938, δέχεται ωστόσο πως οι σκοποί της T.V.A. είναι απόλυτα νόμιμοι και πως τα φράγματα και τα υδροηλεκτρικά εργοστάσια, αποτελούν «τα κατάλληλα μέσα για να επιτευχθούν σκοποί νόμιμοι».

Ορισμένοι κύκλοι φοβήθηκαν πως η ίδρυση της T.V.A. θα έμεινε στην ανάπτυξη της ιδιωτικής δραστηριότητας. Διαπιστώθηκε όμως μια τέλεια αντίθεση εξέλιξη. Οι ιδιωτικές επιχειρήσεις είδαν ν' αναπτύσσεται η δραστηριότητά τους χάρι στην ρύθμιση των υδάτινων δόων, τη δημιουργία κέντρων επιστημονικών ερευνών, βιομηχανικών εργαστηρίων και τη μαζική χρησιμοποίηση ηλεκτρικής ενέργειας.

Η T.V.A. κατηύθυνε τη δραστηριότητά της προς πολλές κατευθύνσεις. Στην αρχή φυσικά ιδρύθηκε για να αξιοποιηθεί το λεκανοπέδιο του Τέννεσση. Αυτό είχε συνέπεια τη δημιουργία φραγμάτων για την αποφυγή των πλημμυρών, τη ρύθμιση του ρεύματος του ποταμού και των παραποτάμων, το σταμάτημα της διάβρωσης του εδάφους. Σ' αυτά προστέθηκαν η χρησιμοποίηση της ηλεκτρικής ενέργειας, η ίδρυση νέων βιομηχανιών, η βελτίωση της γεωργίας.

ΤΑ ΦΡΑΓΜΑΤΑ

Ηδη λειτουργούν 26 φράγματα. 16 απ' αυτά κατασκευάστηκαν μέσα σε λιγότερο από 10 χρόνια. Η συνολική παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της T.V.A. αντιπροσωπεύει ένα σύνολο 2 088 700 κιλοβάτ.

Τα έννέα μεγάλα φράγματα του Τέννεσση

Φράγματα	Ύψος σε μ.	Μήκος σε μ.	Απόσταση από τις εκβολές σε χιλμ.	Πότα τέλειωσε	Ίκανότητα παραγωγής σε κιλοβάτ
1. Kentucky	49	2 636	36	1946	160 000
2. Pickwick	44	2 180	330	1938	216 000
3. Wilson	42	1 480	415	1926	444 000
4. Wheeler	22	1 933	440	1937	259 000
5. Guntersville	29	1 219	558	1935	97 000
6. Hales Bar	25	705	690	1913	50 488
7. Chickamunga	39	1 754	753	1941	108 000
8. Watts Bar	30	904	848	1942	150 000
9. Fort Loudoun	41	1 472	964	1944	96 000

Για να εκτιμήσουμε το υδροηλεκτρικό συγκρότημα της T.V.A. σε σχέση με το σύνολο της ηλεκτρικής παραγωγής των Η.Π.Α. σημειώνουμε τα εξής:

Στο 1932 η συνολική ικανότητα παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας στις Η.Π.Α. ήταν 45 300 000 κιλοβάτ, απ' τα οποία 32 300 000 των θερμικών εργοστασίων και 13 000 000 των υδροηλεκτρικών. Έτσι η ικανότητα των εγκαταστάσεων της T.V.A. αντιπροσωπεύει το 5% της συνολικής ικανότητας και το 15% της ικανότητας των υδροηλεκτρικών εργοστασίων.

Στο 1945, η πραγματοποιηθείσα παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας της T.V.A. έφθασε στα 12,4 δισεκ. κιλοβατώρες, επί συνόλου 200 δισεκ. κιλοβατώρες, δηλ. 6%.

Εξ άλλου η χρησιμοποίηση ηλεκτρικής ενέργειας στο λεκανοπέδιο του Τέννεσση, παρουσιάζει διπλό ενδιαφέρον. Απ' τη μια επέτρεψε την ηλεκτροφώτιση της υπαίθρου. Σήμερα η T.V.A. παρέχει ηλεκτρισμό σε 675 000 καταναλωτές. Η μέση κατανάλωση των ιδιωτών στην περιοχή αυτή, ήταν στο 1933, κατώτερη από 600 κιλοβατώρες. Στο 1940 έφθασε τις 1450 κιλοβατώρες. Η μέση κατανάλωση για το σύνολο των Η.Π.Α. είναι 600 κιλοβατώρες. Απ' την άλλη, η ηλεκτρική ενέργεια συντέλεσε στη δημιουργία νέων βιομηχανιών. 5 747 εκ. κιλοβατώρες προμήθευσε η T.V.A. στις βιομηχανίες από τον Ιούνιο 1944 ως τον Ιούνιο 1945.

	Κιλοβατώρες	%	Εισπράξεις σε δολάρια
Πωλήσεις στις κοινότητες και στους συνεταιρισμούς	3 730 647 547	41	16 260 106
Πωλήσεις στις βιομηχανίες και ομοσπονδιακές υπηρεσίες	4 167 789 274	46	14 294 267
Πωλήσεις στις Ηλεκτρικές Εταιρίες	728 649 157	8	2 922 604
Πωλήσεις στις υπηρεσίες κοινής ωφελείας	421 646 529	4	1 236 194
Πωλήσεις απ' ευθείας	10 064 093	1	194 659
	9 058 796 600	100	34 907 830

Η γεωργική ηλεκτροφώτιση αναπτύχθηκε επίσης πολύ. Στο 1935, μια γεωργική εκμετάλλευση (φάρμα) στις 100, στο Μισισσιππή, μια στις 36 στη Γεωργία, μια στις 25 στο Τέννεσση και Αλαμπάμα, χρησιμοποιούσαν ηλεκτρικό ρεύμα και σήμερα σ' όλο το λεκανοπέδιο του Τέννεσση, 85 000 γεωργικές εκμεταλλεύσεις, δηλ. 1 στις 5 χρησιμοποιούν ηλεκτρισμό.

Τα φράγματα συντέλεσαν ακόμα, στη ρύθμιση της ροής του ποταμού. Στο 1946, μέσα σε πέντε μέρες, πέσανε 10,5 εκατοστά βροχής, που θα προκαλούσαν πλημμύρες και ζημιές πάνω από 10 εκ. δολλ. Ωστόσο η καταστροφή αποφεύχθηκε χάρι στα φράγματα-δεξαμενές, όπου κρατήθηκε το επί πλέον νερό και έτσι το κύριο φράγμα της περιοχής κατώρθωσε να ρυθμίσει τη ροή. Οι ζημιές δε ξεπέρασαν τις 90 000 δολλ. Τα φράγματα εξ' άλλου του Τέννεσση, ρύθμισαν τη ροή και απέτρεψαν τις πλημμύρες και του Όχάιο και του Μισισσιππή.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ

Το έδαφος του λεκανοπεδίου είναι μιας παλιάς γεωλογικής περιόδου, και υπόκειται σε μια συνεχή διάβρωση. Διγα χρόνια πριν, κυριαρχούσαν οι θερνές καλλιέργειες, γιατί το χερσώνα το έδαφος δε προστατευόταν από τις πολλές βροχές, ούτε από μια κάλυψη χερμεινών φυτών, ούτε από την παγωνιά. Με τη διάβρωση έχανε στοιχεία μεταλλικά που συντελούσαν στη γονιμότητα. Ακόμα, στις δασώδεις περιοχές, που καλύπτουν το 1/3 της επιφάνειας του λεκανοπεδίου, η ύλοτομία γινόταν χωρίς σύστημα και χωρίς ποτέ να σκεπθών ν' αναδασώσουν. Όσο για τις μεθόδους καλλιέργειας, ήταν εξαιρετικά καθυστερημένες.

Ένας απ' τους σκοπούς της T.V.A. ήταν η πάλη κατά της διάβρωσης, συνδεμένη στενά με την καταπολέμηση των πλημμυρών. Οι τελευταίες πολεμήθηκαν με τη ρύθμιση της ροής των νερών του ποταμού. Η διάβρωση πολεμήθηκε με την αναδάσωση και την καλλιέργεια της χέρσας γης.

Η εφαρμογή του προγράμματος της αγροτικής ανάπτυξης πραγματοποιήθηκε χάρι στη συνεργασία της T.V.A. με τα Αγρονομικά Ίνστιτούτα της κάθε Πολιτείας.

Η προσπάθεια στράφηκε προς δύο κατευθύνσεις:

1) έρευνες αγροτικές (βελτίωση λιπασμάτων, αγροτικού εξοπλισμού, των μεθόδων μεταφοράς των αγρ. προϊόντων).

2) επίδειξη στους αγρότες των επιτευχθέντων αποτελεσμάτων.

Για να κάνει τους αγρότες να υιοθετήσουν τις νέες μεθόδους, η T.V.A. δεν εγκατέστησε «αγροκτήματα—υποδείγματα» μα έφάρμοσε την εξής μέθοδο: ο τοπικός αντιπρόσωπος της T.V.A. συγκεντρώνει έναν όμιλο καλλιεργητών και τους πείθει γά δεχτούν να κάνουν το αγρόκτημα του ενός απ' αυτούς, «κέντρο δοκιμών». Ο ιδιοκτήτης αναλαμβάνει την υποχρέωση να καλλιεργεί το κτήμα του επί μερικά χρόνια, με τον τρόπο που θα του υποδείξει ο τοπικός αντιπρόσωπος της T.V.A. Η T.V.A. προμηθεύει λιπάσματα με τον όρο να χρησιμοποιηθούν για καλλιέργεια ειδών προορισμένων να σταματήσουν τη διάβρωση ή να πλουτίσουν το έδαφος. Ο αγροκτήμονας υποχρεώνεται να δείχνει στους άλλους καλλιεργητές της ομάδας του τα αποτελέσματα και να τους αφήνει να επισκέπτονται το κτήμα.

Με τον τρόπο αυτό 42.000 αγροκτήματα απέτελεσαν και 27.000 είναι ήδη «κέντρα δοκιμών».

Τ' αποτελέσματα ήταν ικανοποιητικά. Μια έρευνα που περιέλαβε τα κέντρα δοκιμών της Β. Καρολίνας, στο 1945, έδωσε τα εξής αποτελέσματα:

	*Απόδοση στην άρχη της δοκιμής	*Απόδοση στο 1945 (κατά 0,4 εκταρίου)	% αύξησης
Αραποσίτι (εκατόλιτρα)	11,3	17,0	50,5
Σιτάρι (εκατόλιτρα)	5,3	8,4	57,4
Καπνός (χιλιογρ.)	521,5	793,3	52,11

Επίσης παρατηρήθηκε μια αύξηση της κτηνοτροφίας. Στη Βιργινία τα κέντρα δοκιμών αύξησαν κατά 30% τα κτήνη τους. Στη Β. Καρολίνα τα βοοειδή αύξησαν κατά 34%.

Σημειώνουμε ακόμα πως το σύστημα των κέντρων δοκιμής, σημείωσε τέτοια επιτυχία, ώστε πολλές πολιτείες, έξω απ' εκείνες του λεκανοπεδίου του Τέννεσση, το εφάρμοσαν.

ΟΙ ΕΠΤΑ ΝΕΕΣ T.V.A.

Η επιτυχία της T.V.A. έσπρωξε τον Πρόεδρο Ρούσβελτ και τους οπαδούς του (τους new dealers) στο να προτείνουν ένα πρόγραμμα που απλωνόταν πάνω σε 7 άλλες περιοχές και που η αξιοποίησή τους θα γινόταν με βάση τις μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν απ' την T.V.A. Οι περιοχές αυτές ήταν οι εξής:

- Το λεκανοπέδιο του Μισούρι,
- Το λεκανοπέδιο του Κολοράδο,
- Το λεκανοπέδιο της Κολομπία,
- Το λεκανοπέδιο του Αρκάνσας,
- Τα λεκανοπέδια του Τέννεσση και Κούμπερλανδ,
- Οι μεγάλες λίμνες και η κοιλάδα του Όχάιο,
- Η ακτή του Ατλαντικού.

Στο 1944 ο γεωγραφικός Μύρρεν της Μοντάνα, παρουσίασε ένα νομοσχέδιο που ίδρυε την Missouri Valley Authority (M.V.A.) όμοια με την T.V.A. Η κοιλάδα του Μισούρι, κατοικείται από 7 εκατομμύρια άτομα και υφίσταται κάθε χρόνο πλημμύρες που παρυσύρουν 40 εκατομμύρια τόνους γόνιμης γης και προκαλούν καταστροφές τεράστιες.

Η ρύθμιση της ροής του ποταμού θα επέτρεπε την άρδευση 1 900 000 εκταρίων. Θα διευκόλυνε την ποταμοπλοΐα και θα συνέβαλε στην ανάπτυξη της ηλεκτρικής ενέργειας. Υπολογίστηκε πως η κατασκευή 17 υδροηλεκτρικών εγκαταστάσεων θα αύξανε την ικανότητα παραγωγής κατά 785 000 κιλοβάτ. Το κόστος κατασκευής του σχεδίου αυτού, υπολογίστηκε σε 1 250 εκ. δολάρια.

Όμως η πραγματοποίηση της M.V.A. είναι ακόμα μακριά. Η αντίθεση στο νομοσχέδιο αυτό υπήρξε πολύ ισχυρή, ήδη πριν απ' τις βουλευτικές εκλογές του Νοεμβρίου 1946 και είναι βέβαιο πως με την ρεπουμπλικάνικη πλειο-

Η ΕΘΝΙΚΟΠΟΙΗΣΗ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ ΣΤΗ ΓΑΛΛΙΑ

(Συνέχεια από τη σελίδα 229)

νων πραγματικά και κατ' ἐπαγγελμα στην βιομηχανία, τὸ ἐμπόριο ἢ τὴν γεωργία καὶ θὰ προταθοῦν ἀπὸ τις πρὸ ἀντιπροσωπευτικὲς ἐπαγγελματικὲς ὁργανώσεις,

β) ἀπὸ 4 συμβούλους πού θὰ ὁρισθοῦν ἀπὸ τις μεγάλες καὶ πρὸ ἀντιπροσωπευτικὲς συνδικαλιστικὲς ὁργανώσεις, σύμφωνα με τοὺς ὁρους πού θὰ καθορίσουν με διάταγμα οἱ ὑπουργοὶ Οἰκονομικῶν καὶ Ἑργασίας. Δύο ἀπ' αὐτοὺς θὰ ἀνήκουν στὰ στελέχη καὶ στοὺς ὑπαλλήλους τῆς ἐθνικοποιουμένης Τράπεζας.

γ) ἀπὸ 2 συμβούλους πού θὰ ὁρισθοῦν ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ τῶν Οἰκονομικῶν γιὰ ν' ἀντιπροσωπεύσουν τὴν Τράπεζα τῆς Γαλλίας ἢ τὰ δημόσια ἢ ἡμιδημόσια πιστωτικὰ ἱδρύματα καὶ ἀπὸ 2 ἄλλους πού θὰ ὁρισθοῦν ἀπὸ τὸν ἴδιο Ὑπουργὸ καὶ θὰ ἔχουν μεγάλη τραπεζικὴ πείρα.

Ἡ ἐκλογή τοῦ προέδρου τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου ἢ τοῦ γενικοῦ διευθυντῆς χρειάζεται τὴν ἐγκρίση τοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Οἰκονομικῶν.

Μέλη τοῦ Κοινοβουλίου καὶ δημόσιοι λειτουργοὶ ἐν ἐνεργείᾳ δὲν μποροῦν νὰ εἶναι σύμβουλοι τῶν ἐθνικοποιουμένων τραπεζῶν (ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περίπτωση τῶν συμβούλων τῆς κατηγορίας γ' πού μποροῦν νὰ εἶναι δημόσιοι λειτουργοὶ ἐν ἐνεργείᾳ. Τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ μέλη τῆς Κυβέρνησης, ἀν δὲν περάσουν τουλάχιστο πέντε χρόνια ἀφ' ὅτου ἐπαυσαν ν' ἀσχοῦν τὰ καθήκοντά τους.

Οἱ σύμβουλοι ἀναλαμβάνουν τις εὐθύνες καὶ ὑποχρεώσεις πού ὁρίζονται ἀπὸ τὴν ἐν ἰσχύϊ νομοθεσία τῶν ἀνωτάτων ἐταιριῶν, καὶ ἀμοιβονται σύμφωνα με τὸ καταστατικὸ τῶν τραπεζῶν ὅπου εἶναι σύμβουλοι.

Ἡ ἐκτεθεῖσα ρύθμιση τῆς διοίκησης τῶν ἐθνικοποιουμένων Τραπεζῶν, προοιωνίζεται, νομίζουμε, ἐπιτυχία τῆς μεταρρύθμισης. Πρῶτα γιὰ τὸ διοικητικὰ συμβούλια θὰ ἐκπροσωπηθοῦν οἱ ζωτικὲς δυνάμεις τοῦ ἔθνους πού ἔχουν ἰδιαίτερο συμφέρον γιὰ τὴν προαγωγή τῆς πίστεως καὶ δεύτερο γιὰ τὸ αὐτὰ ἢ ἀναλογία τῶν ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων τάξεων εἶναι τέτοια (ἰσομερὲς ἐκπροσώπηση τῶν ἐπιχειρηματιῶν, τῆς ἐργασίας καὶ τοῦ Κράτους) πού ἀποτελεῖ σημαντικὴ ἐγγύηση γιὰ τὴν ἀσκήση πιστωτικῆς πολιτικῆς πού θὰ ἐξυπηρετεῖ τὰ γενικώτερα συμφέροντα.

Θὰ πρέπει νὰ ὑπογραμμίσουμε ἐδῶ τὸ δημοκρατικὸ τρόπο τῆς ἀνάδειξης τῶν συμβούλων, καθὼς καὶ τὴν ἀξιόλογη συμμετοχὴ στὴ διοίκησιν τῶν Τραπεζῶν ἐκπροσώπων τῆς ἐργασίας καὶ ἰδιαίτερα ὑπαλλήλων τῶν ἐθνικοποιουμένων Τραπεζῶν. Ἡ καινοτομία αὐτή, πού εἶχε ἤδη καθιερωθεῖ πολὺ περιορισμένα γιὰ τὴν Τράπεζα τῆς Γαλλίας με τὴν μεταρρύθμιση τοῦ 1936, ἀποτελεῖ σημαντικὸ βῆμα στὸ νὰ

ψηφία, τὰ σχέδια ἱδρύσεως κρατικῶν ὁργανισμῶν θὰ ἐξαφανισθοῦν μπροστὰ στὴν ἀνάπτυξη τῆς ἰδιωτικῆς ἐπιχειρήσεως πού ὑποστηρίζουν καὶ εὐνοοῦν οἱ κύκλοι τῶν ρεμπουπλικάνων.

Ἐν πάσει περιπτώσει, ἡ Τ.Β.Α. μένει ἕνα ἀπὸ τὰ ὥραια τεχνικὰ μνημεῖα τοῦ συγχρόνου πολιτισμοῦ καὶ σημειώνει ἕνα σταθμὸ σημαντικώτατο, γιὰ τὸ ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα τοῦ εἶδους γιὰ τις Η.Π.Α. ὅπως καὶ γιὰ τις ἄλλες χώρες τοῦ κόσμου.

Μετάφραση - ἀπόδοση : 'ΑΛ. 'Α.

Βιβλιογραφία :

David E. Lilienthal : Construit par le Peuple.

Julian Huxley : La Vallée du Miracle.

Le Document de la Semaine. Paris : Les réalisations, de la T.V.A.

δοθεῖ στὴν ἐργασία ἢ πρέπουσα θέση στὴν διοίκησιν τῶν ἐπιχειρήσεων.

Τὰ ἐθνικοποιούμενα ἱδρύματα θὰ ἐξακολουθοῦν τὰ διέπονται ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ νομοθεσία καὶ νὰ ὑπόκεινται στοὺς φόρους τῶν τραπεζικῶν ἐργασιῶν εἰδικὰ καὶ τῶν ἀνωτάτων ἐταιριῶν γενικά.

Διατηρεῖται ἔτσι ὁ ἐμπορικὸς τοῦ χαρακτήρας καὶ δὲν δημιουργοῦνται προνόμια πού θὰ εἶχαν ἀποτελέσματα τὸ συναγωνισμὸ τῶν Τραπεζῶν τοῦ ἐλεύθερου τομέα.

Οἱ ἐλεγκτές, ἐκτὸς ἀπὸ τοὺς ὁριζόμενους ἀπὸ τὴν ἐπιχειρησιακὴ ἐπιτροπὴ, ὁρίζονται ἀπὸ τὸν Ὑπουργὸ τῶν Οἰκονομικῶν.

Οἱ ἀρμοδιότητες τέλος τῶν γενικῶν συνελεύσεων τῶν μετόχων θὰ ἀσχοῦνται ἀπὸ τὴν Ἐπιτροπὴ Ἐλέγχου τῶν Τραπεζῶν ἐπὶ τῶν ἐκθέσεων τῶν Διοικητικῶν Συμβουλίων καὶ τῶν Ἐλεγκτῶν.

Οἱ βασικοὶ κανόνες τῆς λειτουργίας τῶν ἐθνικοποιουμένων Τραπεζῶν δὲ ρυθμίζονται με τὸ νόμο τῆς ἐθνικοποίησης, ἀλλὰ θὰ ρυθμισθοῦν με εἰδικὸ διάταγμα μέσα σ' ἕνα τρίμηνο. Κατὰ τὸν ἴδιο τρόπο θὰ ρυθμισθοῦν οἱ βασικοὶ κανόνες λειτουργίας τῶν Τραπεζικῶν ἱδρυμάτων τοῦ ἐλεύθερου τομέα.

Ὁ νόμος τῆς 2 - 12 - 45, ἔξω ἀπὸ τὴν ἐθνικοποίηση τῆς Τράπεζας τῆς Γαλλίας καὶ τῶν μεγάλων Τραπεζῶν καταθέσεων, ρυθμίζει καὶ ἄλλα ζητήματα ἀναγόμενα στὸν ἔλεγχον τῶν Τραπεζῶν καὶ τὴν ὁργάνωσιν τῆς πίστεως. Λόγω τῆς ἰδιαίτερης σημασίας τῶν θεμάτων αὐτῶν θ' ἀναφέρουμε ἐδῶ τὰ κύρια σημεία.

1) Ὅλες οἱ Τράπεζες κατατάσσονται σὲ τρεῖς κατηγορίες, με καθορισμένα ὅρια ἐργασιῶν γιὰ κάθε κατηγορία, σὲ α) Τράπεζες καταθέσεων, β) Τράπεζες ἐπιχειρήσεων (Banques d'Affaires) καὶ γ) Τράπεζες μεσοπρόθεσμης καὶ μακροπρόθεσμης πίστεως.

2) Ὅλες οἱ Τράπεζες ὑπόκεινται σὲ κρατικὸ ἔλεγχο, ἰδιαίτερα οἱ Τράπεζες τῆς β' καὶ γ' κατηγορίας.

3) Δημιουργεῖται Ἐθνικὸ Συμβούλιον Πίστεως, πού εἶναι τὸ ἀνώτατο συντονιστικὸ καὶ γνωμοδοτικὸ ὄργανο τῆς Κυβέρνησης γιὰ τὰ ζητήματα τῆς πίστεως.

Ἀπὸ τὴν ἐκθεση καὶ ἀνάλυση τῶν διατάξεων τῆς ἐθνικοποίησης τῶν Τραπεζῶν στὴ Γαλλία γίνεται φανερό πὼς ἡ μεταρρύθμιση αὐτὴ ἔχει κυρίως δημοκρατικὸ καὶ ὁλοισοαλιστικὸ χαρακτήρα. Τὰ βασικὰ προβλήματα τῆς ἀποζημίωσης τῶν μετόχων, τῆς διοίκησης καὶ τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἐθνικοποιουμένων ἐπιχειρήσεων λύθηκαν πάνω σὲ δημοκρατικὲς βάσεις. Οἱ μέτοχοι ἀποζημιώνονται με τὴν ἀξία τῶν μεταβιβαζομένων στὸ Κράτος μετοχῶν, ἡ διοίκησιν δὲν ἀσχετῆται μόνο ἀπὸ ἐκπρόσωπους τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκπρόσωπους τόσο τῶν ἰδιαιτέρων ὅσο καὶ τῶν γενικῶν συμφερόντων. Οἱ ἐθνικοποιούμενες ἐπιχειρήσεις διέπονται ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴ νομοθεσία, ἡ δὲ ἐκμετάλλευσίς τους, λόγω τῆς οἰκονομικῆς τους αὐτονομίας, θὰ γίνεται με τις ἀρχὲς καὶ τοὺς κανόνες τῶν ἰδιωτικῶν ἐπιχειρήσεων.

Παρ' ὅλα αὐτὰ στὴν ἐθνικοποίηση τῶν Τραπεζῶν ὑπάρχουν καὶ οὐσιώδη στοιχεῖα σοσιαλιστικοῦ χαρακτήρα, ὅπως ἡ κρατικοποίηση τῆς περιουσίας, ἡ συμμετοχὴ τοῦ Κράτους καὶ τῶν ἐργαζομένων στὴ διοίκησιν τῶν Τραπεζῶν κ.λ.π., πού δημιουργοῦν ἕνα νέο τύπο ἐπιχειρήσεων, ἐνδιάμεσο, μπορούμε νὰ ποῦμε, μεταξύ τοῦ τύπου τῶν ἰδιωτικῶν καὶ τῶν σοσιαλιστικῶν ἐπιχειρήσεων.

Ὁ νέος αὐτὸς τύπος ἀνταποκρίνεται σὲς σύγχρονες ἀνάγκες τῆς γαλλικῆς οἰκονομίας καὶ ἀποτελεῖ, ἀναμφισβήτητα, ἕνα προσανατολισμὸ πρὸς τὸ σοσιαλισμὸ καὶ θεμέλιο γιὰ τὴν παραπέρα ἀνάπτυξιν τῶν προοδευτικῶν μορφῶν ὁργάνωσης τῆς οἰκονομίας.

Η ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

Οἱ «ἀναγνωρίσεις» σὲ συνάλλαγμα

Κατὰ τὴν διάρκεια τῆς γερμανικῆς κατοχῆς πολλοὶ κεφαλαιοῦχοι, με καταθέσεις σὲ συμμαχικὲς (ἀγγλικὲς κ' ἀμερικανικὲς) τράπεζες, καὶ στερούμενοι χρημάτων στὴν κατεχόμενη Ἑλλάδα, ἐκχώρησαν σὲ ἄλλους κεφαλαιοῦχους πού διέθεταν δραχμὲς ἕνα μέρος τοῦ συναλλάγματος τοῦς σὲ ἐξωτερικὸ. Αὐτὴ ἡ μεταβίβαση ἐγινε με γραμμάτια πού «ἀναγνωρίζαν» στὸν ἐκδοχέα τὸ δικαίωμα νὰ ἀναλάβει, μετὰ τὸν πόλεμο, ἀπὸ τις συμμαχικὲς τράπεζες ποσὸ συναλλάγματος ἀνάλογο πρὸς τὸ ποσὸ δραχμῶν πού εἶχαν καταβάλει, καὶ τοῦτο στὴν τρέχουσα τότε τιμὴ συναλλάγματος. Ὁ τρόπος αὐτὸς τῆς μεταβίβασης συναλλάγματος ἀντίκειται πρὸς τὴν προπολεμικὴ νομοθεσία γιὰ τὴν προστασία τοῦ νομίσματος. Ἡ ἀνάγκη αὐτὴ κατάστασιν τακτοποιήθηκε με τὸν Α.Ν. 193/1945 πού νομιμοποίησε τις «ἀναγνωρίσεις» κι ἀνάγκασε τοὺς κατόχους τέτοιων «ἀναγνωρίσεων» νὰ τις καταθέσουν στὴν Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος. Θὰ εἰσέπρατταν τὸ ἀντίτιμὸ τοῦς σὲ δραχμὲς ἀπὸ τὴν Τράπεζα στὴν τρέχουσα τιμὴ, μόλις ἡ Τράπεζα θὰ εἰσέπραττε τὸ ἀνάλογο ποσὸ συναλλάγματος ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν.

Ὁ Α. Ν. 193/1945 εἶχε τουλάχιστο τὸ προσόν δι' ἐπέτρεπε τὴν αὐξηση τοῦ συναλλαγματικοῦ μας ἀποθέματος. Ἡ Κυβέρνηση ὅμως τῶν «λαοπροβλήτων», ὠθοῦμενη ἀπὸ τὴν γνωστὴ τῆς ἐπιθυμία νὰ μὴ κλονίσει τὴν «ἐμπορικὴ πίστη» ἐξέδωσε τὸ Ν. Δ. 120/1946 σὲς ἀρχὲς τοῦ Σεπτεμβρίου 1946. Σύμφωνα μ' αὐτὸ οἱ κάτοχοι «ἀναγνωρίσεων» (πού εἶναι οἱ πρὸ πολλοὶ «πλουτισάντες» τῆς κατοχῆς) πιστοῦνται με τὸ **συνάλλαγμα**, πού ἀναγράφει ἡ «ἀναγνώριση» τοὺς καὶ πιστοῦνται σὲ **ἐξωτερικόν**.

Εἶναι ὀλοφάνερη, νομίζουμε, ἡ ζημία πού γίνεται με τὸ μέτρο αὐτό, στὴν οἰκονομία τῆς χώρας. Μιὰ κάποια δόσος εἰσοδῆς συναλλάγματος ἀπαραίτητο γιὰ τις εἰσαγωγὰς μας ἀποκλείεται. Καὶ τοῦτο πρὸς τὸς συμφέρον μερικῶν «πλουτισάντων» κατόχων ἀναγνωρίσεων.

Πραγματικά, με τὸ καθεστὼς τοῦ προηγουμένου Α. Ν. 193/1945, οἱ κάτοχοι «ἀναγνωρίσεων» πού θὰ ἤθελαν νὰ τις ἐξαργυρώσουν ἦσαν ὑποχρεωμένοι νὰ τὸ κάνουν μέσω τῆς Τράπεζης Ἑλλάδος καὶ τὸ σχετικὸ συνάλλαγμα θὰ πῆγαινε σὲ συναλλαγματικὸ μας ἀπόθεμα, ἐνὼ τὰ τὰ τὰ συνάλλαγμα αὐτὸ διώχνεται ἀπὸ τὴ χώρα τὴ στιγμή πού ἀπαγορεύονται οἱ εἰσαγωγὰς «λόγω ἐλλείψεως συναλλάγματος». Ἔτσι διαλύεται τὸ παραπέρασμα καπνοῦ τοῦ εἰσηγητοῦ τοῦ Ν. Δ. 120/1946 δι' αὐτὸν γάνει ἡ χώρα ἀφ' ὅτ' τὸ συνάλλαγμα εἶναι οὕτως ἡ ἄλλως ἐκτὸς τῆς Ἑλλάδος καὶ ἀπλῶς ἀλλάσσει χεῖρας.

Μοιραία συνέπεια ἄλλωστε τοῦ νέου νομοθετήματος εἶναι ἡ καταστρατήγησίν του, σὲ ἐποχὴ πού τὸ ξένο συνάλλαγμα εἶναι τόσο περιζήτητο. Ἡ καταστρατήγησιν γίνεται με τὴν προχρονολόγησιν «ἀναγνωρίσεων» πού πραγματοποιιοῦνται τώρα.

Τὸ ζήτημα τῶν «Λίμπερτυς»

Ἄλλη σκανδαλώδης προστασία τοῦ Κράτους πρὸς τὸ μεγάλο κεφάλαιο καὶ εἰδικὰ πρὸς τὸ ἐφοπλιστικόν, εἶναι οἱ ὁρί τῆς ἀγορᾶς τῶν 100 ἀμερικανικῶν πλοίων «Λίμπερτυ».

Ὅπως εἶναι γνωστόν, Ἑλληνες ἐφοπλιστὲς ἀγόρασαν ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῶν Ε.Π.Α 100 πλοῖα «Λίμπερτυ» καταβάλλοντες τὸ 25% τῆς τιμῆς τοῦς. Τὰ ὑπόλοιπα 75% θὰ ἐξωφληθοῦν σὲ 17 ἐτήσιες δόσεις με τόκο 3 1/2 %. Παράλληλα ὅμως ἡ Ἀμερικανικὴ Κυβέρνησις ἐγγράφει

πρῶτὴ ὑποθήκη πάνω στὰ πλοῖα καὶ τὸ Ἑλληνικὸ δημόσιο ἐγγυᾶται γιὰ τὴν καταβολὴ τῶν ὑπολοίπων 75% καὶ ἰδὼν τόκων.

Τὸ Ἑλληνικὸ δημόσιο «ἐξασφαλίζεται» ἀπέναντι τῶν ἐφοπλιστῶν.

α) Με τὴν ἐγγράφῃ δεύτερης ὑποθήκης ἐπὶ τῶν πλοίων.

β) Με τὴν ἐγγράφῃ πρώτης ὑποθήκης πάνω σὲ κάθε καινούργιο πλοῖο, πού θὰ ἀποκτήσῃ σὲ μέλλον ὁ ἐφοπλιστής, ἐκτὸς ἀν ἐγγράφῃ πρώτη ὑποθήκη ὁ πωλητὴς ἢ ὁ ναυπηγός, ὅποτε τὸ Δημόσιο θὰ ἐγγράφῃ δεύτερη.

γ) Κάθε ἐφοπλιστὴς θὰ καταθέσῃ σὲ Τράπεζα τοῦ Λονδίνου ποσὸ ἴσον πρὸς τὸ 10% τῆς ἀξίας τοῦ πλοίου.

δ) Οἱ φόροι καὶ οἱ εἰσφορὲς στὰ Ναυτικά Ἀσφαλιστικά Ταμεία θὰ καταβάλλονται σὲ συνάλλαγμα.

ε) Ὁ ἐφοπλιστὴς ἀναλαμβάνει νὰ εἰσάγῃ συνάλλαγμα στὴν Ἑλλάδα ἀπὸ τοὺς ναύλους, ἀνάλογα με τις αὐτομειώσεις τῆς ναυλαγορᾶς.

στ) Ἀναλαμβάνει νὰ μὴ βάλῃ κανένα πλοῖο τοῦ κάτω ἀπὸ ξένη σημαία καὶ νὰ μεταφέρει κάτω ἀπὸ Ἑλληνικὴ σημαία κάθε πλοῖο τοῦ, πού φέρει τώρα ξένη σημαία.

Νομίζουμε δι' αἱ ἐγγυήσεις αὐτὲς εἶναι ἀρκετὰ ἐπισφαλεῖς γιὰ τὴν :

α) Ἡ ἐγγράφῃ δεύτερης ὑποθήκης εἶναι ἄχρηστη ἀφοῦ, προτοῦ κἂν νὰ ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ τὴν πραγματοποιήσει τὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο, τὸ πλοῖο θὰ ἔχει περάσει στὰ χεῖρα τῆς ἀμερικανικῆς Κυβέρνησης χάρις στὴν πρώτη ὑποθήκη.

β) Εἶναι γνωστόν δι' συμφέρον τοῦ ἐφοπλιστοῦ εἶναι ν' ἀγοράσῃ ἢ νὰ ναυπηγήσῃ πλοῖο με δάνειο, δηλ. με τὴ χορήγησιν πρώτης ὑποθήκης. Τὸ Δημόσιο ἔρχεται λοιπὸν κι ἐδῶ «δεύτερον».

γ) Τὸ ποσοστὸ τῶν 10% τῆς ἀξίας τοῦ πλοίου πού θὰ κατατίθεται σὲ Ἀγγλικὴ Τράπεζα γιὰ λογαριασμὸ τοῦ Ἑλλ. Δημοσίου εἶναι ἐλάχιστο, ἰδίως ἀν σκεφτοῦμε δι' ἀποδεσμεύονται τὰ 30% τῶν ἐφοπλιστικῶν κεφαλαίων πού ἦσαν μέχρι τώρα δεσμευμένα.

δ) Ἡ καταβολὴ τῶν φόρων καὶ τῶν εἰσφορῶν ἐπιβάλλεται ἤδη ἀπὸ τὴν ἰσχύουσα νομοθεσία.

ε) Ἡ ἀπρόβλεπτη μείωσις τῶν ναύλων θὰ περιορίσει σὲ ἐλάχιστο τὴν ὑποχρέωσιν τῶν ἐφοπλιστῶν γιὰ εἰσαγωγὴ συναλλάγματος.

στ) Εἶναι γνωστὸν οἱ τρόποι κτήσεως ἰδιοκτησίας με τὴν παρεμβολὴ τρίτου προσώπου, ἔτσι πού νὰ μὴ φανερωῦνται ὁ πραγματικὸς ἰδιοκτήτης. Αὐτοὶ θὰ χρησιμοποιοῦνται ἀπὸ τοὺς ἐφοπλιστὲς γιὰ νὰ μεταδώσουν τὴν ἐφαρμογὴ τῆς τελευταίας ὑποχρέωσιν τοῦς.

Πραγματικὲς εἶναι λοιπὸν ὅλες αὐτὲς οἱ «ἐγγυήσεις», ἐνὼ, ἀντίθετα, ἡ ὑποχρέωσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ Δημοσίου εἶναι πραγματικὴ καὶ δὲν ἀποκλείεται, σὲ πολλὰς περιπτώσεις νὰ ἀναγκαστεῖ νὰ καταβάλῃ χρήματα τοῦ φορολογημένου ἑλληνικοῦ λαοῦ γιὰ νὰ ξεπληρώσῃ τὰ χρεῖ τῶν ἐφοπλιστῶν.

Μάταια ὁ κ. Γ. Κσκομανώλης, δικηγόρος ἐφοπλιστῶν, προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξῃ δι' κανένα κίνδυνον δὲν διατρέχει τὸ Ἑλληνικὸ Δημόσιο ἀπὸ τὴν ἐγγύησιν πού ἔδωσε. Γιὰ τὸτε λοιπὸν μᾶς καλεῖ : «νὰ ἐπικροτήσωμεν τὴν συμβολὴν τοῦ Κράτους εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς ναυτιλίας μας» ἀν ἡ συμβολὴ αὐτὴ εἶναι ἐντελὼς πλασματικὴ :

Οἱ ἀνακοινώσεις τοῦ κ. Μαντζαβίνου

Στις 20 Μαρτίου, ἡ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος δημοσίευσε τοὺς Γενικοὺς ἰσολογισμοὺς τῆς γιὰ τὰ χρόνια 1945 καὶ 1946, με προσαρμογὴ τοῦ ἰσολογισμοῦ 1945 πρὸς τις

237

ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ ΤΟΥ ΕΝΤΥΠΟΥ

«Η ΝΕΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ». Αριθ. 5. Μάρτης 1947.
Αγγ. Θ. Αγγελόπουλου: Το πρόβλημα του προϋπολογισμού. Εξετάζει πρώτα την πορεία του προϋπολογισμού 1946-1947, διαπιστώνοντας πως η κατανομή των δαπανών του προϋπολογισμού είναι άντιφυσιολογική και ανώμαλη, αφού το μεγαλύτερο ποσοστό το απορροφούν οι στρατιωτικές δαπάνες, που φθάνουν τα 40% του συνόλου των δαπανών, ενώ οι δαπάνες για την ανασυγκρότηση αποτελούν τα 4% του συνόλου. Όλη η φοβερή αντιστοιχία που δέρνει τον τόπο μας καθρεφτίζεται στα ποσοστά αυτά. Αφού διαπιστώνει ακόμα ότι οι φόροι βαρύνουν τις λαϊκές τάξεις και τους Δημόσιους υπάλληλους περνάει στις προοπτικές για το νέο προϋπολογισμό 1947-1948, τονίζοντας την ανάγκη αναπροσαρμογής του φορολογικού συστήματος πάνω στις άρχες μιας κοινωνικής δικαιοσύνης.

Ειδικού συνεργάτη: Η αγορά των «λίμπερτυς». Ανάλυση της συμφωνίας μεταξύ του Έλληνικού Δημοσίου και των έφοπλιστών με τους σκανδαλώδεις όρους της, που οι πιο χαριστικοί για τους έφοπλιστές είναι ο περιορισμός της φορολογίας των κερδών σ' ένα ποσοστό που υπολογίζεται στα 4,5%, ή χαριστική αποδέσμευση συναλλάγματος και ή δωρεά 400.000 δολλαρίων με το να περιληφθούν στα 100 «λίμπερτυς» και τα 14 που έκμεταλλευόσαν ως τώρα το Δημόσιο.

Μαρ. Τσιμάρα (Καθηγητή της Α.Σ.Ο.Ε.Ε.): Η αποδοτικότητα των ελληνικών βιομηχανικών επιχειρήσεων. Ο κ. Τσιμάρας περιορίζεται στο άρθρο αυτό σε μια επισημονική ανάλυση του όρου «αποδοτικότητα».

Σωτ. Αγαπητίδης: Αι γερμανικές επανορθώσεις. Μια συγκέντρωση των στοιχείων που αφορούν το θέμα. Μας ενδιαφέρει να σημειώσουμε την παρατήρηση του κ. Αγαπητίδης: «... έχουν σπουδαία σημασία δι' ημάς το είδος των παροχών και ο ταχύς ρυθμός των. Διότι αυτό είναι σκόπιμον να υπάρχει σαφώς προδιαγεγραμμένος σχέδιον αναγκών δια την ανασυγκρότησιν, εις τρόπον ώστε να γνωρίζωμεν τί πρέπει να ζητήσωμεν να καλυφθῇ δια των επανορθώσεων». Φωνή βοώντος εν τη ερήμῳ!

— Αριθμός 6. Απρίλης 1947.
Αγγ. Θ. Αγγελόπουλου: Απάντηση στο ερωτηματολόγιο του κ. Πόρτερ. Οι απαντήσεις του κ. Αγγελόπουλου στα ερωτήματα του κ. Πόρτερ μπορούν να συνοψιστούν στις διαπιστώσεις που παρατίθενται στο τέλος: α) Η ελληνική οικονομία είναι μια οικονομία αναρχομένη. β) Το οικονομικό και κοινωνικό πρόβλημα μπορεί ν' αντιμετωπιστεί μόνο με μια νέα οικονομική πολιτική. γ) για το σκοπό αυτό χρειάζεται μια Κυβέρνηση Ικανή να εμπνεύσει εμπιστοσύνη στο λαό.

Εξαιρετικό ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι δημοσιευμένες στο τεύχος αυτό επιστολές των κ. κ. Κ. Βαρβαρέσου και Αλ. Διομήδη, με τις οποίες οι δυο αυτές αντιπροσωπευτικές μορφές της οικονομικής ήγας ανταλλάσσουν δριμύεις κατηγορίες πάνω στο θέμα της αποτυχίας της προσπάθειας του κ. Βαρβαρέσου με άφορμή το τελευταίο άρθρο του κ. Διομήδη στη «Νέα Οικονομία»: «Σκέψεις τινές επί της οικονομικής καταστάσεως».

Στ. Ν. Μακράκης: Ανάγκη συστάσεως επιτροπής για το σχέδιο ανασυγκροτήσεως. Ο κ. Μακράκης τονίζει την ανάγκη ιδρύσεως ενός Οργανισμού Μελέτης και αναφέρεται σε παλαιά υπόμνημά του στο οποίο διατυπώνει τον σκελετό ενός τέτοιου οργανισμού. Η ανάγκη αυτή δεν μπορεί ν' αμφισβητηθεί από κανένα, αλλά πιστεύει ο κ. Μακράκης, ότι αρκεί να βγει ένας νόμος που να συγκροτεί, έστω και άριστα, ένα τέτοιο όργανο. για να λυθεί το πρόβλημα ενός μελετημένου και πραγματοποιήσιμου Σχεδίου Ανασυγκροτήσεως; Δεν νομίζει ότι πριν απ' όλα πρέπει να βρεθεί τρόπος να πάρει μέρος σ' ένα τέτοιο Σχέδιο όλος εκείνος ο κόσμος των επιστημόνων και τεχνικών, που σήμερα για λόγους πεποιθήσεων είναι παραμερισμένος, να ζυγνήσει ακόμα το ενδιαφέρον και τον ένθουσιασμό πλατύτερων λαϊκών μάζων, και πως για να γίνει αυτό προϋποτίθεται μια κατάσταση εθνικής

ενότητας κι' ένας παλλαϊκός ένθουσιασμός, προϋποθέσεις που σήμερα δεν υπάρχουν;

Γ. Μ. Κακομανώλης: Το Κράτος και η έμπορικη μας ναυτιλία. Απάντηση στο άρθρο του «Ειδικού» του προηγούμενου τεύχους. Ένας ύμνος προς τις «αοκνες προσπάθειες και τον πατριωτισμό των έφοπλιστών μας και όλων ιδιαίτερα του μεγάλου πρωτοπόρου του κεφαλαίου Μανώλη Κουλουκουνητή». Οι έφοπλιστές είναι τα θύματα και το Κράτος όφείλει να τους βοηθήσει! Στην υπόθεση των 100 «λίμπερτυς» το Κράτος δεν τους έδωσε καμιά θετική βοήθεια, δι' έκανε το έκανε από υποχρέωση κι' όσο για τις ξένες σημαίες που κυματίζουν «πατριωτικά» στα πλοία μας υπάρχουν πλήθος δικαιολογίες για άπειθαρχία των ελληνικών πληρωμάτων! κλπ. Η «Νέα Οικονομία» έκανε ίσως παραπάνω παραχώρηση προσφέροντας το βήμα της σε τέτοιες απόψεις.

«ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΣ» (Αθηνών). Αριθ. 1506, Μάρτης 1947. Σημειώνουμε: Δ. Φουντούλη: Ο ελληνικός άνοξείδωτος χάλυψ. Μια συνηγορία για την ίδρυση βιομηχανίας σπανίων μετάλλων, των οποίων η χώρα μας έχει τα μεταλλεύματα.

Α.Ν.Σ. Στο «ΠΑΡΟΝ» του Απρίλη ο κ. Ζακυνθινός, καθηγητής Πανεπιστημίου μιλάει για το «πνευματικόν χάος και την ψυχική και πνευματική άνασχη και άδυναμία του λογικώς σκέπτεσθαι και εκφράζεσθαι». Ο κ. Ζ. κάνει μερικές σωστές παρατηρήσεις, μα το συμπέρασμα του είναι να προτείνει, για να φτιάξει η κατάσταση, «το κέντρον του βάρους της διδασκαλίας ν' αποτελέσουν τα ανθρωπιστικά γράμματα και τα κατ' έξοχην γλωσσικά μαθήματα». Δε σκέφτεται, πά να πει, πως αυτή η άρχη χρεωκόπησε ίσα ίσα γιατί δεν μπορούσε ν' ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της καινούργιας κοινωνίας.

Ο κ. Μπουκαούρης πολιτευτής εξετάζει το ζήτημα του πληθυσμού και βρίσκει λύση τη μετανάστευση στην Ανατολή με μια «επάνοδο στη Μικρασία μέρους του εκπαιδισθέντος παραγωγικού και έμπορικού πληθυσμού» και στην Αφρική—Αβρυσσού, όπου θα πλουτίσουν οι έποικοι. Ο σ. χωρίς να φέρνει στοιχεία δε δέχεται πως μπορεί να γίνει «έτι περαιτέρω ανάπτυξη της εθνικής μας οικονομίας».

Ο κ. Φιλάρετος βοηθάει «την εις τόνον άσυνήθους δξύττης διένεξιν» μεταξύ Βαρβαρέσου—Διομήδη και για να ποφύγει την παρεξήγηση, ύστερ' απ' τα κοσμητικά του τον λέει κλείνει το άρθρο με τοῦτα: «Οὐδέν το προσωπικόν με έχωρισε ποτέ από τόν άνδρα».

Α.Ν.Σ. «Η ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΜΩΝ». Αριθ. 11. Φεβρουάριος 1947. Δ. Χηνόπουλος: Η δασονομία μας και αι σχέσεις της προς την όλην εθνικην οικονομίαν της χώρας. Εξετάζεται πρώτα η προπολεμική κατάσταση των δασών μας από άπόψεως έκτάσεως, αποδόσεως και εισαγωγής συναλλάγματος. Ύστερα ο κ. Χηνόπουλος περνάει σε αναλυτική εξέταση της σημερινής καταστάσεως του δασικού μας πλούτου και προτείνει τρόπους λύσεως του δασικού προβλήματος. Θά θέλαμε να τονίσουμε δύο πολύ σωστές αντιλήψεις του άρθρογράφου: Πρώτα ότι το πρόβλημα δεν πρέπει ν' αντιμετωπισθεί στενά και ξεχωριστά απ' τους άλλους οικονομικούς παράγοντας, αλλά σαν ένα κομμάτι της όλης εθνικής μας οικονομίας. Και δεύτερο ότι η ανασυγκρότηση των δασών δεν πρέπει ν' ανατεθεί στους επιχειρηματίες, αλλά στους ίδιους τους δασικούς πληθυσμούς οργανωμένους σε Συνεταιρισμούς και Ένώσεις.

Α.Ν.Σ. Στο «ΔΕΛΤΙΟΝ ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΤΡΑΠΕΖΗΣ» ο κ. Πετρόπουλος υποδιοικητής της Αγροτικής Τραπεζής συστήνει «να εντεινώμεν τας προσπάθειάς μας» και έλπίζει πως αυτό θα γίνει με «την άτμόσφαιρα της αίσιοδοξίας που δημιουργεί το μήνυμα του Προέδρου Τρούμαν». Μα για τόν άγρότη αυτό μήνυμα αυτό θα πει πως ακόμα δεν τέλειωσαν τα βάσανά του. Μερικές από τις σχετικές εικόνες τις δίνουν οι καθημερινές εφημερίδες.

Πιο κάτω με φιλά γράμματα—γιατί όχι πιό χτυπητά;—

τονίζονται «τα πλεονεκτήματα του νομοσχεδίου περί άναδασμού της γής». Η μικρή, λεί, ιδιοκτησία εξασθενίζει το αίσθημα της ιδιοκτησίας και «συνέπεια του πολυτεμαχισμού είναι να παραμένουν άνευ προσόδου 3—4,5 εκατομμύρια στρέμματα». Μονάχα έδω μπορούσε να διαβάσει κανείς τόσο σοφά απόφθέγματα και τόσο έμβριθεις έρμηνείες. Οι οικονομικές δυσκολίες και ένα σωρό άλλες που συναντά ο άγρότης, δεν έχουν καμιά επίδραση! Γι' αυτό και το Κράτος σκέφτηκε να δημιουργήσει σε μεγάλες ιδιοκτησίες για να... ενισχύσει το αίσθημα της ιδιοκτησίας. Οι παλιοί με τα μεγάλα ταίφλεια είχαν άλληθια πολύ ζωηρό αυτό το αίσθημα. Ο «Ανταίος» άσχολήθηκε με το ζήτημα στο 3 (27-30) φύλλο.

Η «Αλφειά και Σπογγαλειά είναι πηγαί πλούτου δια την Έλλάδα». Έκθεση του συνεργείου της Α. Τ. Ε. από τα Δωδεκάνησα.

«ΣΥΝΕΤΑΙΡΙΣΤΙΚΑ ΝΕΑ». Αριθ. 10. Μάρτιος 1947. Σημειώνουμε: Το υπόμνημα της Όμοσπονδίας Καταναλωτικών Συνεταιρισμών προς τόν κ. Πόρτερ, με άποκαλυπτικά στοιχεία για την άστοργία της Κυβερνήσεως, την οικονομική άστοργία και τη διασπάθιση των έφοδίων.

Α.Μ.Σ.

Στην «ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» Απριλίου 1947 αναλύεται στο άρθρο «Η άμερικανική επέμβαση» το περιεχόμενο της άμερικανικής βοήθειας στην Ελλάδα και στην Τουρκία. Μπλεγμένους μέσα στις έσωτερικές αντιθέσεις και μπρος στο φάσμα της οικονομικής κρίσεως προσπαθεί να βρει διέξοδο προς τα έξω ο καπιταλισμός. Η αντίθεση στην παραγωγή που δι-αρκώς μεγαλώνει και στην περιορισμένη κατανάλωση δημιουργεί πλεόνασμα του κεφαλαίου, που τείνει προς τα έξω. Εξηγεί τις μέθοδους που μεταχειρίζεται ο άμερικανικός ιμπεριαλισμός για να εξασφαλίσει την «έλευθερία» για την έπικρατησή του. Για να ήσυχάσει ο τόπος γίνεται πρόταση να αναγνωριστεί οδύτερη ή Ελλάδα στα πλαίσια του Ο.Η.Ε. Μονάχα έτσι θα αποφύγουμε τους κινδύνους που κρέμονται πάνω απ' το κεφάλι μας.

Μαζί με άλλα σημειώνουμε άρθρο για τους Δημοσίους υπαλλήλους με τα προβλήματά τους και τη δύσκολή τους θέση, του Π. Τζωτζή. Η ναυτιλία μας και ναυτιλιακή πολιτική, του Τ. Μάνεση. Οι κυβερνήσεις δε θέλουν να ξέρουν την προνομιακή θέση της χώρας μας, γράφει, στην ΝΑ Εύρωπη και εντι να βοηθήσουν την ανάπτυξη της ναυτιλίας κάνουν το αντίθετο, βοηθώντας έτσι μονάχα τους έφοπλιστές και όχι το λαό. Ακολουθεί έμπεριστατωμένη έπισκόπηση του μηνός.

Στη «ΜΟΡΦΩΣΗ» (10 Απριλίου 1947. Τόμος 3. Αριθ. 10) άρθρο του Π. Φεντοσέγιεφ για τη σύγχρονη άστική κοινωνιολογία για τα προβλήματα του πολέμου και της ειρήνης. Αναλύει τις διάφορες άποψεις που θέλουν να βρουν την αίτια του πολέμου στη «φυλετική ιδιομορφία των Γερμανών» και στη «γεωγραφική θέση», στην άκόμα στα «κυριαρχικά δικαιώματα των έθνών», στην έλλειψη διαπαιδαγώγησής των λαών» και άλλα τέτια που γίνονται για να ξεφύγουν από την πραγματική αίτια της αντίθεσης του καπιταλισμού. Τελειώνοντας ο κ. Φ. ση-μειώνει τη δραστηριότητα που αναπτύσσουν οι αντιδρα-στικές δυνάμεις για να βάσουν κάθε λογής έμπόδια στη συνεννόηση των μεγάλων δυνάμεων. Άρθρο του Μιλέι-συνεργασίας των μεγάλων δυνάμεων. Άρθρο του Μιλέι-κόφσκι για τις άγγλοαμερικανικές σχέσεις στον Ειρηνικό και του Τουρέτσι για την ανάπτυξη της οικονομίας της ΕΣΣΔ στην ειρηνική περίοδο και άλλα άρθρα με πολύ ενδιαφέρον κάνουν τη «Μόρφωση» άπαραίτητη για τόν καθένα, που θέλει να παρακολουθεί τη διεθνή κίνηση και να σχηματίσει τη σωστή εικόνα για την κατάσταση και την εξέλιξη της.

Στη «ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» (άρ. 2. Φεβρουάριος—Μάρτιος 1947). Ο κ. Σβώλος συνεχίζει τη μελέτη του για το νέο γαλλικό σύνταγμα. Ο κ. Βρεττός στο άρθρο «Χριστιανική άπολογητική της καπιταλιστικής παρακμής» κριτικάρει τη μέθοδο (είναι το πρώτο μέρος) που ακολουθούν οι «χριστιανοί επιστήμονες» στη διακή-ρυξή τους, για να δείξουν, πως μια και «δεν υποφέρουμε από άνεπάρκεια του κοινωνικού πλούτου» άναγκαστικά πρέπει να υποφέρουμε «γιατί...άρνηθήκαμε κάθε πνευμα-

τικήν άξίαν». Ακόμα σημειώνουμε «τα οικονομικά στοι-χεία στις σχέσεις εργάτη και εργοδότη στη Μ. Βρεττα-νία», για «το Σοβιετικό πεντάχρονο σχέδιο», πληροφο-ρίες για τις εύρωπαϊκές έθνικοποιήσεις κ. ά.

Στη «ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» του Μάρτη 1947 (άρ. 32) ο κ. Καραβίδας εξετάζει τόν «άπόδημο έλ-ληνισμό» και μιλάει για τη δυαδική συνείδηση, που πρέ-πει να διατηρήσουν οι έποικοι, να διατηρήσουν την έλ-ληνική συνείδηση απ' τη μια και να προσαρμοστούν στις συνθήκες της νέας τους πατρίδας απ' την άλλη. Πως νομίζει πως μπορεί να γίνουν αυτά τα πράματα φυσικά δεν το λέει· γιατί ο σ. παρουσιάζει για άκλόνητες άρχες καταστάσεις, που αποτέλεσαν τα χαρακτηριστικά μιας όρισμένης εποχής. Κάθε μέτρο, γράφει παρακάτω, που θά ένίσχυε την οικονομία μας θά ένίσχυε το ήθικόν των κατοίκων. Μα ο σ. άνήκει στην κατηγορία των ανθρω-πων που πιστεύουν πως ότι είχε να κάνει η οικονομία μας το έκανε και δεν έχει δυνατότητες για παραπέρα ανάπτυξη. Εξόν αν τό...πούνε οι ξένοι προστάτες μας. Ο σ. βρίσκει πως «μια χώρα μπορεί να αύξήσει τόν πλυσμό της μέσα σε μεγάλα άδρια, άρκει να παράγει σε άρκετά μικρό κόστος και ή διεθνής αγορά να είνε ίσα έλεύθερη σε όλους». Άραγε αυτό μπορεί να γίνει με τις συμβάσεις που κάνει το Έλληνικό κράτος με τις ξένες εταιρίες και παραχωρεί τόν πλούτο της χώρας στη διά-θεση ξένων που σκέφτονται φυσικά μονάχα για λογαρια-σμό τους; Εξετάζοντας τις διάφορες περιπτώσεις βρί-σκει πως ή μέση λύση είναι ή όρθότερη στη μετανάστευση. Έτσι ταχτοποιείται, νομίζει ο συγγραφέας, το δημογρα-φικό ζήτημα.

Στο άρθρο «Η ιδεολογική διαμάχη και το παγκόσμιο έμπόριο» ο Η. Feis έκθέτει τις άμερικανικές άποψεις για μια παγκόσμια κυριαρχία και για την ένόχληση που κα-ταλαβαίνει στην προσπάθειά της αυτή.

Στο «ΔΕΛΤΙΟ» του Έλληνοσοβιετικού (Φλεβάρης 1947 άρ. 3—4) δημοσιεύονται γνώμες του Στάλιν για την έπι-στήμη. Είναι ή σωστή και αντικειμενική τοποθέτηση της έπιστήμης μέσα στη σημερινή κοινωνία; ή έπιστήμη με-ταχειρίζεται την παράδοση για την πρόοδο, μά, όταν ή παράδοση πάει να γίνει έμπόδιο στην πρόοδο, ή έπι-στήμονας πρέπει να μπορεί να τη σπάσει... Η έπι-στήμη πρέπει να ξέρει να δημιουργεί καινούργιες άρχες... καινούργια παράδοση!..»

Ομιλία του καθηγητή Μ. Αναστασιάδη για τόν Αλ. Ποπόφ τόν έφευρέτη της άσύρματης τηλεπικοινωνίας. Ο κ. Α. τονίζει τη διαφορετική σταδιοδρομία του Ποπόφ και του Μαρκόνι και τις διαφορετικές αντιλήψεις που είχε ο καθένας και την έπίδραση του περιβάλλοντος.

Ακόμα παρατηρήσεις πάνω στη σχεδιοποίηση «Η σχε-διοποίηση της οικονομίας θέτει όριστικό τέρμα στο πρό-βλημα των κρίσεων και της ανεργίας, δημιουργεί ίσορο-πία παραγωγής και κατανάλωσης. Το δικαίωμα έργα-σίας για όλους, που έγραψε ή Σοβιετική Ένωση στο σύνταγμά της, είναι αποτέλεσμα του σχεδίου και άπο-τελεί την έγγυηση για την όλική εξασφάλιση του καθε-νός». Απολογισμός ενός χρόνου απ' το 4ο πεντάχρονο.

Στα περισσότερα άρθρα δε σημειώνεται ή προέλευση ούτε ο συγγραφέας.

Το «ΥΓΕΙΟΝΟΜΙΚΟΝ ΒΗΜΑ» Θεσσαλονίκης, (δρ-γανόν Υγειονομικών Β. Ελλάδος) δημοσιεύει άρθρο του κ. Μήρτσου για την σημερινή κατάσταση των Νοσοκο-μείων στη Β. Ελλάδα. «Κανένα απ' τα έπαρχιακά νοσο-κομεία, γράφει, δεν μπορεί να λεχθεί ότι λειτουργεί με σύγχρονα μέσα και όργανα...» Είναι γνωστή ή κατά-σταση και από τα νοσοκομεία της Πρωτεύουσας.

Άρθρο για την κακή κατάσταση της Ιατρικής του Παν. Θεσσαλονίκης, που λειτουργεί χωρίς προσωπικό και άλλα μαθήματα διδάσκονται κουτσά στραβά και άλλα καθόλου. «Η μικροβιολογία μ' ένα μονάχα μικροσκο-πιο» και τα άφροδίσια και δερματικά καθόλου!

Άρθρο για τα αίτια της Ιατρικής κακοδιαμονίας. Στο άρθρο αυτό ο Α. Β. ζητάει να κάνει την τοποθέτηση του γιατρού στην κοινωνία. «Μέσα στη σημερινή κοινο-νική συγκρότηση, γράφει, οι γιατροί έχουν διπλή υπό-σταση, είναι υπάλληλοι και ιδιώτες...». Και παρακάτω: «Η προσπάθεια του γιατρού για ν' αποτελέσει μια ξεχω-

ριστή τάξη προνομιούχου μισθωτού είναι βέβαιο, πώς θάναι πάντα καταδικασμένη σε άποτυχία...». «Όσο ή πλειοψηφία του ελληνικού λαού ζει κάτω από συνθήκες φθοβής ένδειας, πώς μπορεί να γίνει λόγος για βελτίωση της επαγγελματικής θέσης του γιατρού...». Και τελειώνει με το συμπέρασμα που είναι για όλους σωστό. «Τό ανέβασμα της ζωής του λαού θα είναι και δικό του (του γιατρού) ανέβασμα». Πολλοί τό κατάλαβαν και βάλθηκαν νά τό πραγματοποιήσουν.

Άρθρο του γιατρού Π. Ταλιανίδη γιά τή δημοτική στην Ιατρική. Άλλο του Κ. γιά τό πρόβλημα της μαιευτικής περίθαλψης στη Β. Ελλάδα κ. ά.

Στήν «ΠΑΝΤΡΙΑΤΙΚΗ» δργανόν προσωπικό Τ. Τ. Τ. της 29 Μαρτίου δημοσιεύεται μία συγκριτική κατάταση του μισθού των τριατατικών της Ελλάδος και της Μ. Βρετανίας με τά σχετικά συμπεράσματα και παρατηρήσεις. Παρατηρήσεις γιά τή διάθεση των έφοδίων που έστειλε ή Ν. Ζηλανδία. Στήν έπιτροπή που έγινε γι' αυτό δέν είνε μέσα άντιπρόσωποι άπ' τις συνδικαλιστικές οργανώσεις.

Ό «ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ» της 17.3.1947 δημοσιεύει άρθρο γιά τους λεπρούς που κυκλοφορούν ελεύθεροι σε πολλά χωριά, όπως λέει...γάλλος δημοσιογράφος — οι έλληνες δέ βλέπουν τέτιες λεπτομέρειες — Είναι πραγματικά κι αυτό χαρακτηριστικό της...ελευθερίας που κρατεί στον...ένδοξο αυτό τόπο. που και οι λεπροί, που λέει ο λόγος, κυκλοφορούν ελεύθερα.

Στά «ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΑ ΝΕΑ» ανεξάρτητο δργανο του ήπειρωτικού λαού εξέτάζονται τά τοπικά ζητήματα. «Οι ήπειρωτικοί κάμποι θα μείνουν άσπαρτοι» διατυπώνει τό φύλλο «άν συνεχιστεί ή σημερινή κατάσταση.

Η «ΝΕΑ ΓΕΝΙΑ» του Μάρτη άσχολεϊται με διάφορα ζητήματα της νεολαίας στην Ελλάδα και άλλοδ.

Στήν «ΑΓΓΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ» του Γενάρη, άρ. 11, συνεργάζονται οι Σικελιάνος, Κλώνης, Παράσχος, Ρώτας, Ευαγγελίδης κ. ά.

Άριθ. 12, με συνεργασία ελληνική γιά ζητήματα του πολιτισμού. Σημειώνουμε άρθρο του καθηγητή Zuckermann γιά τή σταδιοδρομία του Άγγλου βιολόγου J. Huxley, που είναι πρόεδρος της UNESCO.

Στόν «ΠΡΩΤΕΡΓΑΤΗ» έφημερίδα του εργαζόμενου Πειραϊκού λαού, διάφορα από τά επίκαιρα ζωικά ζητήματα του εργαζόμενου κόσμου του Πειραιά.

Ό «ΕΛΛΗΝ» της Αλεξάντρειας μετράει τις μέρες της άγγλικής κατοχής στην Ελλάδα και δημοσιεύει άρθρα σχετικά με τά ζητήματα του Ελληνισμού, που ζει στην Αίγυπτο και άλλη ποικίλη ύλη.

Τόν «ΤΕΧΝΙΚΟ ΦΑΡΟ» τόν βγάζει ή Ένωσή των διπλωματούχων των Μηχανικών Σχολών και έχει σκοπό νά ενημερώνει τους άναγνώστες του, άπόφοιτους άπ' αυτές τις σχολές, γιά τήν πρόοδο της επιστήμης και της τεχνικής και τό σύγχρονομό της τεχνικής εκπαίδευσης. Η ύλη του άπ' όλους τους κλάδους της τεχνικής άρκετά πλούσια.

Ό «ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ» δργανον Πανελληνίου Όμοσπονδίας Σιδηροδρομικών μελετάει τά ειδικά ζητήματα του κλάδου.

ΚΡΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΒΙΒΛΙΟΥ

Γιάννη Γ. Γιαννόπουλου 'Ηλεκτρολογία.—Τόμος 1 και από 2ο τόμ. τό 1 μέρος. Άθήνα. Ό ίδιος ο συγγραφέας χαρακτηρίζει τό βιβλίο του «ένα βοήθημα γιά νά καταλάβουν όσοι δέ σπούδασαν ιδιαίτερα τήν 'Ηλεκτρολογία, όσο γίνεται πιδ άκοπα τά ηλεκτρολογικά ζητήματα». Ό Σ. μάζει τόν άναγνώστη στόν τομέα του με τή γενική ήλεκτρονική θεωρία και συνεχίζει εξέτάζοντας τά διάφορα κεφάλαια του ήλεκτρισμού με δικό του τρόπο πολύ έπαγωγό και κάνει αντίληπτά τά ζητήματα. Βάζοντας άνάμεσα και διάφορα παραδείγματα γιά τις εφαρμογές, αναπτύσσοντας με άρκετες τεχνικές λεπτομέρειες διάφορα ειδικά κεφάλαια, όπως τους συσσωρευτές, που έχουν μεγάλη σημασία στην πρακτική.

Η άρχή που ακολουθεί ό Σ. και διατυπώνει στην άρχή (σ. 1) είνε πώς ή 'Επιστήμη ενδιαφέρεται πολύ περισσότερο γιά τους νόμους, που διέπουν τά φυσικά φαινόμενα, γιά νά τά χρησιμοποιεί γιά τήν έξυπνέρεση του ανθρώπου, παρά γιά τήν έσωτερική τους ύφή. Στην πραγματικότητα φυσικά και ή γνώση της έσωτερικής του ύφης οδηγεί στη γνώση των νόμων κλπ. κι' αυτή τή σημασία έχει ή γνώση της έσωτερικής ύφης. Ό κ. Γ. δείχνει μ' αυτό πώς τό δόγμα της επιστήμης της «κοθαρής» είναι γι' αυτόν τό τέλος τό βλέπει ένας καθάρα. Δέ σ' άφίνει ούτε στιγμή έξω από τις εφαρμογές του ήλεκτρισμού, χωρίς όμως νά χάνει και τή θεωρητική του βάση τό έργο.

Στό 1ο μέρος του 2ου τόμου εξέτάζει τό μαγνητισμό, ήλεκτρομαγνητισμό και τήν έπαγωγή.

Ό κ. Γ. κάνει και άλλη μία προσπάθεια: νά γράψει έπιστημονικό έργο στη δημοτική. Δέν είναι μικρό πράμα νά καταφέρει ό,τι κατάφερε.

Π. Γ. Κερασώτη: Συμθετικές Ύνες. Άθήνα 1947, σελ. 190. Μία περιληπτική άνάλυση των τεχνητών ύφαντουργικών υλικών. Ραιγιόν, Νάυλον, Βίνυον, Κυτταρόμαλο κ. ά. Ό Σ. κάνει τό ιστορικό κάθε τεχνητής κλωστής με όλους τους πειραματισμούς και τις προσπάθειες που έγιναν. Έξετάζει μεθόδους παραγωγής και ιδιότητες της κάθε μιας με τή χρήση τους και τις περιπτώσεις ελληνικής παραγωγής εκεί όπου υπάρχει αυτή. Δέν άφίνει στό τέλος και διάφορες φυτικές κλωστές και υαλινες.

Τό κείμενο συμπληρώνεται με ώραιες εικόνες παραστατικές—σπάνιο γιά τά ελληνικά βιβλία. Πίνακες, στατιστικές και άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία κάνουν τό βιβλίο καθάρα έπιστημονική εργασία από τις λίγες, που έχει νά άναφέρει ή ελληνική βιβλιογραφία. — Δέ λείπει και ή παραπομπή στη σχετική διεθνή βιβλιογραφία.

π.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΟ ΔΕΛΤΙΟ

N. J. Polyzos: L'emigration Grecque. Étude démographique économique et sociale. Paris, 1947. Ό συγγραφέας εξέτάζει τό ζήτημα με μεγάλη έμβριθεία και τό περισματά του είναι πολύ διαφωτιστικά. Ό «Αντίοχος» θα δημοσιέψει πλατιά κριτική του σημαντικού αυτού βιβλίου.

Ό 'Ορυκτές πλεύτες της Ελλάδας: Έκδ. UNRRA. Άποστολ. Ελλάδος Έπιτροπή Άξιοποίησης πλευτοπορογ. πηγών Ελλάδος, Άθήνα, 1947. σχ. 8ο, σελ. 248 μ' ένα χάρτη γεωτεκτονικό χρωματιστό.

Δημοσθ. Σ. Στεφανίδου: Ό κοπνές εις τό πλοίσιν των οικονομικής μας άνασυγκροτήσεως. Έκδ. Όργαν. Άνασυγκροτήσεως, Άθήνα, Μόρης 1947, σελ. 38.

Εύφ. Γ. Τσουτρέλλη: Έμπορικά Έταιρείαι, Άθήνα, 1947, σελ. 164, σχ. 8ο.

Στό έρχόμενο σχετικά κριτικά σημειώματα.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Γ. Ασήμη—Σ. Μάγκο.—Συνεχίζουμε νά σας στέλνουμε τό φύλλο πιστεύοντας πώς θα έχετε ενδιαφέρο νά άνανεώσετε τή συνδρομή σας, που τέλειωσε με τό περασμένο διπλό φύλλο.

Str. Zerbinis, Paris.—Σας γράψαμε συνδρομητή του 2 τόμου και σας στείλαμε τά φύλλα που βγήκανε ίσαμε τώρα. Δείξετε ενδιαφέρο στον κύκλο σας γιά τό περιοδικό. Σας στείλαμε μερικά φύλλα γιά διαθέστε.

Άχ. Άναγνωστόπουλο.—Σας στείλαμε σύμφωνα με τήν επιθυμία σας τό τελευταίο φύλλο. Γράψετε μας, άν θέλετε νά έχετε τό περιοδικό από τήν άρχή ή από τήν άρχή του 2 τόμου. Ευχαριστούμε.

Θά παρακαλέσουμε τους συνδρομητές που τέλειωσε ή συνδρομή τους νά φροντίσουν γιά τήν άνανέωσή τους και νά τό συστήσουν και σε άλλους.